

Arkkitehtiutiset

Paula Julin:
Kiinteistökehittäjät
ja rakennussuojelijat
puhuvat eri kieltä ¹⁶

6

ALUEIDEN-
KÄYTTÖLAIN
UUDISTUS ETENEE

26

TEKOÄLY NÄKYYPÄIN
ARKKITEHTIENKIN
TYÖSSÄ

44

OPISKELIJAT
HUOLISSAAN
TYÖLLISTYMISESTÄ

Gyproc Klima
-kipsilevy
GWP (A1-A3):

-73 %^(*)

ISOVER ACOUSTIC
Roll Carbon Low
GWP (A1-A3):

-39 %^(*)

Gyproc XR
Carbon Low -ranka
GWP (A1-A3):

-75 %^(**)

Vähähiilisillä väliseinärakenteilla **LEIKKAAT HANKKEESI CO₂-PÄÄSTÖJÄ**

Gyprocin ja Isoverin vähähiiliset uutuudet valmistetaan päästövapaalla sähköenergialla ja biokaasulla.

Lue lisää: gyproc.fi isover.fi rakennekirjasto.fi

*) Tuotantovaiheen (GWP A1-A3) päästövähennys perustuu kolmannen osapuolen verifiointiin tuotekohtaisiin EPD-ympäristöselosteisiin. Vertailutiedot osoitteessa rakennekirjasto.fi. **) Perustuu arvioon, tuotteen LCA-laskenta kesken.

TIKKURILA

PROFESSIONAL

N348 Nocturne - Vuoden väri 2025

Make room for calmness

Vuoden väri 2025: N348 Nocturne luo tilaan rauhoittavan tunnelman, joka ympäröi meidät levollisuudella. Lisää ripaus Nocturnea sisustukseen tai maalaa sillä isoja pintoja. Nocturnella on voima muuttaa mikä tahansa tila rauhallisuuden tyyssijaksi, jossa mieli voi levätä.

Toteuta visiosi väreillä ja hae inspiraatiota Tikkurilan laadukkaista sisustusmaaleista.

#COLORNOW2025

Lue lisää: [tikkurila.fi/pro](https://www.tikkurila.fi/pro)

Arkkitehtiutiset
5 numeroa vuodessa
Vuodesta 1947, ISSN 0044-8915
Aikakausmedia ry:n jäsen

Päätoimittaja

Kristo Vesikansa, kristo.vesikansa@safa.fi,
040 505 4643

Toimitussihteeri

Silja Ylitalo, silja.ylitalo@safa.fi,
040 169 4617

Toimittajat

Päivi Virtanen
Anni Varis

Ulkoasu

Lari Möro
Kaarina Tammisto

Taitto

Lari Möro

Lehtitilaukset ja osoitteenmuutokset

Tilaja: julkaisut@safa.fi
Jäsenasiat: katri.laakso@safa.fi

Julkaisija

Suomen Arkkitehtiliitto
Finlands Arkitektförbund ry
SAFA
Hämeentie 19 A, 00500 Helsinki
puh. 040 169 8889
au@safa.fi, @au_utiset

Paino

Grano Oy

Ilmoitusmyynti

Maria Ahoranta, 044 243 3519
Timo Lepistö, 044 534 9878
Niina Tuulaskoski, 041 313 1047
etunimi.sukunimi@saarsalo.fi

Työpaikkailmoitukset

tyopaikkailmoitukset@safa.fi

Ilmoitusaineiston sisäänjätto ja ilmestyminen

Nro 2 / 2025
Ilmoitusvaraukset 24.3.
Ilmoitusaineisto 1.4.
Ilmesty 24.4.

HUOM. Lehteen tulevista kirjoituksista,
tiedotteista ja niiden aikataulusta
on sovitava erikseen toimitussihteerin
tai päätoimittajan kanssa.

Kannessa arkkitehti Paula Julin kuvattuna
Jyväskylässä Mattilanniemen kampuksella.
Kuva Mikko Vähänitty.

Pääkirjoitus

Purkukeskustelun periferiassa

Suunnitelma purkaa Juukaan vuonna 1992 valmistunut Kolinportin liikenneasema on nostanut sen viime kuukausina jälleen uudeksi symboliksi uudempaan rakennuskantaan kohdistuvalle purkuaallolle. Jo vuosia olemme saaneet tottua uutisiin kasvu-keskuksista katoavista toimitotaloista, kouluista, päiväkodeista ja seurakuntakeskuksista. Kolinportti tuo keskusteluun pienempien ja syrjäisempien paikkakuntien näkökulman, joka harvoin saa näkyvyyttä mediassa.

Toisin kuin isommissa kaupungeissa, Juuassa purkamiseen ei aja omistajan halu maksimoida tontin rakennusoikeus – tilaa rakentamiselle löytyy lähitoltta yllin kyllin muutenkin. Sen sijaan väitteet korkeista korjaus- ja ylläpito-kustannuksista, huonosta energiatehokkuudesta ja tilaratkaisun joustamattomuudesta ovat tuttuja suurempien paikkakuntien purkutapauksista.

Silja Ylitalo kysyi tämän numeron juttuunsa näkemyksiä Kolinportin tapauksesta arkkitehti Paula Julinilta, jonka tuoreen väitöstutkimuksen aiheena ovat kiinteistökehittämisen ja kulttuuriympäristön suojelun väliset ristiriidat. Hän löytääkin omistajan selityksistä samankaltaisia mielikuviiin nojaavia argumentteja, joilla purkamista usein perustellaan.

Kolinportti vie ajoittain paikallaan junnaavaa purkukeskustelua myös uuteen suuntaan. Vasta 33-vuotias rakennus on ensinnäkin poikkeuksellisen nuori purkukohde. Rakennusaikanaan muodikkaasta dekonstruktivistisista vaikutteista saanut arkkitehtuuri ei ole siten ehtinyt kerätä samanlaista nostalgia-arvoa kuin vaikkapa sodanjälkeinen romanttinen modernismi tai 1960–1970-lukujen brutalismi. Aikakauden arkkitehtuurista ei olekaan toistaiseksi suojeltu kuin muutama yksittäinen esimerkki. Kolinportti osoittaa, että kiinnostavimpien kohteiden suojelulla alkaa jo olla kiire.

Lisäksi huoltoaseman päättyminen suojelukohteeksi on erittäin harvinaista.

Kolinportin arkkitehtonisista arvoista ei pitäisi olla mitään epäselvyyttä. Sen

erityislaatuisuus on helppo todeta pelkäättään tutkimalla Arkkitehti-lehden kohde-esittelyä vuodelta 1993. Rakennuksen suunnittelijat Juhani Katainen ja Olavi Koponen virittivät lennokkaan kolmiokatkoksen alle geometrisista kapaleista koostuvan dynaamisen sommitelman, joka heidän mukaansa sai inspiraationsa karjalaisesta maisemasta: ”kukkaniityksi muuttuvat viljapellot hylättyine heinäseipäineen ja koivikko, josta katon kiila työntyy kuin halla”.

KIINNOSTUS 1990-luvun arkkitehtuuria ja sen suojelua kohtaan on lisääntynyt viime aikoina myös kansainvälisesti. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa on kauhisteltu Salfordin kaupungin äskettäistä päätöstä sallia ensimmäisen Stirling-palkinnon vuonna 1996 voittaneen yliopistorakennuksen purkaminen. Oma Finlandia-palkintomme on sen verran nuorempi, ettei kysymys ole vielä ajankohtainen. Mutta miten reagoimme sitten, kun jokin Finlandia-voittajista saa purkutuomion? Nykytahdilla se on olettavasti edessä parinkymmenen vuoden päästä.

Tässä numerossa tarkastelussa on myös vanhempi, jo kauan sitten arvokkaaksi todettu rakennusperintö. Simo Paavilainen pohtii Eija Merenmiehen tuoreen väitöskirjan innoittamana Carl Ludvig Engelin luomiin miljöihin kohdistuvia muutospaineita. Valitettavasti joudumme julkaisemaan myös muistokirjoituksen Vilhelm Helanderista, joka lehden edellisessä numerossa kertoi ajatuksistaan uutena akateemikkona. Tässä ajassa hänen pitkistä kokemuksista kumpuaville näkemyksilleen olisi todellakin ollut tarvetta.

KRISTO VESIKANSA
Päätoimittaja

20

Arkkitehti Mikael Tómasson käyttää tekoälyä työssään kaavoituksessa.

PÄÄKIRJOITUS

- 4 Purkukeskustelun periferiassa
Kristo Vesikansa

AJASSA

- 6 Alueidenkäyttölain uudistus etenee
Silja Ylitalo
- 10 Aktivistiarkkitehti haluaa vaikuttaa
Iris Andersson
- 15 KOLUMNI
Kadonnut ruumis rakennustyömaalla
Laura Laakso

ILMIÖT

- 16 Kolinportti odottaa uutta käyttöä
Silja Ylitalo
- 22 Engeliä väitöksessä ja kaupunkitilassa
Simo Paavilainen

PUHEENVUORO

- 26 Arkkitehdin uusi työkumppani
Albina Hakkarainen

AMMATISSA

- 28 Uusien tekniikoiden kokeilija
Anni Varis

VALMISTA TULI

- 30 Kotiseudun kallion alla
Anni Varis

NÄYTTELYT

- 32 Van Heen
arkkitehtuurimaailmassa valo ja hämärä vaihtelevat
Kristo Vesikansa
- 34 Vihjeitä uudesta museosta
Esa Laaksonen

KILPAILUT

- 36 Autokaupungista puistojen kaupungiksi
Pipsa Penttinen

KESKUSTELUA

- 38 Markkinoiden muuttuminen on arkkitehtialalle myös mahdollisuus
Kalle Euro

- 39 Tiskialtaidemme alta löytyy ongelma, jonka ratkaisemisessa tarvitaan suunnittelijoita
Heikki Moilanen
- 40 Kuka Katri Luostarinen olikaan?
Tom Simons

ARKKITEHTILIITTO

- 42 PUHEENJOHTAJALTA
Kolmien vaalien kevät
Asko Takala
- 43 Jokaiselle löytyy tehtävää
Anni Varis
- 44 Huono työtilanne vaikuttaa arkkitehtiopiskelijoiden valmistumiseen
Annika Annala
- 46 Asko Takala jatkaa Safan puheenjohtajana
Päivi Virtanen
- 50 MUISTAMME
Vilhelm Helander (1941–2025)
Timo Vormala (1942–2024)
Tauno Keiramo (1928–2024)

Alueidenkäyttölain uudistus etenee

Lakiehdotus uudeksi alueidenkäyttölaki on lähdössä lausunnoille lähiaikoina. Lakia valmistelleen työryhmän arkkitehtiasiantuntijan Tarja Laineen mukaan lakiluonnoksessa on ongelmia, mutta kokonaisuuteen voi olla melko tyytyväinen.

Teksti SILJA YLITALO

Esitystä uudeksi alueidenkäyttölaki on odoteltu lausuntokierrokselle jouluuasta lähtien. Tämänhetkisen tiedon mukaan laki olisi tulossa lausunnoille mahdollisesti helmikuun lopussa.

Lakia valmistelleen työryhmän työ on tuli päätökseensä viime syksynä, ja lakiluonnos julkaistiin syyskuun lopussa. Luonnokseen saattaa kuitenkin tulla muutoksia ennen lausuntokierrosta.

Vantaan entinen kaupunkisuunnittelujohtaja **Tarja Laine** toimi valmistelutyöryhmässä arkkitehtiasiantuntijana. Arkkitehtiliitto jätti lokakuussa Laineen nimissä lakiluonnokseen eriävän mielipiteen niin sanottuna täydentävänä lausumana.

Lausumassa todetaan lakiehdotuksen kuitenkin kehittyneen ”hyvään suuntaan”.

Tämä tarkoittaa, että arkkitehtien näkökulmasta suurimmat huolenaiheet eivät toteutuneet, vaan valmistelun aikana laki kehittyi hyvään suuntaan lähtöpiteestä, Laine tarkentaa. Jos sen sijaan verrataan lakiluonnosta vuonna 2000 voimaan astuneeseen maankäyttö- ja rakennuslakiin, muutosta parempaan ”ei valitettavasti ole tapahtunut”, Laine sanoo.

”Maankäyttö- ja rakennuslaki, jota valmisteltiin 1990-luvun lopulla, oli aikanaan uudenaikainen ja innostava”, Laine muistelee. Erityisesti kaavoitusta koskeva osuus oli Laineen mielestä erinomainen.

”Nyt tuntuu, että kilpailukyky, keventäminen, sujuvoittaminen ja maanomistajan oikeudet nousivat esiin yleisen edun ja hyvän rakennetun ympäristön sijaan.”

Laineen mukaan valmistelua ohjasivat

vahvasti **Petteri Orpon** (kok.) hallitusohjelman tavoitteet. Niitä olivat muun muassa maakuntakaavan ohjausvaikutuksen keventäminen sekä yleiskaavan ja asemakaavan samanaikainen valmistelu, maanomistajan aloiteoikeus sekä oikeus valmistella kaavaa.

”Ne piti saada tuotua lakiin. Nopeasti tuli olo, ettei nykyistä lakia kannata liikaa avata, jotteivät sen hyvät tavoitteet vesity. Lähes kaikki tärkeä saatiinkin säilytettyä. Kokonaisuus toimii aika hyvin ennallaan”, Laine sanoo.

Laine kiittää lain valmistelutyötä, jossa oli hänestä vanhaa maankäyttö- ja rakennuslain henkeä: etsittiin yhteistä kompromissia hyvässä hengessä.

”Tuntui, että keskusteluissa tuli kuuloksi, ja niillä oli vaikutusta myös ratkaisuihin.”

UUSIA AIKARAJOJA

Laineen huolena valmistelutyön alkaessa oli muun muassa se, miten laki sopii yhteen muiden rakennettua ympäristöä säätelevien lakien kanssa sekä mitä kaavoituksen ohjausvaikutukselle ja kunnan roolille tapahtuu.

”Pelkäsin että kaavamääräyksiin, eli siihen mistä asema- ja yleiskaavassa voi määrätä, tulisi heikennyksiä, mutta ne kuolivat pois keskusteluissa.”

Uuden rakentamislain mukaan rakentamislupa pitää ensi vuoden alusta lähtien myöntää viimeistään kolmessa kuukaudessa ja poikkeuksellisen vaativissa koh-teissa kuudessa. Alueidenkäyttölakiin olisi

Alueidenkäyttölaki säätelee kaavoitusta

- Maankäyttö- ja rakennuslain uudistus on ollut käynnissä vuodesta 2018. Vuonna 2022 **Sanna Marinin** (sd.) hallitus päätti jakaa rakentamista koskevat pykälät yhteen lakiin ja alueidenkäyttöä koskevat toiseen.
- Uusi rakentamislaki hyväksyttiin eduskunnassa vuonna 2023 ja astui monien **Petteri Orpon** (kok.) hallituksen tekemien muutosten jälkeen voimaan tämän vuoden tammikuussa. Samalla vanhan maankäyttö- ja rakennuslain rakentamista koskevat pykälät kumottiin ja jäljelle jääneen lain nimi muutettiin alueidenkäyttölaki.
- Alueidenkäyttölain uudistusta valmistellaan parhaillaan. Alueidenkäyttölaki sisältää muun muassa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, kaavoitusjärjestelmää sekä merialuesuunnittelua koskevat säännökset.

vastaavasti haluttu kaavan laatimiselle maksimiaika, esimerkiksi kaksi tai kolme vuotta, mutta sellaista ei lopulta tullut. Laine pitää sitä helpotuksena.

Sen sijaan asemakaavan suunnitelmisen aikaisen rakennuskiellon maksimikesto pidennyksineen lyhenisi kahdeksasta kuuteen vuoteen. Yleiskaavan rakennuskielto saisi uuden lain mukaan kestää viisi vuotta ja sitä voisi pidentää korkeintaan kolmella vuodella, kun ennen maksimikesto oli yhteensä 15 vuotta.

Käytännössä haastavimmatkin yleiskaavat pitäisi siis jatkossa saada valmiiksi kahdeksassa vuodessa, mitä Laine pitää vaikeana.

”Kaavoituksen venyminen ei välttämättä johdu kunnan omasta toiminnasta vaan laajemmasta tilanteesta”, Laine sanoo. Kaava voi jäädä jumiin esimerkiksi, jos maanomistajat eivät pääse siitä keskenään sopuun.

Jos ehdotus rakennuskiellon aikarajoista menee läpi, rakennuslupia on jatkossa pakko alkaa myöntää vanhan kaavan pohjalta, kun määräaika umpeutuu, vaikka kaavan laatiminen olisi kesken.

”Se ei edistä uuden kaavan mukaista rakentamista vaan vahvistaa vanhan kaavan tilannetta.”

Uudistuksen taustalla on hallitusohjelmaan kirjattu tavoite sujuvoittaa kaavoitusta, mutta Laineen kokemuksen mukaan sujuvoittamisyritykset johtavat usein pikemminkin heikennyksiin kaavan laadussa tai siirtävät ratkaisujen tekemistä rakentamislupavaiheeseen.

”Tässä kohtaa näkyi valtava epäluottamus toisaalta suunnittelijoiden ja kaavoittajien ja toisaalta maanomistajien ja rakennuttajien välillä. Kaavoittajien huoli esimerkiksi pakkotahtisesta kaavoituksesta perustuu kokemukseen todellisuudessa tarvittavasta ajasta, mutta tuntui ettei sitä uskottu.”

Myös maanomistajan tekemään kaava-aloitteeseen vastaamiseen tulee neljän kuukauden aikaraja. Tämäkin on Laineesta ongelmallista.

”Kunnan suunnittelusykli on vuosi, joten aloitteisiin pitäisi ottaa kantaa kesken suunnittelukauden. Tätä moni muukin piti huonona.”

KAKSI KAAVAA, YKSI PÄÄTÖS

Myös alueidenkäyttölain ja rakentamislain liittymäkohdissa on Laineen mukaan ongelmia. Yksi esimerkki on uusi puhtaan siirtymän sijoituslupa, josta säädetään

rakentamislaisissa. Laineen mielestä se olisi ”itsestään selvästi” kuulunut alueidenkäyttölain puolelle.

”Vihreän siirtymän hankkeita voi uuden rakentamislain mukaan tehdä sijoittamisluvalla asemakaavoittamattomalle alueelle. Mielestäni tämä on aivan käsittämätön päätös, joka tulee edistämään kokonaan kaavoittamisen ulkopuolella olevaa hajarakentamista ja uhkaa myös maanomistajien tasapuolista kohtelua.”

Sijoittamisluvista päättäminen vaatisi rakennusvalvonnoilta alueidenkäytön suunnittelun asiantuntemusta, mitä niiltä ei kuitenkaan ole edellytetty, Laine huomauttaa.

Laineesta onkin tärkeää seurata, millaisiksi sijoittamislupakäytännöt muodostuvat ja millaisia vaikutuksia niillä on haja-asutusalueiden suunnitteluun.

Lakiin on tulossa myös mahdollisuus tehdä samaan aikaan yleis- ja asemakaavaa ja hyväksyä ne yhdellä päätöksellä. Tämän on ajateltu nopeuttavan kaavoitusprosesseja. Laineesta kirjaus on turha, sillä kaavoja voidaan nyt jo valmistella yhtä aikaa, ja ainakin isommissa kunnissa niin usein tehdäänkin.

Kaavojen hyväksyminen yhdellä päätöksellä on sen sijaan Laineesta pelkätään ”aika tyhmä pykälä”.

”Jos jommastakummasta kaavasta valitetaan ja niistä on vain yksi päätös, valitus kohdistuu kumpaankin kaavaan. Jos ne on hyväksytty eri päätöksillä, voi valittaa esimerkiksi vain asemakaavasta ja antaa yleiskaavan mennä eteenpäin.”

”Mutta kunnat tietysti päättävät itse miten ne kirjoittavat päätöksensä, joten ei tämä ole niin dramaattinen asia.”

Vantaan entinen kaupunkisuunnittelujohtaja Tarja Laine toimi arkkitehtiasiantuntijana alueidenkäyttölakia valmistelleessa työryhmässä. Laine kiittää työryhmässä vallinnutta keskustelemaa henkeä.

Tuntuu siltä että kilpailukyky,
keventäminen ja maanomistajan
oikeudet nousivat esiin yleisen edun
ja hyvän rakennetun ympäristön sijaan.

MAAILMANPERINTÖ- KOhteet mukana

Vihreän siirtymän lupia ja uusia aikarajoja lukuunottamatta Laine toteaa olevansa lakiehdotukseen ”aika tyytyväinen”.

Selkeitä voittoja valmistelutyön aikana Laineen mielestä oli, että yleisperustelut, kaavahierarkia ja sisältövaatimukset säilyvät uudessa laissa entisen kaltaisina.

Yleisperusteluissa kuvataan muun muassa lain tavoitetta, sisältöä ja suunnittelujärjestelmää. Kaavahierarkian säilyminen tarkoittaa, että maakuntakaava tulee jatkossakin ohjaamaan yleiskaavan

tekemistä ja yleiskaava asemakaavan.

Kaikille kaavatasoille on lisäksi omat sisältövaatimuksensa, jotka ovat myös valitusperusteita kaavoille.

Myöskään ilmastoon ja luonnonsuojeluun liittyviä määräyksiä ei heikennetty, vaan päinvastoin tarkennettiin ja lisättiin joitakin vaatimuksia, Laine kiittää. Luonto- ja ympäristöjärjestöt eivät tosin ole pitäneet niitä riittävinä ilmastonmuutoksen ja luontokadon hillitsemiseksi.

Positiivisina asioina Laine nostaa esiin myös maailmanperintökohteiden maintenance alueidenkäyttölaissa. Niitä

säätlee oma lakinsa, mutta Laineesta on tärkeää, että ne huomioidaan myös kaavoituksen yhteydessä.

Lakiluonnoksessa todetaan, että jos kaava sijaitsee maailmanperintökohteen alueella tai suojavyöhykkeellä tai kaavalla voi muuten olla vaikutusta kohteeseen, ”kaavaa laadittaessa on varmistettava, että maailmanperintökohteen erityinen yleismaailmallinen arvo säilyy, ja on pyrittävä arvon vahvistamiseen, jos arvo on heikentynyt”.

”Minusta tuo on aika hieno lause”, Laine kehuu. ●

Suunnittelijan hiilijalanjälki- ja ilmastaselvityskoulutus

1. päivä 13.3.2025, Helsinki
2. päivä 16.4.2025, Helsinki
3. päivä 24.4.2025, Webinaari
4. päivä 15.5.2025, Helsinki

Koulutuksessa perehdytään lakisääteisen ilmastaselvityksen itsenäiseen laatimiseen ja rakennuksen hiilijalanjälken laskentaan. Intensiivikurssilla käy-tetään Archicad-ohjelmistoa.

Osallistumismaksut

RIA, RIL ja SAFA jäsenet: 1690 eur + alv
Muut: 1790 eur + alv.

Ilmoittautuminen 1.3.2025 mennessä.

LISÄTIETOJA JA ILMOITTAUTUMINEN: [SAFA.FI/TAPAHTUMAT/KOULUTUKSET](https://safo.fi/tapahtumat/koulutukset)

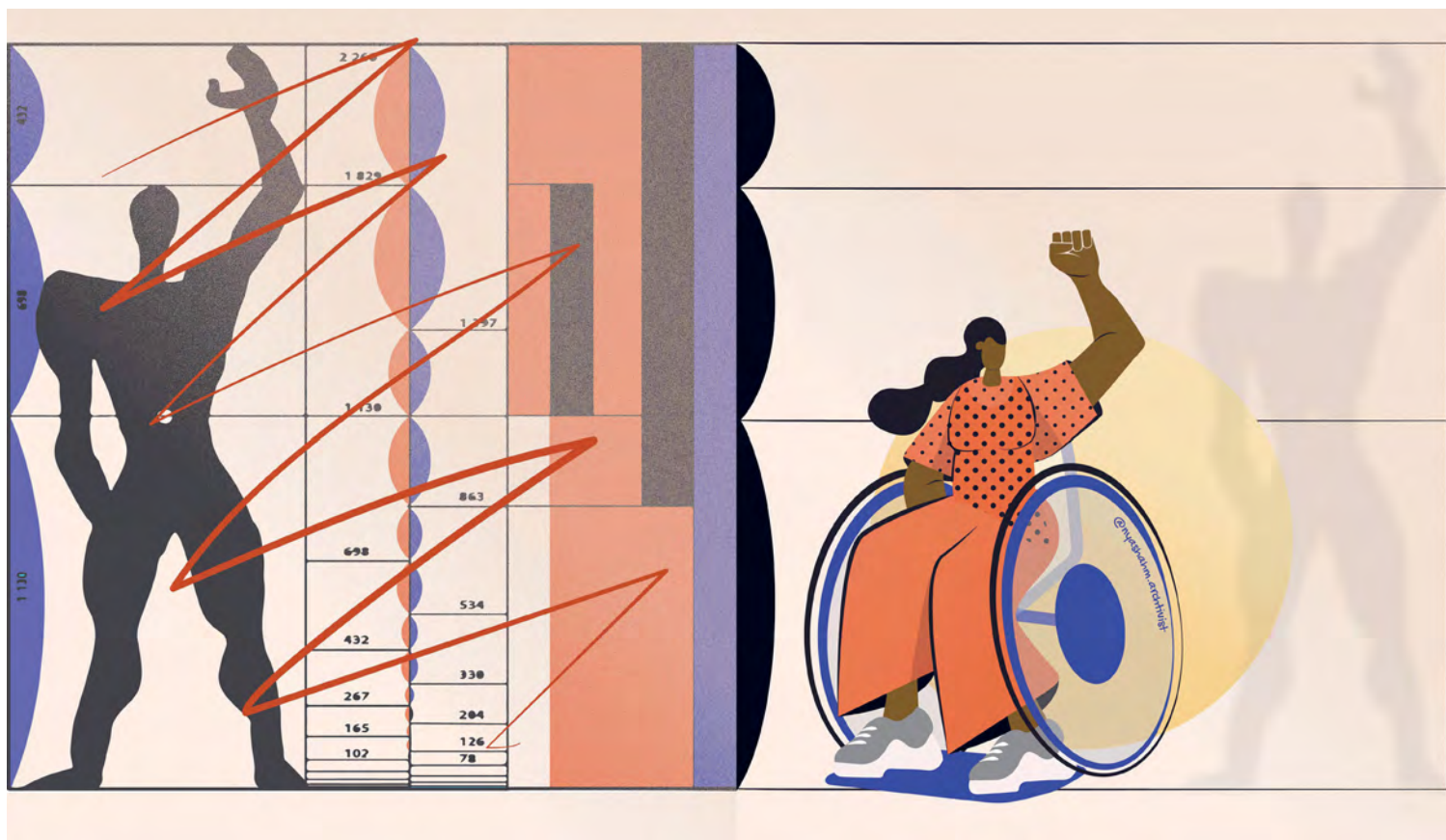
Klassikkojen klassikko

*Elämän
tiloihin*

Uusi, kattavampi Gyproc
Käsikirja arkkitehdeille ja
suunnittelijoille nyt saatavilla.

Tilaa tai lataa:
gyproc.fi

Aktivistiarkkitehti haluaa vaikuttaa

Architecture Speaks -yleisöluentosarjassa eri puolilla maailmaa toimivat arkkitehdit pohtivat arkkitehtuurin ja aktivismin suhdetta.

Teksti IRIS ANDERSSON

Aalto-yliopiston ja Suomen arkkitehtuurimuseon yhdessä järjestämän, kaikille avoimen Architecture Speaks -luentosarjan kymmenennellä kaudella teemana oli aktivismi, joka perinteisesti mielletään joko yhteiskunnan muuttamiseen tähtääväksi suoraksi toiminnaksi tai symboliseksi vaikuttamiseksi.

Luentosarja näyttää aktivismin arkkitehtuurin ammatinharjoittamisen muotona muuttuvassa maailmassa. Millainen on luentojen perusteella *aktivistiarkkitehti*?

TULVAISUUDEN TARINANKERTOJA

Aktivistiarkkitehti määrittelee ja oikeuttaa ammatin harjoittamistaan. Hän kysyy tanskalaistoimisto Lendagerin islantilaista haaraa vetävän **Arnhildur Pálmadóttir**in tavoin: Miksi teemme arkkitehtuuria? Voimmeko jatkaa, kun rakentamisen päästöjen vuoksi olemme osa ongelmaa?

Pálmadóttirille ammatinharjoittamisen perusteet löytyvät kestävydestä, kiertoaloudesta ja tutkimuksesta. Hänen periaatteisiinsa kuuluvat purkamisen vähentäminen, olemassa olevien rakennusten, rakennusosien ja materiaalien uusiokäyttö, maatäyttöjen lopettaminen sekä tutkimuksen ja innovaatioiden hyödyntäminen ja esittely rakennuttajille.

Frank Lloyd Wright on sanonut, että arkkitehdin tulisi olla profeetta ja kyetä näkemään kymmenen vuoden päähän. Saman suuntaisesti Pálmadóttir näkee arkkitehdit tulevaisuuden tarinankertojina, mutta yleisessä keskustelussa olemme kuitenkin vuosia jäljessä. Keskustelemme esimerkiksi sertifikaateista, kun tulisi pohdita materiaalien uusiokäyttöä, resilienttiä arkkitehtuuria ja rakennuksia, jotka kestävät sään ääri-ilmiöitä helteistä tulviin.

Arkkitehtuuri on ideologioiden jähmettymistä tilaan, jota kuvasta Pálmadóttirin

tulvaisuussuuntautunut projekti laavan hyödyntämisestä rakennusmateriaalina. Norjalainen arkkitehti **Siv Helene Stangeland** uskoo toimistonsa Helen & Hardin kanssa, että arkkitehteilla on mahdollisuus ratkaista asioita suunnittelun ja rakentamisen keinoin myös tulevaisuudessa, kun empatia ja kokonaisvaltainen lähestyminen kestävyteen ovat mukana rakentamisen eleessä.

Mielletään arkkitehti sitten profetaaksi tai kertojaksi, aktivistiarkkitehdilla on kyky nähdä eteenpäin. Hän kykenee kuvittelemaan uusia maailmoja. Kysymys siitä, mitä on arkkitehdin ammatinharjoittaminen 2020-luvulla, muuttuikin kysymykseksi siitä, miltä tulevaisuus näyttää. Arkkitehdin ammatin ytimessä säilyy yhä ongelmanratkaisu ja jonkin vielä olemassa olemattoman kuvittelu. Ja juuri tätä on luovuus!

ARVOKOMPASSIN SEURAAJA

Turvaa tutkivana arkkitehtina vaikutuin ranskalais-trinidadilaistaustaisen arkkitehti ja aktivisti **Nyasha Harper-Michon** luennotta. Hänen tällä hetkellä Torontossa toimiva yrityksensä kantaa kekseliäästi nimeä Archtivism, ja sen toiminnassa korostuu halu tehdä muutos, halu muuttaa ammattikunnan sisällä käytävää

Arkkitehti Nyasha Harper-Michonin kaavio havainnollistaa, ettei Le Corbusierin Modulor-miestä voi pitää mitoituksen yleispätevänä mallina.

keskustelua. Ja tämän vaikuttamisen halun jakaa *aktivistiarkkitehti*.

Harper-Michonille kaikki lähtee liikkeelle tarkoituksesta. Jokaisen on tunnistettava etuoikeutensa esimerkiksi sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen, etnisyyden ja ihonvärin, kielen, varallisuuden taikka hoivatyön suhteen, ja nostettava vähemmistöjä esille.

Ihmisoikeudet ovat tärkeässä osassa aktivismia. Arkkitehtuurin tehtävä on huolehtia ihmisistä, muista eläimistä, eliöistä ja koko ekosysteemistä jättämättä ketään jälkeen. Siten aktivistiarkkitehti näkee arkkitehtuurin keinona eikä pelkkänä päämääränä. Hän rikkoo ennakkoluuloja ja -olettamia, status quota. Tätä kautta aktivistiarkkitehti voi löytää ammatinharjoittamisen suuntansa, Pohjantähtensä kuin magneettisen navan.

Keskeinen ennako-olettama, jonka Harper-Michon haluaa rikkoa, on referenssimies, jonka juuret kietoutuvat syvälle **Vitruviuksen** mieheen, **Le Corbusierin** Moduloriin sekä yleiseen olettamaan ihmisestä valkoisena miehenä. Esiin nousevat esimerkit keittiön mitoituksesta tai wc-tilojen suunnittelusta. Tunnistetaan palelevani kampuksella, toimistoissa tai julkisissa tiloissa, joiden ilmasto on suunniteltu ”keskivertoihmisille”, referenssimiehelle.

Pienimittakaavaisemmasta tilasuunnittelusta referenssimiehen läsnäolo laajenee liikkumiseen, joka on usein sukupuolittunutta. Hoivatyö kasaantuu vielä usein naisille, samoin katkonaiset matkat julkisessa liitteessä autoilevan työmatkailun sijaan. Suunnittelu tulee lisäksi laajentaa huomioimaan kaikki elävät olennot. Referenssimiehen tilalle tarvitaan uusia referenssejä.

Myös kerronnan tapa tulee merkitykselliseksi. Harper-Michon nostaa esiin monikulttuurisen lisäyksen visualisointien ”skalagubbareihin”, mittakaavaihmisiin. Kuvissa arkkitehtuuria ei tulisi surkastaa objektiksi, vaan korostaa elämän jälkien täyttämää tiloja.

Portugalissa ja Sveitsissä toimivan Fala Atelierin **Lera Samovich** puolestaan korvaa hyperrealismin graafisilla kollaaseilla, joiden kautta pieni toimisto tutkii graafisen esityksen ja rakennetun lopputuloksen vuorovaikutusta. Abstraktiota lähestyvät kollaasit korostavat tilojen sargallisuutta, rakenteita, johdonmukaisuutta ja satunnaisia poikkeuksia. Ne tiivistävät kaksiulotteiseen tasoon olennaisimman.

ARKTIVISTI

Aktivistiarkkitehti tai *arktivisti* voi harjoittaa ammattiaan sosiaalisista, ympäristöl-

lisistä, kiertotaloudellisista, yrityksellisistä tai teknologisista lähtökohdista. Mikään ei kuitenkaan tapahdu eristyneessä tilassa, vaan eri näkökulmat kietoutuvat yhteen. Esimerkiksi luonnon huomioiminen suunnittelussa edistää yleensä myös sosiaalista inklusiivisuutta.

Väitöskirjatutkijana sain luentosarjasta luottamusta jäljillä olemisesta. Arkkitehtuuri on rakennustaidetta, jota ei voi käsitellä yhteiskunnasta ja muista tieteenaloista irrallisena ilmiönä. Pohdintoni ovat kuitenkin vielä kesken. Niitä varjostavat maailmanpolitiikka ja työttömyysaallot, mutta luentosarja kannustaa minua hetkeksi pysähtymään; reflektomaan, missä on todellinen pohjoiseni. Minkälaiseen maailmaan arkkitehtuuri on keino, portti-avain tai vaatekaapin takaseinä?

Kirjoittaja opettaa arkkitehtuurin perusteita Aalto-yliopistossa sekä kirjoittaa kauno-kirjallisia tekstejä ja väitöskirjaa turvallisesta tilasta.

Kirjoitus perustuu seuraaviin Zoomissa pidettyihin luentoihin: Arnhildur Pálmadóttir (Lendager) 13.11.2024, Nyasha Harper-Michon (Archivism) 20.11.2024, Lera Samovich (Fala Atelier) 22.1.2025 sekä Siv Helene Stangeland (Helen & Hard) 29.1.2025.

Fiselle valtuutus pätevyystodistuksia myöntäväksi toimielimeksi

Myös Arkkitehtiliitto on hakenut valtuutusta pätevyystodistusten myöntämiseen tavanomaisen vaativuusluokan rakennussuunnittelutehtäviin. Jos hakemus menee läpi, Safan varsinaiset jäsenet saavat tulevaisuudessa pätevyyden automaattisesti.

Ympäristöministeriö on valtuuttanut rakennus-, LVI- ja kiinteistöalan henkilöpätevyksiä myöntävän Fisen rakentamisen suunnittelu- ja työjohtotehtävissä toimivien pätevyystodistuksia myöntäväksi toimielimeksi. Safa vastaa Fisen rakennussuunnittelijan pätevyyslautakunnan toiminnasta.

Fisen lisäksi muita valtuutettuja toimielimiä ovat Kiwa Inspecta sertifiointi sekä Henkilö- ja yritysarviointi Seti.

Myös Suomen Arkkitehtiliitto on hakenut valtuutusta pätevyystodistusten myöntämiseen tavanomaisen pätevyysluokan rakennussuunnittelutehtävissä. Jos hakemus hyväksytään, Safan varsinaiset

jäsenet saavat jatkossa automaattisesti pätevyyden tavanomaisissa suunnittelu- ja johtotehtävissä toimimiseen osana jäsenyyttä.

Valtuutetuksi toimielimeksi voivat hakea kaikki Suomessa rekisteröidyt yritykset tai yhteisöt, jotka täyttävät pätevyyden osoittamislaissa säädetyt vaatimukset muun muassa henkilöstön sekä teknisten, hallinnollisten ja taloudellisten edellytysten osalta.

FISEN PÄTEVYYDET VOIMASSA

Tammikuussa voimaan astuneen uuden rakentamislain mukaan rakentamisen suunnittelu- ja työjohtotehtävissä toimimiseen tarvitaan jatkossa pakollinen

pätevyystodistus. Henkilöiden, joilla on voimassa oleva Fisen pätevyystodistus, ei kuitenkaan tarvitse hakea uutta pätevyystodistusta.

Fisen myöntämällä pätevyystodistuksella suunnittelija tai työjohtaja on pätevä toimimaan koko Suomen alueella.

Ympäristöministeriö on lisäksi hyväksynyt kaikkien kuntien rakennusvalvontaviranomaisten vuosina 2020–2024 hyväksymät suunnittelijat ja työjohtajat toimimaan vastaavissa tehtävissä. Päätös on voimassa vuoden 2026 loppuun.

LYHYESTI

Gullichsenien keräämää taidetta esillä Porissa

Peruskorjauksen jälkeen uudelleen avautuneen Porin taidemuseon avajaisohjelmaan sisältyvä Arkkitehdin huone -näyttely esittelee valikoiman **Kristian ja Kirsi Gullichsenin** taidemuseolle lahjoittaman AD HOCs -kokoelman

teoksista. Näyttely tuo samalla esiin Kristian Gullichsenin roolia taidemuseon arkkitehtina: hän suunnitteli sekä entisen pakkahuoneen muutostyön museo- ja näyttelykäyttöön vuonna 1981 että vuonna 2000 valmistuneen laajennuksen.

Arkkitehdin huone – abstraktio ja utopia -näyttely on esillä Porin taidemuseossa 1. kesäkuuta asti.

Arkkitehtuurin alan tutkimushankkeet saivat rahoitusta

Vuoden alussa käynnistyi monikan-sallinen ja monialainen Art of Darkness as Cultural Heritage of Urban Landscape -hanke, joka sai 3,87 miljoonan euron rahoituksen Horisontti Eurooppa -ohjelmasta. Oulun yliopiston arkkitehtuurin yksikön koordinoiman kolmivuotisen tutkimushankkeen tavoitteena on uudistaa kaupunkivalaistuksen strategioita ja suunnittelukäytäntöjä tuomalla pimeys osaksi kulttuuriperin-

tökohteita kunnioittavaa ja kestävästi kehittävää ympäristösuunnittelua.

Toinen vuoden alussa käynnistynyt uusi, laaja tutkimushanke on Aalto-yliopiston koordinoima nelivuotinen Rakennuskato – Purkuaalto ja modernin arkkitehtuurin kato Suomessa, jonka tavoitteena on tehdä näkyväksi laajamittainen rakennusten purkamisen luontokatoon rinnastettavana ilmiönä. Tekniikan tohtori **Laura Bergerin**

vetämä hanke sai joulukuussa Koneen säätiön suurimman yksittäisen, 541 400 euron apurahan.

Koneen Säätiö Metsän puolella -aloite puolestaan rahoittaa **Seela Pentikäisen, Heljä Niemisen ja Cecilia Aintilan** kaksivuotista Elonkirjon kaupunkipunkki -hanketta, jossa laaditaan vaihtoehtokaavoja kaupunkimetsien säästämiseksi rakentamiselta.

kestävä

ARKKITEHTI-
PÄIVÄ

4.4.2025

SUVILAHDEN
KATTILAHALLI
HELSINKI

safa.fi/arkkitehtipaiva

talous

10,9 prosenttia

Helsingin kaupungin uudessa luonnonsuojelualue-ohjelmassa esitetään yhteensä 120 kohteen rauhoittamista vuosien 2025–2040 aikana. Ohjelman toteuttamisen myötä suojellun alan osuus Helsingin maapinta-alasta nousee 10,9 prosenttiin ja suojellun meripinta-alan osuus kasvaa 11,7 prosenttiin.

5 031 euroa

Tekniikan akateemiset Tekin työmarkkinatutkimuksen mukaan vakituudessa työsuhteessa olevan arkkitehdin mediaanipalkka oli 5 031 euroa ja keskiarvopalkka 5 210 euroa kuukaudessa lokakuussa 2024. Diplomi-insinöörin mediaanipalkka oli 5 732 euroa ja keskiarvopalkka 6 202 euroa.

77 prosenttia

Taiteen edistämiskeskuksen kyselytutkimuksen mukaan 77 prosenttia suomalaisista toivoo taideteoksia arkiympäristöönsä. Määrä on kasvanut vuodesta 2022, jolloin luku oli 70 prosenttia. Suomalaisten suhtautuminen julkiseen taiteeseen on myönteisempää kuin Ruotsissa, jossa vain 32 prosenttia kansalaisista haluaa lisää julkista taidetta lähiympäristöönsä.

Lähteet:

Helsingin kaupunki

Tekniikan akateemiset TEKin työmarkkinatutkimus

Taiteen edistämiskeskus: Kansalaisten käsityksiä

taiteesta osana arkiympäristöä ja julkisia tiloja

SITAATTI

”Sanotaan, että vanhan kunnostaminen on kallista, mutta ei se niin mene, vaan uudisrakentaminen on liian halpaa.”

Arkkitehti **Arvind Ramachandran** ArkMuoto 2025 Käytön jälkiä -seminaarissa 30.1.2025

TAPAHTUMAT

Arkkitehtipäivässä puhutaan kestävästä taloudesta

Uudistunut tapahtuma kokoaa arkkitehtuurista kiinnostuneet puolipäiväiseen seminaariin ja illalliselle Helsingin Suvilahteen huhtikuussa.

Vuoden 2025 Arkkitehtipäivä järjestetään Helsingissä 4.4. teemalla Kestävä talous.

Teemaan johdattelee Arkkitehtuuri & kestävä talous -keskustelu, johon osallistuvat ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luontokadon pysäyttämiseen keskittyvän One Planetin toinen perustaja **Mari Pantsar** sekä arkkitehti ja taidehistorioitsija **Paula Julin**. Muut puhujat julkistetaan lähempänä tapahtumaa.

Keynote-puheenvuoron pitää tanskalaisen Henning Larsenin suunnittelujohtaja, arkkitehti **Louis Becker**, joka on ollut keskeisessä roolissa toimiston laajentumisessa kahdeksaan eri maahan. Beckerin töitä ovat muun muassa Mies van der Rohe -palkinnon voittanut (2013) konsertti- ja konferenssi-keskus Harpa Reykjavikissa, Nordø -kortteli Kööpenhaminassa ja Mission Rock -toimistotalo San Franciscossa.

Becker toimii myös tanskalaisen Aalborgin yliopiston apulaisprofessorina ja kansainvälisenä luennoitsijana. Puheenvuorossaan hän pohtii, miten arkkitehtoniset, ekologiset ja kulttuuriset arvot pärjäävät talouden puristuksissa.

Seminaarissa nähdään lisäksi Nuoren arkkitehdin Wuorio -palkintoehdokkaiden esittelyt ja palkinnon jako. Rakennustietosäätiö RTS:n innovaatiotoiminnan tutkimusjohtaja **Sini Saarimaan** yhteenveto päivän aiheista päättää seminaariosuuden.

Iltajuhlan aloittaa Safan puheenjohtajan **Asko Takalan** tervehdyspuhe, jonka jälkeen nautitaan buffet-illallinen. Juhlan aikana jaetaan Otto-livari Meurman -palkinto.

Tänä vuonna uutuuksena on mahdollisuus ostaa lippu pelkästään seminaariin tai illalliselle sekä tuntuva opiskelija-alennus.

Arkkitehtipäivä Kattilahallissa Helsingin Suvilahdessa 4.4.2025. Seminaari alkaa klo 13 ja iltajuhla klo 19. Lippujen hinnat ja tarkemmat tiedot tapahtumasta löytyvät osoitteesta safa.fi/arkkitehtipaiva.

HENNING LARSEN

Arkkitehtipäivän keynote-puheenvuoron pitää Henning Larsenin kansainvälinen suunnittelujohtaja Louis Becker.

Kadonnut ruumis rakennustyömaalla

Suomen malli, jossa puretaan pois ja kyhätään tilalle uusi, tarkoittaa samalla kulttuurin tuhoamista, sillä kulttuurissa on kyse kerroksista, jotka kasvavat edellisten päälle kuin puissa vuosirenkaat.

LAURA LAAKSO

Kerrotaan, että suomalaiselta rakennustyömaalta katosi ruumis joskus 1970-luvun puolivälissä, ehkä elementtirakenn-

tamisen hullujen vuosien tiimellyksessä, viimeistään 1990-luvun laman aikaan. Taloissa veri ei enää kierrä eikä henki kulje, rakennukset eivät enää höngi valkosipulia nenään eikä niiden hiki haise.

Huhutaan, että rakennustyömaan kadonneella ruumiilla olisi jotain tekemistä kirjallisuuden, jollei peräti musiikki- ja elokuvateollisuudenkin littanoitumisen kanssa, kun suurten rakennusliikkeiden ja kiinteistösijoitusyhtiöiden tapaan kirja- ja suora-toistomarkkinoitakin ohjaavat omaleimaisuuden ja laadun sijaan kiimaisesti tavoitellut myyntimäärät.

Voi olla, että juttuun liittyy tekijöitä, joiden myötä hyvinvointiyhteiskuntamme on nyt uppoamassa takaisin siihen samaan suohon, josta Koskelan Jussi kuokallaan meidät sivistysmaaksi nosti. Latteassa, tylsämielisessä maassa väki ei voi hyvin, historiattomuus kukoistaa. Juuri kukaan tai mikään ei kosketa niin että tuntuu. Johtuuko kaikki siitä, että Suomessa talot eivät ole lihanvärisiä, vaan ne ovat kalmaa?

SAIN viettää viime vuonna pidemmän tovin Iberian niemimaalla, jossa kaupunkikulttuurilla on monituhattavuotinen historia ja jossa jalankulkijan sulkee sylei-

lynsä ajan ulotteikas koordinaatisto, aistivoimainen ihmisen mittakaava.

Muutaman korttelin välein kaupunkieihin puhkeavat puistot ja plazat, katunäkymää halkoo ehkä barokkinen kirkkofasadi. Silmää hellivät kivijalkojen esteettiset detaljit, persoonalliset kolkuttimet ja hurmaavat porraskäytävät, aistit huumaa elävä, lemuava, meluava arki.

Kaikki ei takuulla ole hallitun rationaalista saati funktionaalisen selkeää ja älyllistä, eikä varmana saisi talonpito aina hygieniasta tai huolellisuudesta arvostanaksi kiitettävää. Mutta talot, kadut ja kaupungit elävät ja hengittävät, ne ovat emotionaalista verta ja kehollista lihaa.

Rakennukset saavat ikääntyä rauhassa, jolloin ne juurtuvat ja muuttuvat osaksi maiseman solulimaa. Kulttuuristaan ylpeässä sivistysvaltiossa ihminen humauttaa ajan kerroksiin kuin tuhatlehtitorttuun, jossa päällekkäin käyvät leikki ja lysti, hurma ja räyhä sekä vuosisatainen elämän vimma.

SUOMESSA älykello käy nopeammin kuin muisti. Lakkaamaton turbulenti muutoksen tila näivettää elämysaistin, eikä suhde paikkaan ehdi syventyä. Meillä eilisen nimikyltit ja lempiannokset, lattiamateriaalit ja rakennustyylit joutavat romukoppaan, siinä missä Lisabonin funikulaarien ja kahvila A Brasi-leiran pysyvyyteen voi luottaa.

Suomen malli, jossa puretaan pois ja kyhätään tilalle sileä ja uusi, tarkoittaa siten samalla kulttuurin tuhoamista, sillä kulttuurissa on kyse kerroksista, jotka

kasvavat edellisten päälle kuin puissa vuosirenkaat. Historiaa ei ole, jos ajan jäljet pestään aina pois teknologisetaloudellisesti tehokkaimmalla mahdollisella puhdistusaineella. Syvällistä ymmärrystä maailmasta ei synny, mikäli talo ei hengitä ulos ja sisään, vaan on siilin piikeillä eristetty umpio.

Ehkä antikarnevalistinen ja puritaani Suomi voisi vähän höllätä hiihtopipoa ja antaa talojensa kasvaa rauhassa. Viliintyä, saada vähän kuhmuja, nähdä ympärillä elämää ja sen värejä. Ei sitä tiedä, vaikka ruumis rakennustyömaalla vielä heräisi henkiin ja talo tulisi lihaksi, hörähtäisi itselleen, ties vaikka oppisi meille puhumaan. ●

Kirjoittaja on kirjailija, joka on opiskellut myös arkkitehtuuria ja jolla on tekeillä romaani lähiölapsuudesta 1970–1980-luvun modulaarisella hiekkalaatikolla.

”

Ehkä antikarnevalistinen ja puritaani Suomi voisi vähän höllätä hiihtopipoa ja antaa talojensa kasvaa rauhassa.

Kolinportti odottaa uutta käyttöä

Juuka pyrkii pelastamaan arvokkaan Kolinportin liikenneaseman, jonka nykyiset omistajat haluaisivat purkaa. Kiinteistökehittämisen ja rakennussuojelun välisiä ristiriitoja tutkinut Paula Julin tunnistaa argumentit, joilla purkamista perustellaan.

Teksti SILJA YLITALO

Reilun neljän tuhannen asukkaan Juuka on viime aikoina ollut poikkeuksellisen paljon julkisuudessa pohjoiskarjalaiseksi pikkukunnaksi. Syynä on liikenne- ja huoltoasema Kolinportti Ahmovaaran kylässä, lähellä naapurikunta Lieksan puolella sijaitsevaa Kolin matkailualuetta.

Reilun neljän tuhannen asukkaan Juuka on viime aikoina ollut poikkeuksellisen paljon julkisuudessa pohjoiskarjalaiseksi pikkukunnaksi. Syynä on liikenne- ja huoltoasema Kolinportti Ahmovaaran kylässä, lähellä naapurikunta Lieksan puolella sijaitsevaa Kolin matkailualuetta.

Olavi Koposen ja Juhani Kataisen suunnittelema Kolinportti syntyi alunperin arkkitehtuurikilpailun tuloksena ja valmistui vuonna 1992. Rakennus on merkitty maakuntakaavassa merkittäväksi rakennetun ympäristön kohteeksi ja osayleiskaavassa arvokkaaksi rakennukseksi, jonka ominaispiirteet on pyritävä säilyttämään.

Maakuntakaavan yhteydessä tehdyn inventoinnin mukaan Kolinportti eroaa merkittävästi tavanomaisista huoltoasemarakennuksista ja edustaa poikkeuksellisen ainutlaatuista arkkitehtuuria. Juuassa ollaan parhaillaan laatimassa

Ahmovaaran alueelle uutta asemakaavaa, ja siinä Kolinporttia ehdotetaan suojeltavaksi.

Syynä liikenneaseman viimeaikaiselle mediahuomiolle eivät kuitenkaan ole suojeluaikeet tai äkillinen kiinnostus 1990-luvun arkkitehtuuria kohtaan, vaan nykyisten omistajien pyrkimys purkaa rakennus.

Kolinportin omistajat, Pohjois-Karjalan osuuskauppa, jolla on ollut rakennuksessa päivittäistavarakauppa Sale, huoltoasemaa ja ravintolaa pyörittänyt Kolinportin Asema sekä Lujatalo, hakivat rakennukselle purkulupaa loka-kuussa. Liiketoiminta rakennuksessa lopetettiin joulukuussa. Nyt tyhjiilleen ja kylmilleen jääneessä Kolinportissa toimii enää Nesteen kylmäasema.

Monista muista purkuhankkeista Kolinportti eroaa siinä, että kunta ei ole ollut purkusunnitelmissa mukana vaan päinvastoin haluaisi säilyttää rakennuksen.

YLLÄTTÄVÄT PURKUAIKEET

Kunnanjohtaja **Henri Tanskaselle** Kolinportin purkuaikeet tulivat yllätyksenä.

”Asia on kunnan kannalta hankala. Siinä vaiheessa kun asemakaavaa lähdettiin laatimaan, omistajilta ja muilta asianosaisilta kysyttiin normaalit palautteet. Silloin emme saaneet tietoa, että aseman alasajo ja purkamislupahakemus olisi tulossa vireille.”

Tanskanen haluaa kuitenkin tarkentaa, että tapauksessa eivät ole vastakkain kunta ja rakennuksen omistajat, vaan purkamisluvan käsittely on ”itsenäinen lupatoiminto”, josta eivät päättä kunnanjohtaja, hallitus tai valtuusto, vaan rakennusvalvontaviranomainen. Päätöksen pitää perustua maankäyttö- ja rakennuslakiin, ei poliittisiin näemyksiin tai liiketoimintaan, Tanskanen sanoo.

”Meidän tahtotila toki on, että purkamisen pitäisi olla viimesijainen vaihtoehto, kun kyseessä on tällainen rakennus, jossa on keskeisiä palveluita ja joka on arkkitehtonisesti merkittävä.”

Kolinportin purkamista ovat lausunnoissaan vastustaneet Juuan kunnan lisäksi muun muassa Pohjois-Karjalan ely-keskus, Pohjois-Karjalan museo, maakuntaliitto ja Arkkitehtiliitto. Ely-keskuksen mukaan purkulupaa ei pidä antaa niin kauan kuin asemakaavan laatiminen ja suojelukysymyksen ratkaiseminen siinä ovat kesken.

Arkkitehtiliitto nostaa lausunnossaan esiin muun muassa sisätilojen väreillä leikittelevän teräsarkkitehtuurin sekä vuolukiviseinään laiturimaisesti liittyvän pitkän ja keveän bensaketoksen. ”Kolinportin purkaminen olisi virhe koko seutua ja sen elinvoimaisuutta ajatellen”, lausunnossa todetaan.

Erityisasiantuntija **Heini Korpelaisen** mukaan liitto otti tapaukseen kantaa,

Vuonna 1992 valmistunut Kolinportti esiteltiin tuoreeltaan Arkkitehti-lehden numerossa 1/1993.

Täällä on hyvin vahva henki, että rakennuksia tulisi kunnioittaa.

koska ”niin erityislaatuista kohdetta ei ole toista.”

”Kolinportti edustaa postmodernismia, jota Suomessa on rajallisesti. Suojelunäkökulmasta 1980–90-luvun rakennukset ovat vaaravyöhykkeellä, koska ne ovat niin nuoria, ettei niiden arvoa nähdä vielä”, Korpelainen sanoo.

Korpelaisen mukaan Kolinportti on huoltoasemaksi harvinainen maa-merkkirakennus, johon on aikoinaan panostettu paljon.

”Se on rakennus, joka jää jopa lapsille mieleen ja tekee siitä nimenomaisesta tienristeyksestä erityisen.”

Kolinportti ei ole tärkeä ainoastaan Juuan kunnalle ja Ahmovaaran kylälle, vaan seutukunnalle laajemminkin, kunnanjohtaja Tanskanen sanoo.

”Eläkkeellä oleva isäni ajaa joskus kuudenkymmenen kilometrin päästä Liperistä lohikeitolle Kolinporttiin. Se on maakunnassa hyvin tunnettu.”

ONGELMANA ENERGIATEHOKKUUS

Ahmovaaran asemakaava on ollut tekeillä jo vuoden verran, ja kaavaluonnos, jossa huoltoasema on merkitty suojeltavaksi, hyväksyttiin toukokuussa. Tiedon purkusuunnitelmista Tanskanen kertoo saaneensa vasta, kun asemakaava syksyllä tuli ehdotusvaiheeseen.

Pohjois-Karjalan osuuskauppa on perustellut purkuluvan hakemista rakennuksen huonolla kunnolla sekä liiketoiminnan kannattamattomuudella, joka osaltaan johtuu kiinteistön korkeista käyttökustannuksista. Osuuskaupan verkkosivujen mukaan ”kiinteistö on rakennusteknisen käyttöikänsä päässä, eikä se vastaa nykyvaatimuksia toiminnallisuuden, eikä energiatehokkuuden näkökulmasta.”

Tanskanen sanoo ymmärtävänsä rakennuksen omistajia. Osa liiketiloista on ollut jo pidempään tyhjillään, ja osuuskaupalla on Sale myös kymmenen kilometrin päässä Kolilla, jonne se muutenkin pyrkii keskittämään toimintojaan.

Kolinportin korkeat ylläpitokustannukset johtuvat osuuskaupan mukaan erityisesti lämmityskuluista. Myös Tans-

kasen mukaan rakennuksen keskeinen ongelma on heikko energiatehokkuus.

”Siellä on erikoinen lämmöntuotantojärjestelmä. Lämpöä puhalletaan ylhäältä alaspäin puhaltimilla, ja kun tiedetään miten lämpö käyttäytyy, niin lattian rajassa saattaa olla talvella kahdeksan astetta lämmintä.”

Toisaalta voi kysyä, miksei rakennukselle ole tehty energiaremonttia jo aikojen sitten.

”Meillä on ollut hyvinkin paljon tietoa energiatehokkuudesta jo 2000-luvun alussa. Nykyään on lisäksi monenlaisia puhtaan siirtymän avustuksia, niin ettei sen pitäisi olla mahdoton temppu.”

PKO:n verkkosivujen mukaan yritys haluaa olla ”vastuullisuuden edelläkävijä”, joka uskoo siihen, että ”korulauseiden sijaan vastuullisuus on käytännön tekoja”. Tällaisia käytännön ympäristötekoja ovat verkkosivujen mukaan muun muassa mitattavat investoinnit myymälöiden energiatehokkuuteen ja talotekniikkaan.

Kolinportin osakkaaksi PKO tuli vuonna 2019, kun yhtenä kiinteistöyhtiön omistajana ollut Jukolan osuuskauppa yhdistyi Pohjois-Karjalan osuuskauppaan. Myös Juuan kunta on ollut kiinteistöyhtiössä osakkaana vuoteen 2011 asti.

KORJAUKSET LYÖTY LAIMIN

Lämmitysjärjestelmän uusiminen ei ole ainoa korjaus, joka Kolinportissa on vuosien varrella jätetty tekemättä. Rakennuksessa ei ole sen valmistumisen jälkeen uusittu käytännössä muuta kuin vesikatto, PKO:n verkkosivuilla kerrotaan.

Rakennus on päästetty silminnähdessä huonoon kuntoon, vahvistaa Safan erityisasiantuntija Heini Korpelainen. Pääosin kyse on kuitenkin normaalista kulumisesta, eikä mistään sellaisesta, mikä ei olisi korjattavissa.

Purkulupahakemuksen yhteydessä omistajat ovat toimittaneet kunnalle elokuulle päivätyn korjaustarvekatselmuksen, jossa huoltotoimenpiteiden kustannuksiksi seuraavan kymmenen vuoden ajalle on arvioitu noin puoli

miljoonaa euroa. Lokakuussa omistaja toimitti kunnalle korjauskustannusarvion, jossa rakennuksen korjaamisen kokonaiskustannuksiksi on arvioitu 3,7 miljoonaa euroa. Mukaan on laskettu mukaan muun muassa ympäröivän piha-alueen uudistus.

Kunta tilasi korjauskustannuksista ulkopuolisen arvion, jonka mukaan rakennuksen korjaaminen tulisi maksamaan noin kaksi miljoonaa euroa. Laskelma teetettiin, koska hallintolain mukaan kunnan on oltava päätöksissään objektiivinen, Tanskanen perustelee.

”Kiinteistön omistajallahan ei sellaista objektiviteettivelvoitetta ole, vaan he tarkastelevat asiaa oman liiketoimintansa kannalta, ja siitä näkökulmasta on varmasti aivan tarkoituksenmukaista saattaa rakennus purkamisvaiheeseen. Ymmärrän sen oikein hyvin. Viranomaisen ei voi kuitenkaan tehdä päätöstä sellaisten argumenttien pohjalta.”

Kunnan pyytämän puolueettoman lausunnon lähtökohtana on, miten Kolinportti saataisiin hyvään kuntoon, Tanskanen sanoo.

”Ei välttämättä priimaan tai alkupe räiseen kuntoon, vaan niin että viat on korjattu ja liiketoiminta kannattavaa.”

Juuassa on kokemusta arvokkaiden rakennusten suojelusta ja kunnostamisesta, Tanskanen sanoo. Kunnan vanha keskusta Puu-Juuka, jonka vanhimmat rakennukset ovat 1800-luvun lopulta ja uusimmat 1960-luvulta, on suojeltu ja monet rakennuksista entisöity.

”Kunnassa on vuosien varrella ollut paljonkin huonokuntoisia, suojeltuja rakennuksia, joita on kunnostettu. Kolinportti on tavallaan jatkumoa sille. Toki se on eri aikakauden rakennus, mutta yhtäläillä ihmiset ovat olleet siitä kiinnostuneita. Täällä on hyvin vahva henki, että rakennuksia tulisi kunnioittaa.”

TYYPILLISIÄ PERUSTELUITA

Arkkitehti **Paula Julin** on juuri väitellyt Jyväskylän yliopiston taidehistorian oppiaineessa kiinteistökehittämisen ja kulttuuriperinnön suojelun välisistä

Juuan rakennusvalvonta ei antanut Kolinportille purkulupaa. Kolinportti on maisemallisesti arvokas maamerkkirakennus ja hyvä esimerkki 1990-luvun alun futuristisesta arkkitehtuurista, päätöksessä todetaan.

ristiriidoista. Päivätyönään Julin toimii projektipäällikkönä Jyväskylän asemakaavoituksessa.

Väitöskirjassaan *Tarkoitus pyhittää keinot. Kiinteistökehittämisen ja kulttuuriympäristön suojelun diskurssit 2010-luvun suomalaisessa kaupunkisuunnittelussa, esimerkkinä Tikkurilan kirkon kortteli* Julin tutki **Leena ja Kalle Niukkanen** suunnitteleman Vantaan suojellun Tikkurilan kirkon (1956) purkamiseen johtanutta keskustelua ja päätöksentekoa.

Kirkon korttelista purettiin vuosina 2018–2019 isomman asuin- ja liikekorttelin tieltä kolme seurakunnan kiinteistöä: kirkko, Seurakuntien talo (1976) ja Bethanian liikerakennus (1989).

Moni argumentti, jolla Kolinportin purkamista on julkisuudessa perusteltu, kuulostaa Julinista tutulta. Hän kertoo kiinnittäneensä huomiota esimerkiksi siihen, että Pohjois-Karjalan osuuskau-
pan mukaan vastaavan uuden rakennuksen rakentaminen maksaisi lähes saman verran kuin vanhan korjaaminen.

Samoin perusteltiin myös Tikkurilan kirkon purkamista.

”Alunperin omistaja aidosti suunnit-
teli kirkon korjaamista. Sitten kiinteis-
töstä vastaavat ihmiset vaihtuivat ja
puheissa tapahtui äkkikäänynnös. Korja-
uskustannusarvioon haluttiin kahden-
kymmenen prosentin riskilistä ja alettiin
puhua, että korjaaminen maksaa niin

paljon, että samalla hinnalla raken-
taisi jo uuden.”

Media levitti väitettä ja toisteli sitä
vielä silloinkin, kun uudisrakennuksen
kustannuksista oli jo tarkempaa tietoa,
Julin sanoo. Ne olivat korjauskustannus-
arvioon nähden kaksinkertaiset.

Väite siitä, että uuden rakentaisi
samalla hinnalla kuin mitä vanhan raken-
nuksen korjaaminen maksaisi, ei vält-
tämättä aina pohjaudu kovin tarkkoihin
laskelmiin, Julin sanoo.

”Jos olisin Pohjois-Karjalan osuuskau-
pan päättäjä, olisin tarkkana sen suh-
teen, mihin vertailu perustuu. Omassa
tutkimuskohteessani luvut vaikuttivat
niin sanotusti hihasta ravistetuilta.”

Myös se ettei rakennus vastaa nyky-
ajan tai tulevaisuuden vaatimuksia, on
usein käytetty argumentti, jolla purka-
mista perustellaan.

”Sehän on aina hyvin subjektiivinen
arvio. Rakennuksen omistaja itse mää-
rittää, mikä on se tulevaisuuden käyttö,
johon toimivuutta verrataan. Sillä voi
myös perustella ylimitoitettuja korjaus-
tarpeita ja paisuttaa kustannusarviota.”

Tyypillistä on myös vanhojen raken-
nusten heikkoon energiatehokkuuteen
vetoaminen. Tikkurilan kirkkokorttelin
tapauksessa erikoisinta Julinista oli,
että seurakunta päätyi perustelemaan
Seurakuntien talon purkamista omalla
ympäristöohjelmallaan: sen mukaan olisi
välttämätöntä parantaa energiatehok-

kuutta, mikä taas johtaisi niin korkeisiin
korjauskustannuksiin, että purkaminen
olisi kannattavampaa.

KÄYTÄNNÖN TARPEESTA

Julin päätyi tutkimaan rakennussuojelun
ja kiinteistökehittämisen välisiä ristirii-
toja, koska törmäsi aiheeseen jatkuvasti
työssään kaavoittajana. Julin kertoo
havahtuneensa noin 2010-luvun puolivä-
lissä siihen, että sijoittajien ja kiinteistö-
kehittäjien rooli kaupunkisuunnittelussa
oli nopeasti voimistunut.

Kasvavana kuntana ja yliopistokau-
punkina Jyväskylästä oli tullut sijoitta-
jien näkökulmasta kiinnostava kohde.

”Jos ei meillä ennenkään laiskoteltu,
niin nyt kiire kasvoi entisestään. Kaa-
voitusta pommitettiin mitä rohkeammin
mitoitetuilla hanke-ehdotuksilla.”

Painetta kehittämiseen ei tullut pel-
kästään ulkopuolisilta sijoittajilta, vaan
myös kaupungin oman organisaation
sisältä, Julin lisää.

”Toimin asemakaavoittajana keskus-
tan alueella, jonne myös kulttuuriperin-
töarvot tyypillisesti keskittyvät. Niinpä
melkein jokaisessa kehityshankkeessa
tuntui olevan ristiriita jonkin kulttuu-
riympäristöarvon kanssa.”

Eri osapuolia tyydyttävien ratkaisujen
löytäminen oli hankalaa, sillä kulttuu-
riympäristöviranomaisten ja kiinteistö-
kehittäjien puhuvat ja perustelut olivat
kuin ”eri maailmoista”.

Paula Julin Jyväskylässä Mattilanniemen kampuksella. Kaksi Arto Sipisen 1980-luvun alussa suunnittelemaa yliopistorakennusta on ollut yli kymmenen vuotta tyhjillään, ja yliopisto on päättänyt luopua kahdesta muustakin. Neuvottelut alueen kehittämisestä ovat käynnistymässä uudelleen tänä vuonna.

”Sellaista asiantuntijuutta, joka sovitaisi yhteen erilaisia näkökulmia, oli vaikeasti saatavilla. Aloin tutkia aihetta väitöstyössäni, jossa purin eri osapuolten käyttämiä diskursseja ja argumentteja yhden konkreettisen tapauksen kautta.”

Metodinaan Julin käytti kriittistä diskurssianalyysia, joka yksinkertaistettuna tarkoittaa kielen ja puhetautojen kriittistä tarkastelua ja niiden taustalla mahdollisesti piilevien motiivien ja valta-asetelmien näkyväksi tekemistä, sekä sen rinnalla argumentaatioanalyysia.

”Se oli siinä mielessä kiinnostava väline, että sitä kautta pystyi puuttumaan eri osapuolten esittämiin argumentteihin. Jos argumentti ei ole pätevä, sen voi todeta ja tehdä näkyväksi.”

Julinin mukaan yksi hyvin yleisesti käytetty purkamista perusteleva argumentti on sisäilmaongelmat, joihin vetoaminen tekee purkamisen vastustamisesta vaikeaa. Ne nousivat lopulta myös Tikkurilan kirkon purkamisen keskeiseksi perusteeksi.

”En yhtään väheksy ihmisiä, jotka ovat joskus todella traagisesti sairastuneet kosteusvaurioista tai muista ongelmista rakennuksissa. Mutta samalla toivoisin, että ihmiset tiedostaisivat, että niitä on myös hirveän suuri houkutus käyttää hyväksi.”

Julin puhuu ”sisäilmapelistä”, jolla voidaan tarvittaessa saada purkamisen näyttämään ainoalta järkevältä vaihto-

ehdolta esimerkiksi toteamalla, ettei ole sataprosenttista varmuutta siitä, että ongelmat poistuisivat korjaamalla.

Homerakennuksen leima oli osaltaan syynä siihen, ettei Tikkurilan kirkon purkaminen herättänyt laajempaa vastustusta kaupunkilaisissa tai mediassa.

ERILAISIA PUHETAPOJA

Kaavoittajillakin on omat diskurssinsa, etenkin kasvavissa kaupungeissa, Julin toteaa. Tällä hetkellä sellainen on esimerkiksi kaupunkirakenteen tiivistäminen.

”Se vaikuttaa hyvin vaihtoehtomalta, vaikka tutkimukset eivät välttämättä tue sitä. Puhutaan siitä, miten päästöt vähenevät, kun yksityisauton tarve vähentyy, mutta harvemmin puhutaan siitä, että tiivistäminen nostaa maan arvoa ja on siten varmasti mieluisa uutinen maanomistajille.”

Julin ei silti halua nostaa mitään yksittäistä tahoja tikunnokkaan tai varsinkaan luoda vastakkainasetteluja.

”Suhtaudun ymmärryksellä kaikkiin osapuoliin, kun tiedän että kaikki työskentelevät paineessa ja kiireessä ja sen tiedon varassa, mitä tilanteessa sillä hetkellä on käytettävissä.”

Julinista myös rakennussuojelua ja kulttuuriperintöä puolustavien tahojen kannattaisi yrittää eläytyä vastapuolen ajatusmaailmaan ja pyrkiä löytämään argumentteja, jotka siihen sopivat. Esimerkiksi suojelusta puhuminen joi-

denkin kiinteistötalouden toimijoiden korvissa kuulostaa uhkaavalta.

”Tiukka suojelukieli, jossa oletuksena on, että hyvät viranomaiset ottavat homman haltuun, ei sovi yhteen kovan markkinavapausajattelun kanssa. Siitä näkökulmasta yhteiskunnan ja ihmisten parasta edistää, kun yksilöt ja yrittäjät voivat toimia täysin vapaasti ja viranomaisvalta on mahdollisimman vähäistä. Perustelu, että jokin rakennus pitää suojella, koska viranomainen niin sanoo, on siitä näkökulmasta käsittämätön.”

Julin pohtii, voisiko suojelupuheen tilalle kehittää muita, joustavampia puhetautoja. Sellaisia, jotka edistäisivät rakennusten säilymistä ilman, että säilyttämisen ehdoista tehtäisiin niin vaikeita, että ne kääntyvät lopulta itseään vastaan.

”Voitaisiinko tässä olla kannustavampia, niin että rakennuksissa nähtäisiin aidosti kehittämispotentiaali eikä ainoastaan se, mitä muutoksia pitää estää”, Julin miettii.

HAUSSA UUDET OMISTAJAT

Palataan vielä hetkeksi Juukaun. Kolinportin kohtaloa ei ole sinetöity, mutta kysymys sen tulevasta käytöstä on edelleen ratkaisematta.

”Jos omistaja ei ole halukas ylläpitämään rakennusta, sen kunto alkaa tietysti rapistua ja samalla heikentyvät sen säilymisedellytykset. Kunta

Harvemmin puhutaan siitä, että tiivistäminen nostaa maan arvoa ja on siten varmasti mieluisa uutinen maanomistajille.

on tällaisissa tapauksissa usein puun ja kuoren välissä”, Julin toteaa.

Pohjois-Karjalan osuuskauppa on julkisuudessa kertonut yrittäneensä vuosien varrella myydä kiinteistöä, tuloksetta.

Kunnanjohtaja Tanskanen mukaan uusien omistajien löytäminen on tällä hetkellä kuitenkin ensisijainen ratkaisu. Neuvottelujakin on vaikeuttanut aika-taulu, joka ”on jätetty kunnalle todella tiukaksi”.

”Paikan ottaminen vetääkseen vaatii pääomaa ja toimivan liiketoimintasuunnitelman, ei se ihan viikoissa tapahdu. Jos olisimme olleet tästä tietoisia vaihe kapa viime maaliskuussa, olisimme varmasti nyt paljon viisaampia.”

Mitä keinoja kunnalla ylipäätyään on käytettävissään, jos omistaja jättää rakennuksen huoltamatta ja haluaa sitten purkaa sen huonoon kuntoon ja korjausten kalleuteen vedoten?

Ei paljoakaan, Tanskanen myöntää. Jos rakennus on asemakaavassa suojeltu, ympäristölautakunta voi lähettää omistajalle huomautuksia tai pahimmissa tapauksissa uhkasakon. Niihinkään ei välttämättä reagoida.

Kolinporttia ei ole suojelulta, vaan se on tunnistettu ainoastaan maakuntakaavassa. Silläkin on kuitenkin merkitystä, sillä maakuntakaava ohjaa asemakaavan laadintaa, Tanskanen muistuttaa. Taustalla kunta voi lisäksi olla hyvinkin aktiivinen toimija esimerkiksi yritys- ja elinkeinoneuvonnan kautta.

Helmikuussa tuli tieto, että Juuan rakennusvalvonta on hylännyt Kolinportin purkuluvan. Päätöksen mukaan ensin on ratkaistava rakennuksen suojelukysymys asemakaavassa. ”Mikäli purkamislupa nyt myönnettäisiin, rakennuksen purkaminen voisi vaikuttaa haittaavasti kaavoituksen toteutumiseen ja hävittäisi mahdollisesti rakennettuun ympäristöön sisältyvät perinne-, kauneus- tai muut arvot”, päätöksessä todetaan.

Rakennuksen omistajat ovat kertoneet hakevansa päätökseen oikaisua.

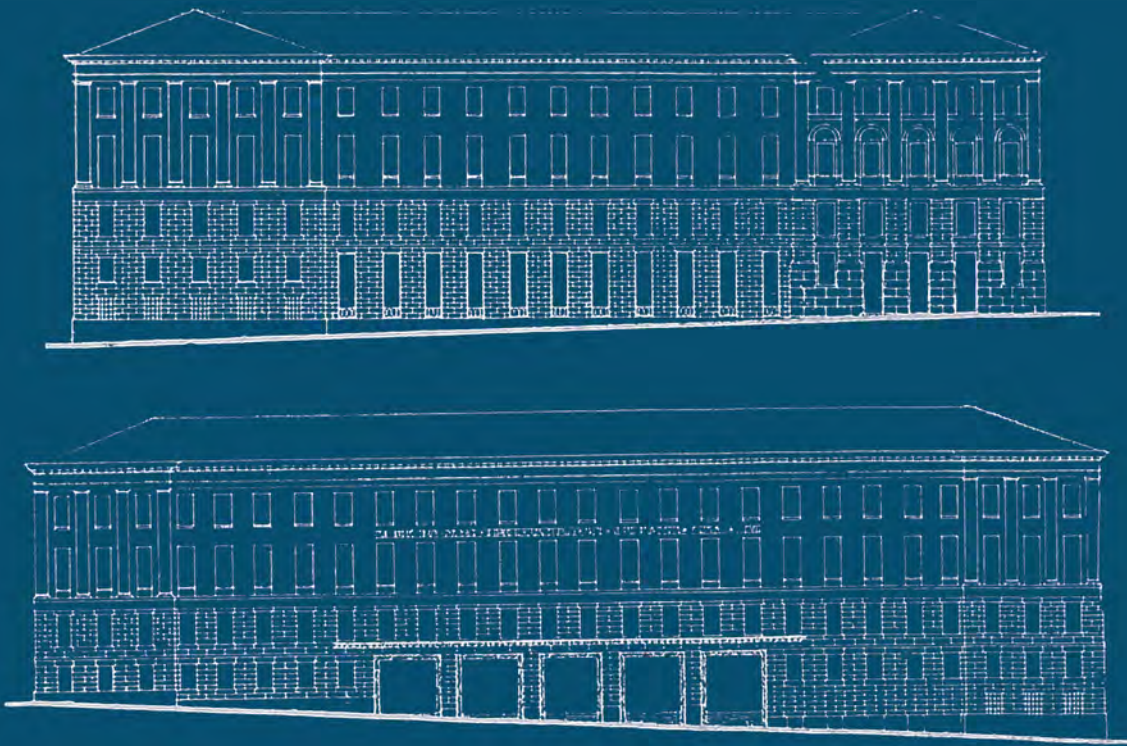
Samaan aikaan kunta käy kulisissa neuvotteluja mahdollisten uusien investoriensa kanssa.

”Olen saattanut yhteen kohteesta kiinnostuneen ostajatahon, rakennuksen omistajat sekä yhden tai useamman potentiaalisen yrittäjän. Neuvottelut yritystoiminnan jatkamisesta ovat parhaillaan menossa”, Tanskanen kertoo sähköpostitse.

Jos se Juuan kunnasta riippuu, Kolinportin tarina ei ole ainakaan vielä tulossa päätökseensä. ●

Nykyiset omistajat lopettivat liiketoiminnan Kolinportissa joulukuussa. Kunta etsii rakennukselle parhaillaan uusia omistajia ja yrittäjiä.

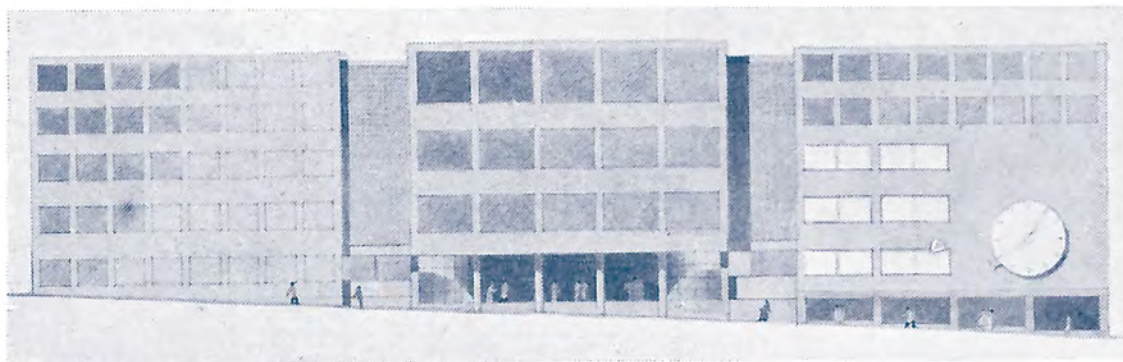
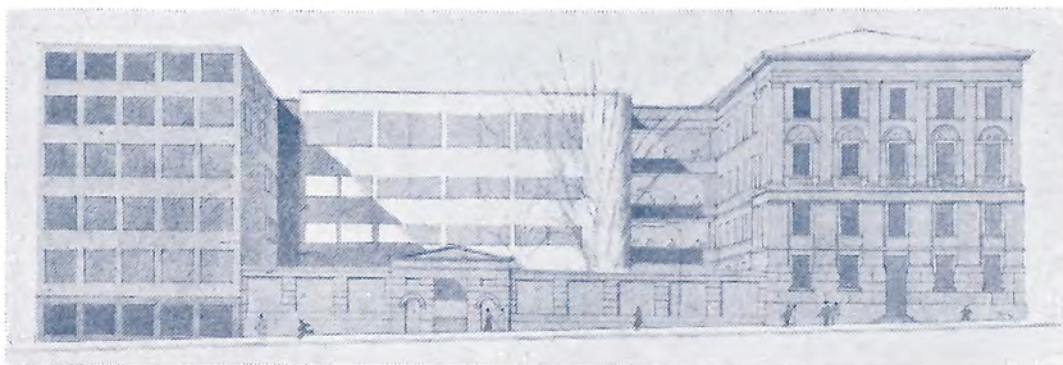
Engeliä väitöksessä ja kaupunkitilassa

Eija Merenmies käsittelee väitöstutkimuksessaan Helsingin yliopiston laajennuskilpailusta 1930-luvulla syntynyttä debattia. Simo Paavilainen peilaa esseessään Merenmiehen väitöskirjaa Helsingissä tällä hetkellä käynnissä oleviin hankkeisiin, joissa ollaan tekemisissä Engelin arkkitehtuurin kanssa.

Teksti SIMO PAAVILAINEN

Vas. Helsingin yliopiston päärakennuksen laajennuskilpailussa vuonna 1931 J. S. Sirénin jaetun toisen palkinnon saanut ehdotus toisti C. L. Engelin uusklassistista julkisivuarkkitehtuuri koko korttelin ympäri.

Oik. Kaj Englundin kolmannen palkinnon saanut ehdotus säästi osan pihamaasta ja aidasta portteineen. Funktionalistinen lisärakennus erottui selvästi Engelin suunnitelmasta vanhasta osasta.

Aalto-yliopistossa tarkastettiin kesäkuussa kiinnostava väitöskirja, joka herättää ajatuksia myös Helsingin ajankohtaisista täydennys Hankkeista.

Arkkitehti **Eija Merenmies** käy väitöstutkimuksessaan *Helsingin yliopiston päärakennuksen laajennuskilpailu 1931, edeltävät vaiheet ja toteutus* huolella läpi rakennushankkeen vaiheet, eri suunnitelmat, toteutukset ja käydyt debaattit. Tärkein niistä koski vuonna 1931 käytyä yleistä arkkitehtuurikilpailua.

Debatin syynä oli paljolti se, että kilpailu osui keskelle suurta tyyliuudosta klassisismista kohti funktionalismia. Suuri enemmistö, 26 kilpailuehdotusta, edusti klassisismia, vain kolme ehdotusta uutta funktionalismia. Siitä huolimatta jälkidebatti käytiin funktionalismin ja klassisismien välillä. Keskustelua käytiin paitsi Arkkitehti-lehdessä, jonka päätoimittajana oli tuolloin **Hilding Ekelund**, erityisesti ruotsinkielisessä lehdistössä eli Hufvudstadsbladetissa, Svenska Pressenissä, Studentbladetissa ja jopa Hangö-lehdessä.

Arkkitehtiliitto oli asettanut kilpailun tuomareiksi **Jussi Paatelan** ja **Oiva Kallion**, joista jälkimmäinen esitti sittemmin eriyvän mielipiteen kilpailun

tuloksesta. Ensimmäistä palkintoa ei jaettu lainkaan. Toisia palkintoja annettiin kaksi, toinen **J. S. Sirénille** ja toinen parivaljakolle **Jarl Eklund** ja **Toivo Jäntti**. Molemmat edustivat 1920-luvun klassisismia.

Kolmannen palkinnon saivat veljekset **Kaj** ja **Dag Englund** selkeän funktionalistisella ehdotuksellaan. **P. E. Blomstedt** sai lunastuksen ehdotuksella, joka yhdisteli klassisismia ja funktionalismia. Kolmannen funktionalistisen ehdotuksen teki **Alvar Aalto**, mutta jäi vaille palkintoa.

Jatkosuunnittelu annettiin Sirénille paljolti siksi, että hän oli Ekelundia ja Jänttiä helläkätisempi C. L. Engelin suunnitteleman vanhan osan sisätiloille.

UMPIKORTTELI VAI AVOKAAVA

Tyylilyksymyksen ohella toinen keskustelun aihe oli asemakaavallinen: tuliko rakennusten muodostaa umpikortteli vai noudattaa funktionalismin tavoittelemaa avointa korttelirakennetta?

Muun muassa **Nils Erik Wickberg** muistutti, että avokaava oli myös empirien tavoite. Se olisi toteutunut niin, että uudisrakennus olisi ollut vain Fabianin-

kadun varressa ja sitä olisi yhdistänyt Engelin osaan pihan keskellä vanhan juhlasalin linjassa oleva yhdyssiipi. Muurit olisivat erottaneet istutetut etupihat kaduista.

Kaikki kolme funktionalistista ehdotusta noudattivat avokaavaa, mutta suuri enemmistö kilpailuehdotuksista oli vanhan osan räystäskorkeutta noudattavia tasakorkeita umpikortteleita.

Seuranneen debatin ansio oli, että Sirén ryhtyi jatkokehittämään suunnitelmaansa ja löysi hyvän kompromissin avokorttelin ja umpikorttelin väliltä. Hän seurasi Engelin itsensä esittämää ratkaisua, joka oli löydettävissä Senaa-

”

Näyttää siltä, että tehty ratkaisut olivat oikeita, ja lopputulos vaikuttaa ympäristössään itsestään selvältä ja onnistuneelta.

tintorin toiselta puolelta eli Valtioneuvoston linnasta. Siellä vain kahden kerroksen korkuinen siipirakennus Aleksanterinkadun varressa yhdistää toria ja Ritarihuoneen puistikkoa reunustavia korkeampia siipiä.

Sirénin lisärakennuksen valmistuttua sen julkisivuja moitittiin pastisseiksi ja epärehellisiksi. Hän oli ottanut mallia Engelin osan risaliiteista ja ornamentiikasta. Sirén ei varmaankaan tehnyt Engelistä muistuttavia julkisivuja vanhoillisuudesta vaan harkinnasta. Hän suunnitteli samaan aikaan Eteläesplanadille Lassila & Tikanoja -yhtiölle Helsingin ensimmäisen uusasiallisuutta edustavan liiketalon, joka valmistui yliopiston lisärakennuksen tavoin vuonna 1935.

Tutkimuksessaan Merenmies ei asetu sen enempää klassismin kuin funktionalismin puolelle, mikä on väitöskirjassa viisasta. Herää kuitenkin kysymys: kumpi on tärkeämpää, miljöön yhtenäisyys vai niin sanottu arkkitehtuurin rehellisyys? Toteutunutta kokonaisuutta katsoessa näyttää, että tehdyt ratkaisut olivat oikeita, ja lopputulos vaikuttaa ympäristössään itsestään selvältä ja onnistuneelta.

ENGELIN HELSINKI TÄNÄÄN

Helsingissä on tälläkin hetkellä käynnissä hankkeita, joissa ollaan tekemi-

sissä Engelin arkkitehtuurin kanssa. Onko Merenmiehen väitöskirjalla jotakin annettavaa niihin? Näistä muutamia ajatuksia: Engelin arkkitehtuurille tärkeitä ovat symmetria ja avaruus, tilan tuntu, johon avokorttelin suosiminenkin tähtää.

Valtioneuvoston kortteli on rakennutun Engelin kokonaissuunnitteleman pohjalta vuodesta 1817. Nyt sen sisäpihaa jakavaa, 1900-luvun alussa valmistunutta painotaloa ollaan purkamassa ja korvaamassa uudisrakennuksella. Parhaiten empiren tavoitteita noudattaisi se, että sisäpiha jäisi tyhjäksi ja koko tila nähtäisiin kokonaisuutena.

Kun näin tuskin toimitaan, seuraavaksi parasta olisi, jos noudatettaisiin Engelin antamaa vihjettä, joka näkyy

rakennuksen alinta kerrosta esittävässä piirustuksessa. Pihan keskellä on korkeuseroa hyödyntävä puolipyöreä terassi, jonka suora sivu on vasten pihan pohjoislaitaa. Tekemällä puolipyöreä lisärakennus saataisiin pihan eteläsivu näkymään kokonaisuutena ja käsitys sen alkuperäisestä mitasta. Käyttämällä julkisivuissa esimerkiksi runsaasti lasia voitaisiin alleviivata, ettei rakennus kuulu alkuperäiseen kokonaisuuteen.

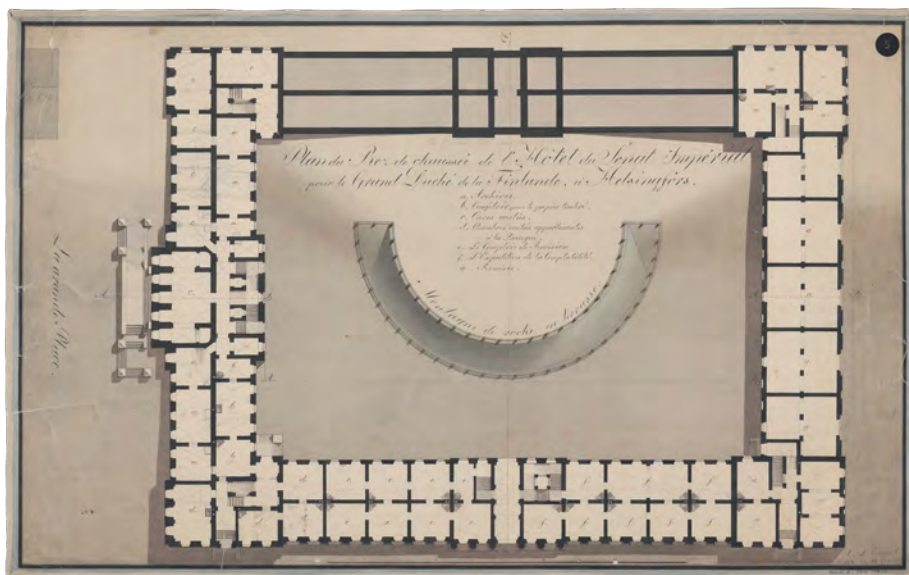
Toinen Engeliin liittyvä ajankohtainen hanke on suunnitteilla Kasarmitorille. Sen länsilaidalle vuonna 1960 valmistunut entinen näyttelyhalli ollaan korvaamassa korkeammalla liikerakennuksella. Toteutuessaan se heikentäisi vaikutelmaa torista Engelin suunnitteleman, vuonna 1822 valmistuneen Kaartin kasarmin etuaukiona, sillä kasarmin pääjulkisivun läntinen pää jäisi näkymättömiin.

Näyttelyrakennuksen olemassaolosta on kuitenkin se hyöty, että se vaimentaa Kasarmikadun toisella puolella olevien, liian korkeiksi korotettujen rakennusten vaikutusta aukiokokonaisuuteen. Näyttelyrakennusta voidaan muokata, jopa uusia, mutta ei korotata.

SUOJELLAAN AVOIMIA AUKIOITA

Vuosina 1827–1836 valmistuneen vaatimattoman Kaartin lasaretin merkitystä Lönnrotinkadun varrella ei voida symmetrialla enää parantaa.

Engelin suunnittelema, kolmesta rakennuksesta koostunut varuskuntasairaala menetti toisen sivurakennuksensa Helsingin pommituksissa vuonna 1939, ja osittain sen paikalle nousi jo kaksi

Ylh. Engelin suunnittelema Kaartin lasaretti korttelista on jäljellä kaksikerroksinen päärakennus ja läntinen siipirakennus.

Vas. likka Martaksen suunnittelema väliaikaiseksi tarkoitettu näyttelyhalli valmistui vuonna 1960 Engelin suunnitteleman Kaartin kasarmin naapuriksi.

Vas. Senaatintalo eli nykyisen Valtioneuvoston linnan pohjapiirroksessa vuodelta 1818 näkyy Engelin ajatus puoli-pyöreästä terrassista korttelin keskellä.

vuotta myöhemmin kookas laboratorio-rakennus. Korttelin Hietalahdenkadun puoleiselle laidalle on kaavoitettu paikka kuusikerroksiselle uudisrakennukselle. Hieman lähemmäksi sisäpihan symmetriaa päästäisiin, jos uudisrakennuksen korkeus noudattaisi viisikerroksisen laboratoriorakennuksen korkeutta.

Saman tyyppiset ongelmat koskevat myös Elielinaukiota, vaikka Engelin nimi ei siihen liitykään. Linja-autoterminalina toimiva aukio on tällä hetkellä suurten kaupunkikuvaan vaikuttavien muutossuunnitelmien kohteena. Erityisen arvokasta nykyisellä aukiolla on **Eliel Saarisen** suunnitteleman rautatieaseman vuonna 1914 valmistunut länsisiipi, joka on vasta 2000-luvun alussa saatu mukaan kaupunkinäkyymiin. Se oli alun perin julkisivu ratapihalle, joka ulottui nykyisen Vltava-rakennuksen taakse.

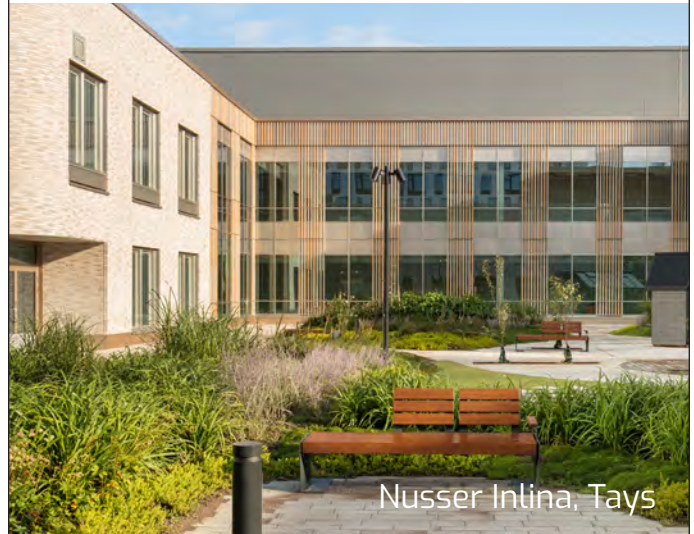
Länsisiipi on materiaaliltaan vaatimattomampi ja yksinkertaisempi kuin asemarakennuksen muut julkisivut. Sen arkkitehtuuria voi kutsua uusbarokiksi tai 1910-luvun barokiksi ennen kaikkea kaartelevan portaalinsa ja taitekattonsa ansiosta. Julkisivu on sukua Keski-Euroopan palatsifasadeille ja siinä mielessä Suomessa poikkeuksellinen.

Fasadin näkymisen kannalta on tärkeää, että sen eteen ei rakenneta mitään. Elielinaukion tulisi olla kuin Rautatien torin pikkuveli. Kun Vltava-ravintolan käytössä oleva rakennus tulee ilmeisesti säilymään, on sen puuttuvan pohjois-sivun suojaksi syytä tehdä litteä, levymäinen rakennus vastapäisen hotellin esimerkkiä noudattaen. Aukiota voisi Postitalon suuntaan rajata puuistutuksin ja matalilla paviljongeilla.

Viime vuosina Helsingin kaupunkisuunnittelun tavoitteena on ollut tiivistäminen ja tehostaminen. Se on ymmärrettävää, kunhan kaupunkilaisten yhteiset julkiset tilat jätetään rauhaan. Erityisesti tulee muistaa ja suojella empireä ja Engelin arkkitehtuuria, jolla on yhdistävä ja leimaa antava merkitys Helsingin vanhimmille kaupunginosille. Selkeät avoimet aukiot kuuluvat empire-kaupunkiin. ●

Kirjoittaja on arkkitehtuurin perusteiden ja teorian emeritusprofessori.

ELPAC
KALUSTEET

Nusser Inlana, Tays

Nusser Dessau, Oulun kauppatori

Falco Bloc, Tyks

kalusteet.elpac.fi

010 219 0716 | myynti@elpac.fi

Arkkitehdin uusi työkumppani

Tekoälystä voi tulevaisuudessa olla arkkitehdeille suurta hyötyä etenkin kestävässä rakentamisessa, kirjoittaa Albina Hakkarainen.

Teksti ALBINA HAKKARAINEN

Työn väheneminen ja rakennusalan kiristynyt kilpailu ovat saaneet minutkin päivittämään taitojani vastaamaan alan

muuttuvia vaatimuksia.

Tekoälyopintojeni ensiaskeleet eivät alkaneet, kuten usein tapahtuu, kuvien luonnista, vaan elinkaarianalyysin (LCA) opiskelusta. Tutustuminen generatiiviseen dataan, jota hyödynnetään rakennusten hiilijalanjäljen laskennassa, avasi silmäni datan merkitykselle. Tämä herätti kiinnostukseni ja johdatti jatko-opintoihin ohjelmassa AI applied to Construction, jonka tarjosi Zigurat Technical Institute of Barcelona.

Pian opin, että rakennusala on siirtymässä CAD-aikakaudesta (*computer aided design*) kohti AAD-kautta (*artificial aided design*). Muutos on vasta alkuvaiheessa, mutta kehitys on käynnissä, ja alan ammattilaisten on tärkeää ymmärtää ainakin sen suunta.

Vaikka tekoälyn historia ulottuu 1950-luvulle, sen varsinainen läpimurto tapahtui vasta 2020-luvulla. Tekoälybuumin taustalla on monen tekijän yhteisvaikutus: prosessorien laskentatehon kasvu, datan saatavuus, algoritmien kehitys, pilvipalvelut, taloudelliset investoinnit ja tekoälyn saavutettavuuden paraneminen.

Nopeimmin tekoälyä alkoivat hyödyntää ammatit, joissa data ja teknologia ovat keskeisessä roolissa: it-, rahoitus- ja markkinointiala. Arkkitehti- ja laajemmin rakennusala on jäänyt muista aloista jälkeen. Safan viime joulukuussa julkaisemassa kyselyssä todettiin, että suomalaisten arkkitehtien kokemus

tekoälystä on melko vähäinen. Tekoälytyökaluja, kuten ChatGPT:tä ja kuvageneraattoreita, käytetään lähinnä tiedonhakuun, ideointiin ja havainnekuvien luomiseen.

VAIKKA tekoäly on tällä hetkellä monelle meistä lähinnä leikkikalu, sen potentiaali työkumppanina on valtava. Nopeus tekee tekoälystä arvokkaan työkalun erityisesti suunnittelun alkuvaiheessa, kun tarvitaan luovia ideoita, alustavia lukuja ja nopeita analyysityökaluja.

Viime vuosina kestävyys on noussut rakentamisessa keskeiseksi teemaksi, ja uusi rakentamislaki on entisestään korostanut sen merkitystä. Keskiössä ovat erityisesti energiatehokkuus ja materiaalien hallinta, sillä ne ovat ratkaisevia kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa. Tuntuu, ettei arkkitehtien keskuudessa kuitenkaan ole vielä riittävästi osaamista asiasta. Tuleeko siis elinkaarilaskenta siirtää kokonaan muiden konsulttien vastuulle vai voisiko tekoälystä kenties olla apua?

Suuret kielimallit, kuten ChatGPT, auttavat, kun ei tiedä mistä aloittaa. Opintojeni lopputyönä ryhmämme kehitti räätälöidyn GPT-mallin, joka ohjaa arkkitehteja ja rakentajia kestävä rakentamisen suunnittelussa. Malli analysoi tontin ominaisuuksia, ehdottaa kestäviä materiaaleja ja tehokkaampia rakenteita sekä tunnistaa mahdollisia ongelma-kohtia ja tarjoaa niihin ratkaisuja. Se myös auttaa monimutkaisten analyysien tulosten vertailussa, niiden merkityksen ymmärtämisessä sekä säädösten ja ympäristöstandardien tarkastelussa.

Energiatehokkuuden saavuttamiseksi on olennaista panostaa huolelliseen suunnitteluun sekä varmistaa, että raken-

nusta käytetään mahdollisimman resurssitehokkaasti koko sen elinkaaren ajan.

Optimaalinen suunnittelu saavutetaan pitkälti simulointien avulla. Rakennusalan lupaavimpia tekoälypohjaisia työkaluja ovat ilmastosimulaattorit, sillä ilmastodataa on kerätty maailmanlaajuisesti jo vuosikymmenten ajan. Niiden avulla voidaan suunnittelun aikana saada reaaliaikaista kuvaa aurinkosäteilystä, varjostuksesta, tuulen, päästöjen ja melun vaikutuksista, lämpökuormituksesta sekä energiankulutuksesta.

Rakennuksen käytön aikana tekoäly pystyy entistä paremmin auttamaan energian ja laitteiden kulutuksen vähentämisessä. IoT-sensorit tarjoavat reaaliaikaista tietoa energian käytöstä, tilojen hyödyntämisestä ja järjestelmien toiminnasta ja tämän tiedon pohjalta tekoälymallit ennustavat ja optimoivat LVIS-järjestelmien toimintaa.

Kokonaisvaltaisen ja datalähtöisen lähestymistavan rakennusten ja niiden järjestelmien optimointiin tarjoavat digitaaliset kaksoset, jotka ovat virtuaalisia malleja fyysisistä kohteista ja niiden järjestelmistä. Ne keräävät dataa ja simuloivat skenaarioita hyödyntäen BIM-tekniikkaa ja IoT-sensoreiden yhdistelmää. Rakennuksen elinkaaren hallinta tehostuu, kun digitaaliset kaksoset tunnistavat vain todellisia huoltotarpeita. Myös kokonaisia kaupunginosia voidaan mallintaa.

Kaupunkien digitaaliset kaksoset auttavat analysoimaan ja ymmärtämään kaupungin rakenteita, liikennevirtoja, väestön jakautumista ja ympäristövaikutuksia. Niiden avulla voidaan mallintaa eri skenaarioita, suunnitella ja optimoida rakennuskantaa, vihervyöhykkeitä, infrastruktuuria ja logistiikkaa ennen toteuttamista.

Arkkitehti- ja laajemmin rakennusala on jäänyt muista aloista jälkeen tekoälyn hyödyntämisessä.

Koska tekoälysimulaatiot pohjautuvat pääosin generatiiviseen dataan, ne eivät ole niin tarkkoja kuin perinteiset työkalut, mutta ne ovat huomattavasti nopeampia ja usein riittävän hyviä jatkosuunnittelun pohjaksi. Lisäksi ne tunnistavat datasta rakenteita ja trendejä ihmistä paljon tehokkaammin ja pystyvät jopa luomaan uusia, oivaltavia yhteyksiä.

Toinen keskeinen tekijä kestävässä rakentamisessa on rakennusmateriaalien hallinta. Suunnitteluvaiheessa tekoälyä voidaan hyödyntää suunnitelmien optimointiin, mikä voi vähentää tarvittavien materiaalien määrää. Materiaalien saatavuus ja kierrätys tulee olemaan helpompaa tekoälyn ja digitaalisten materiaalityökalujen ansiosta. Tällainen pankki voisi sisältää tiedon eri materiaalien sijainnista, koostumuksesta, alkuperästä, kierrätyskelpoisuudesta ja ympäristövaikutuksista.

Tämä mahdollistaisi materiaalien jäljitettävyyden koko niiden elinkaaren ajan, mikä käsittääkseni on juuri uuden rakentamislain tavoite. Rakennuksen purku- tai korjaustilanteessa tekoäly

voi ehdottaa parhaita kierrätys- tai uudelleenkäyttötapoja sekä optimoida materiaalien ja jätteiden reitit paikalliset olosuhteet huomioiden. Jätekeräyspaikoissa tekoäly voi tunnistaa ja erotella eri rakennusjätetyypit nopeammin kuin nyt.

Projektin alkuvaiheessa, kun tarkkoja materiaalityökaluja ei vielä ole saatavilla, generatiivinen data on paras vaihtoehto hiilijalanjäljen laskemiseen. Hiilijalanjälkilaskurien hallinta on yhä tärkeämpi osa ammattitaitoa, mutta suhtaudun niihin varauksella. Harjoitustyössäni, jossa eri ryhmät käyttivät samaa dataa ja ohjelmaa, laskelmat tuottivat eri tuloksia. Tekoälyn arvo piilee kuitenkin sen kyvyssä optimoida hiilijalanjälkiä tinkimättä muista tärkeistä tavoitteista, kuten toimivuudesta tai kustannustehokkuudesta. Laskurien suorituskyky todennäköisesti paranee datan määrän ja laadun lisääntyessä.

TEKOÄLYN ja arkkitehtuurin suhde on vielä kehitysvaiheessa. Olemme vasta alkaneet tutkia, mitä tekoäly voi tarjota kestävässä rakentamisessa saavutettavu-

delle ja laajemmin rakennusosalalle. Siihen liittyy monia toiveita, mutta myös riskejä: eettiset riskit, kuten tekijänoikeudet ja vastuun jakautuminen sekä ympäristöriskit, kuten tekoälyn suuri energiankulutus.

Vaikka tekoälytyökalut eivät ole vielä täysin luotettavia, ne pystyvät merkittävästi nopeuttamaan suunnitteluprosessia ja parantamaan viestintää sekä ymmärrystä suunnittelun taustalla vaikuttavista tekijöistä. Alussa niiden käyttö saattaa tuntua turhautavalta, mutta sekä käyttäjän että tekoälyn kehittyessä työskentelystä tulee yhä tehokkaampaa. Tekoälyn myötä suunnitteluprosessi ja arkkitehdin työnkuva saattavat muuttua jo lähitulevaisuudessa, mutta arkkitehdin asemaan tekoäly ei mielestäni pysty vaikuttamaan vielä vähään aikaan. ●

Kirjoittaja työskentelee projekti-arkkitehtina ja projektivetäjänä ja on kiinnostunut historiasta ja tulevaisuuden trendeistä.

Kun ovelta vaaditaan mahdottomia

KOSTEUS • KEMIKAALIT • MIKROBIT
ISKUT JA RASITUS • AIKA

MUOVILAMI OY

Kovaan rasitukseen tarkoitettuja LAMI-ovia lähes
60 vuoden kokemuksella ja ammattitaidolla!
www.lamidoors.com

Lataa BIM-objektit
ja tutustu ovien
muunneltavuuteen
kotisivuillamme!

Uusien tekniikoiden kokeilija

Tekoäly johtaa tietotyön teollistumiseen, ja monia arkkitehtienkin töitä tulee katoamaan, sanoo Turun kaavoituksen kehityspäällikkö Mikael Tómasson.

Teksti ANNI VARIS

Turkulainen arkkitehti **Mikael Tómasson** kiinnostui rakennus-alasta työskennellessään Turun ammatikorkeakoulussa. Alun perin myynnin tradenomiksi opiskellut Tómasson pääsi projektityöntekijänä mukaan Kakolan vankilarakennusten uudistamiseen, mistä syntyi innostus arkkitehtuuriin ja kaupunkikehittämiseen.

Työkavereiden kannustamana Tómasson haki opiskelemaan arkkitehtuuria Aalto-yliopistoon ja valmistui arkkitehdiksi vuonna 2022. Hänen diplomityönsä aiheena oli kerrostalojulkisivujen suunnitteluelementtien vaikutus rakennuksen koettuun kauneuteen.

”Yritin diplomityössäni tarttua virtaheroon olohuoneessa eli tutkia, voiko kauneudesta tehdä mitattavan määrään”, Tómasson kertoo. Selvitystyön apuna hän käytti katseenseuranta- ja kyselytutkimusta.

Tutkimuksen mukaan ihmisten silmää miellyttivät esimerkiksi kultaisen leikkauksen mukaan sommitellut ja toisaalta symmetriset julkisivut.

”Jälkikäteen olen verrannut sitä lämpötilaan ja lämmön kokemukseen. En pysty ulkopuolelta arvioimaan, kokeeko joku olonsa kuumaksi tai kylmäksi, mutta pystyn mittaamaan huoneen sisälämpötilan, jonka pohjalta voi tehdä perusteltuja päätöksiä. Toivoisin, että tulevaisuudessa myös kauneudelle löydettäisiin kriteereitä, joita voitaisiin rakentamisessa vaatia.”

Tómasson on vahvasti sitä mieltä, että kauneudesta arkkitehtuurissa pitäisi puhua enemmän.

”Arkkitehtuuri on taidetta, jota on tosi vaikea välttää. Kenenkään ei tarvitse ostaa kotiinsa taidemaalasta, josta ei pidä, mutta jos rakennus on kadulla, se on siinä joka päivä”, Tómasson vertaa. ”Sen takia rakennusosalalla täytyisi kuunnella, mitä suuri yleisö on mieltä.”

Mikael Tómasson näkee suomalaisten arkkitehtien vahvuutena terveen järjen. ”Toivoisin, että arkkitehdit olisivat enemmän äänensä julkisuudessa ja uskaltaisivat projekteissa ottaa vahvemmin kantaa paremman tulevaisuuden puolesta.” Tómasson kuvattiin Turun Kakolassa.

OPISKELUAIKANA ja valmistumisen jälkeen Tómasson työskenteli Gravicon-nimisestä yrityksessä, joka on erikoistunut tietomalleihin. Yrityksen ilmapiiri kannusti kokeilemaan uusia tekniikoita ja työssä puhuttiin paljon tekoälystä. Sitä kautta myös Tómasson kiinnostui aiheesta.

Vuonna 2023 Tómasson siirtyi Turun kaupungin kaavoitukseen ja työskentelee siellä nykyään kehityspäällikkönä. Hän toimii myös tuntiopettajana Aalto-yliopistossa.

”Turussa kehitän kaavoituksen toimintatapoja Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän eli Ryhdin kanssa yhteensopiviksi. Jo vuonna 2029 kaikkien kaavojen pitää olla tietomallipohjaisia”, Tómasson kertoo.

Omassa työssään hän on hyödyntänyt tekoälyä esimerkiksi kaavoituksen strategian kehittämisessä.

”Se ei mene niin, että pyydän tekoälyä kirjoittamaan strategian puolestani, vaan annan sille pohjatiedot ja kysyn, mitä asioita strategian laatimisessa pitää ottaa huomioon. Tekoäly ei ole kuin Google, jolta kysytään kerran, vaan ennemminkin keskustelukumppani.”

Tómasson seuraa ajankohtaista tekoälykeskustelua esimerkiksi lukemalla ammattilaisten blogeja. Aiheeseen perehtyneet aavistavat, kuinka iso muutos on käsillä.

”Tuntuu, että yhdeksänkymmentä prosenttia ihmisistä ei vielä ymmärrä, mikä merkitys tekoälykehityksellä on.”

Tekoäly kehittyy huimaa vauhtia. Vielä vuosi sitten matematiikan professorit vertasivat sen matematiikkaosaimista alakoululaisen taitoihin, mutta nyt se kykenee jo voittamaan matematiikan olympiakilpailuja, Tómasson kertoo.

Safan syksyllä 2024 teettämän kyselyn mukaan liiton jäsenet hyödyntävät tekoälyä suunnittelutyössä melko vähän, lähinnä tiedon etsimiseen. Tómassonia kyselyn tulokset eivät yllätä.

Hänen mukaansa tekoälyn käyttö arkkitehtuurissa – niin Suomessa kuin laajemminkin Euroopassa – on tällä hetkellä lähinnä tekstinkäsittelyä ja yksittäisten työvaiheiden automatisointia. Tulevaisuudessa se voi mullistaa työn tekemisen tavat täysin.

”Minimissään kyse on tietotyön teollistumisesta. Paljon perusarkkitehtien töitä, kuten parkkipaikkojen suunnittelu tai rakennevahvuuksien laskeminen, tulee todennäköisesti katoamaan.”

On vaikea arvioida, tapahtuuko työelämän muutos viiden vai viidenkymmenen vuoden päästä. Tómasson heittää ilmaan kärjistetyn kysymyksen: tarvitaanko tulevaisuudessa lainkaan ihmisiä suunnittelemaan rakennuksia?

”Jos tietokoneesta saadaan pienellä kuukausihinnalla kaksikymmentä Le Corbusieriä ja Aaltoa suunnittelemaan, niin miksi kukaan palkkaisi koulutettua arkkitehtia? On toki mahdollista, että tekoäly jää nykyiselle tasolle, mutta silti meidän on mahdollista hankkia jo tänään kymmeniä matematiikan professoreita nappia painamalla.”

VAPAA-AJALLAAN Tómasson harrastaa lukemista. Hän kertoo luottavansa **Juhani Pallasmaan** sanontaan, että arkkitehdin pitää lukea kaikesta muusta paitsi arkkitehtuurista.

Mitä lukuvinkkejä hän antaisi Arkkitehtiutisten lukijoille?

”**Becky Chambersin** *Ylistys kainolatvoille* on ajassamme tarpeellinen esimerkki utopiakirjallisuudesta, ja kaikkien arkkitehtienkin pitäisi lukea **Rutger Bregmanin** teos *Moraalinen kunnianhimo*. Hän kiusallisesti muistuttaa, kuinka suomalainen arkkitehtikin kuuluu maailman rikkaimpaan viiteen prosenttiin, ja kuinka meillä on moraalinen velvollisuus tehdä maailmasta parempi paikka.” ●

”

Suomalainen arkkitehti kuuluu maailman rikkaimpaan viiteen prosenttiin. Meillä on moraalinen velvollisuus tehdä maailmasta parempi paikka.

Vas. Harri Pakarisen suunnittelemassa hautamuistomerkin sadevesi valuu rauhanlehvän muotoisen muistomerkin lehtijuonteita pitkin keskiuraan. ”Ostin kaupasta pienen oliivipuun ja tutkin sen lehtiä todella tarkasti”, Pakarinen kertoo.

Oik. Kivi veistettiin käsi-työkaluin pienoismallien ja työpiirustusten pohjalta. Työvaiheessa Pakarinen oli itse mukana kivenveistäjän pajalla. Muistomerkin pituus on 4,5 metriä ja paino noin 11 tonnia.

Kotiseudun kallion alla

Arkkitehti Harri Pakarinen suunnitteli presidentti Martti Ahtisaaren hautamuistomerkin oliivinlehden muotoisen viittauksena rauhanlehvään. Kollegoiden mukaan Pakarinen on onnekas, sillä hautamuistomerkki säilyy, kun taas rakennukset voidaan purkaa jo muutaman kymmenen vuoden ikäisinä.

Teksti ANNI VARIS

Arkkitehti **Harri Pakarinen** suunnitteli presidentti **Martti Ahtisaaren** hautamuistomerkin Hietaniemen hautausmaalle Helsinkiin. Kivenveistäjänä toimi **Kari Laine** Loimaan Kivi Oy:stä.

Harri Pakarinen: ”Hietaniemen hautausmaa on työmatkani varrella ja kävin siellä pian presidentti Martti Ahtisaaren hautajaisten jälkeen. Haudalla oli vielä väliaikainen järjestely ja tajusin, että hautamuistomerkin suunnittelusta tulee kilpailu. Sain idean sukkulamaisesta muodosta, joka sopi kaarevalle tontille. Kun kilpailu sitten julistettiin, minulla oli ehdotus melko valmiiksi mietittynä.

Perehdyin Ahtisaaren merkittävään rauhantyöhön ja pohdin, miten saisin sen

liitettyä osaksi muistomerkkiä. Mieleeni tulivat Raamatun lause ’autuaita ovat rauhantekijät’ sekä ikoninen **Picasson** piirtämä rauhankyyhky, jolla on oliivinlehvä nokassaan. Suunnittelin hautamuistomerkin oliivinlehden muotoisen viittauksena rauhanlehvään.

Kivimateriaalin valintaan liittyi valitavan onnekas yhteensattuma: Löysin työpaikkani Ark-House arkkitehtien varastoista pienen näytepalan Ylämaan vihreä -nimistä graniittia, joka sopi muistomerkkiin. Kilpailun tulosten julkistamisen jälkeen minuun otti yhteyttä toimittaja, joka kysyi, kuinka olin osannut valita niin hienon materiaalin. Sain tietää, että kiven louhintapaikka on Suomessa lähellä Lappeenrantaa, vain

kivenheiton päässä Ahtisaaren synnyinkaupunki Viipurista. Hän lepää siis nyt tavallaan kotiseudun kallion alla.

Työkiireiden vuoksi näytti aluksi siltä, että en lainkaan ehtisi osallistua kilpailuun, mutta muutosneuvotteluiden takia sain töistä viikon tauon, ja pystyin käyttämään ajan muistomerkin suunnittelun.

”

Työssä minulle tärkeintä oli, että omaiset hyväksyvät toteutuneen muistomerkin.

nitteluun. Tein kilpailuehdotuksen vain muutamassa päivässä, ja olin ensimmäisen ehdotuksensa valtioneuvoston kansliaan palauttanut henkilö.

Järkytin ja melkein meni pupu pöksyn, kun soitto kilpailuvoitosta tuli ja kuulin, että kiven pitäisi olla valmiina paikoillaan hautausmaalla alle puolen vuoden päästä, hautajaisten vuosipäivänä. Olin kuvitellut, että joku muu hoitaisi rakennuttamisen ja urakoinnin ja että aikataulu olisi joustavampi. Koska en ollut aiemmin toiminut pääurakoitsijana tai kuvanveistäjänä, olin todella hermostunut, kun allekirjoitin sopimuksen, jossa oli kovia sanktioita toteutuksen myöhästymisestä.

Pahin jännitys helpotti, kun sain aikataulutuksen ja kilpailutukset tehtyä. Löysin erinomaiset yhteistyökumppanit ja vaikka työ oli hektistä, kaikki sujui hyvin. Hautamuistomerkin suunnittelu ja toteutus etenivät rinnakkain: tein työpiirustuksia ja askartelin pienoismalleja samaan aikaan kun veistäjä alkoi jo veistää muotoa kiveen.

Kiven lisäksi pääsin suunnittelemaan sekä rakentamaan perustuksia ja esimerkiksi piirtämään paljastustilaisuuden

kankaan kaavat. Perustuksiin liittyi ikävä yllätys: Huomasin pohjakuvasta sadevesiviemärilinjan, joka olisi estänyt paalutuksen. Lopulta löytö aiheutti vain parin päivän viivästyksen, kun selvisi, että linja oli piirretty suunnitelmaan väärin.

Työssä minulle tärkeintä oli, että omaiset hyväksyvät toteutuneen muistomerkin. **Marko ja Eeva Ahtisaari** näkivät kiven etukäteen ja he olivat hyvin tyytyväisiä. Se oli suuri helpotus. Muistomerkin julkistustilaisuus oli keran elämässä -kokemus, kuten myös seurannut kahvitilaisuus, jossa sain esitellä hanketta arvovaltaiselle yleisölle.

On ollut etuoikeus saada olla mukana näin ainutlaatuisessa projektissa. Moni kollega on kommentoinut, että olen onnekas, koska tämä työ tulee säilymään, kun taas rakennukset, joita arkkitehdit yleensä suunnittelevat, saatetaan pahimmassa tapauksessa purkaa jo jopa kolmenkymmenen vuoden ikäisinä.

Kun Ahtisaari oli presidenttinä, suomalaisessa mediassa tehtiin enemmän satiiria ja pilkkaa poliitikoista kuin aiemmin. Oma muistikuvanikin Ahtisaaresta presidenttinä rakentui pitkälti vitsikkäiden ohjelmien kautta. Kun opin lisää

ANNE PALJAKKA

hänen tekemästään rauhantyöstä, tuntui tosi tärkeältä, että hän saisi arvoisensa muistomerkin – ikään kuin hyvityksenä kaikesta liiallisuuteen menneestä irvailusta presidenttikauden aikana.

Kilpailuvoitto poiki lisää muistomerkityyppisiä töitä.”

Tällä hetkellä Harri Pakarinen työskentelee hautamuistomerkkiprojektin yhteydessä perustamassaan Autuas Monumental -toimistossa. Työn alla on muun muassa tahattomasti lapsettomille tarkoitettun muistelupaikan suunnittelu Hietaniemen hautausmaalle. ●

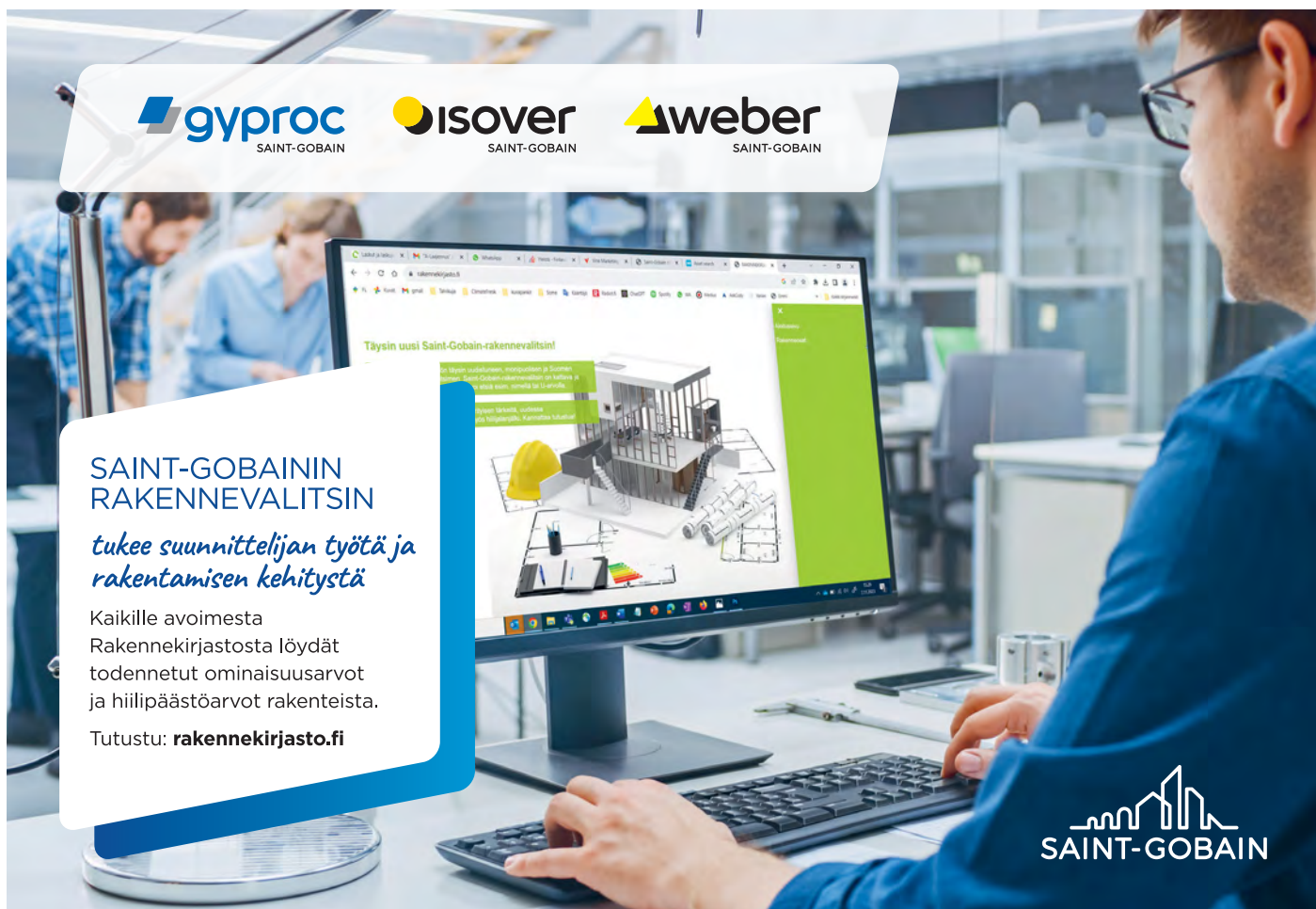
SAINT-GOBAIN

SAINT-GOBAIN

SAINT-GOBAIN

SAINT-GOBAININ RAKENNEVALITSIN

tukee suunnittelijan työtä ja rakentamisen kehitystä

Kaikille avoimesta Rakennekirjastosta löydät todennetut ominaisuusarvot ja hiilipäästöarvot rakenteista.

Tutustu: **rakennekirjasto.fi**

Van Heen arkkitehtuurimaailmassa valo ja hämärä vaihtelevat

Arkkitehtuurimuseon erinomainen näyttely Alvar Aalto -mitalisti Marie-José Van Heen arkkitehtuurista osoittaa, että yhden arkkitehdin työhön keskittyville näyttelyille on edelleen paikkansa.

Teksti KRISTO YLIKANSA

Näyttelysaliin astuessa huomio kiinnittyy ensin takaseinälle, jonka täyttää rehevää puutarhaa esittävä maalaus. Taustalla kuuluu linnunlaulua, ja salitilaa jakaa osiin sarja arkkitehtonisia elementtejä: takka, pergola, säleikkö ja muutama seinänpätkä. Syntyy tunne siirtymisestä toiseen todellisuuteen.

Siitä tavallaan onkin kysymys. Arkkitehtuurimuseon – nykyisin kai pitäisi puhua Arkkitehtuuri- ja designmuseon A-talosta – suureen saliin on rakennettu katkelma belgialaisen **Marie-José Van Heen** arkkitehtuurimaailmasta.

Näyttelysaliin tilajako ja keskeiset elementit vastaavat yksi yhteen vuonna 2011 valmistunutta HdF-taloa Zuidzanden kylässä Hollannissa. Näin muodostuneisiin ”huoneisiin” on siroteltu Van

Heen arkkitehtuurista, muotoilusta ja luomisprosessista kertovia piirustuksia, valokuvia, videoita, kirjoja, kalusteita ja valaisimia.

Kiireinen kävijä saa nopeasti yleisvaihtelun Van Heen arkkitehtuurin erityispiirteistä, ja rauhallisempi voi uppoutua sen maailmaan pidemmäksi aikaa. Monet elementeistä ovat peräisin Van Heen aiemmista näyttelyistä – eräänlaista kiertotalousajattelua siis.

TAITEELLISESTI TINKIMÄTÖN

Näyttelyn lähtökohtana on Van Heelle elokuussa myönnetty Alvar Aalto -mitali. Edellisten mitalistien kunniaksi järjestetyistä katselmuksista ei ole jäänyt itselleni kovin vahvoja muistijälkiä, joten

onneksi museo on tällä kertaa viitsinyt panostaa mitalinäyttelyyn näinkin paljon.

Arkkitehtuuri- ja designmuseon tulevaisuuden kannalta on myös toivoa herättävää, että esillä on vaihteeksi korkeatasoista ulkomaista nykyarkkitehtuuria – siitä ei todellakaan ole ollut Suomessa ylitarjontaa viime vuosina.

Van Hee oli monestakin syystä napivalinta Aalto-italin saajaksi. Hän on suunnitellut puolen vuosisadan ajan taiteellisesti tinkimättömiä rakennuksia ja muutostöitä kotikaupunkiinsa Gentiin ja sen lähistölle, mutta jäänyt melko vähälle huomiolle kansainvälisissä arkkitehtuurimedioissa.

Osansa kultasateesta saa myös Belgian jo pitkään vahvistunut arkkitehtuurikulttuuri, joka nojaa määrätietoiseen

kansalliseen arkkitehtuuripolitiikkaan. Van Hee tosin on aina ollut pikemminkin oman tiensä kulkija kuin virallisten ohjelmien toteuttaja. Omaa toimistoa vetävä nainen on myös tervetullut lisä Aalto-mitalisten kovin miehiseen joukkoon.

TUORE TULKINTA

Auringon maalaamia koteja -näyttely on tilallisesti väkevimpiä kokonaisuuksia, mitä museon tiloissa on muutamaan vuoteen nähty.

Kuratoinnista vastanneet Van Hee, hänen toimistossaan työskentelevä **Sam De Vocht** ja museon näyttelyammanuenssi **Jutta Tynkkynen** ovat löytäneet oivallisen tasapainon abstraktion ja illuusionismin välille. Näyttelysalia jakavien lautaseinien äärellä katsoja pääsee hyvinkin lähelle HdF-talon materiaalisuutta ja detaljimaailmaa, samalla kun keittiökalusteet on merkitty lattiaan viitteellisillä värikentillä.

Van Heen arkkitehtuurille olennainen luonnonvalo, johon näyttelyn nimikin viittaa, ei suljetussa salissa tietenkään pääse oikeuksiinsa, mutta valon ja hämärän vaihtelu on silti tilassa voimakkaasti läsnä.

Kuraattoreille on pakko antaa tunnustusta rohkeudesta keskittyä yhteen Van Heen suunnittelemaan rakennukseen ja avata sen kautta hänen arkkitehtuurinsa teemoja. Sivuseiniltä tosin löytyy aikajana hänen keskeisistä töistään, ja lisää tietoa voi etsiä monumentaalisen kokoisista kirjoista.

HdF-talon sijaan malliksi olisi varmasti voitu ottaa monta muutakin kohdetta, esimerkiksi Van Heen mestarillinen oma talo Gentissä, mutta HdF sattui sopimaan näyttelysalin mittasuhteisiin. Lisäksi se on muutenkin hieno esimerkki Van Heen kyvystä räätälöidä rakennukset asiakkaiden tarpeisiin huomioiden samalla rakennuspaikan reunaehdot.

Välillä on tuntunut, että yhden arkkitehdin työhön keskittyvät näyttelyt ovat auttamattomasti aikansa eläneitä. *Auringon maalaamia koteja* osoittaa, että niillekin on paikkansa ja että konseptia voi tulkita tuoreella tavalla. ●

Marie-José Van Hee – Auringon maalaamia koteja -näyttely on avoinna Arkkitehtuuri- ja design-museossa 14. syyskuuta asti

Ylh. vas. Auringon maalaamia koteja -näyttelyssä voi kuvitella kuljeskelevansa Marie-José Van Heen suunnittelemassa HdF-talossa.

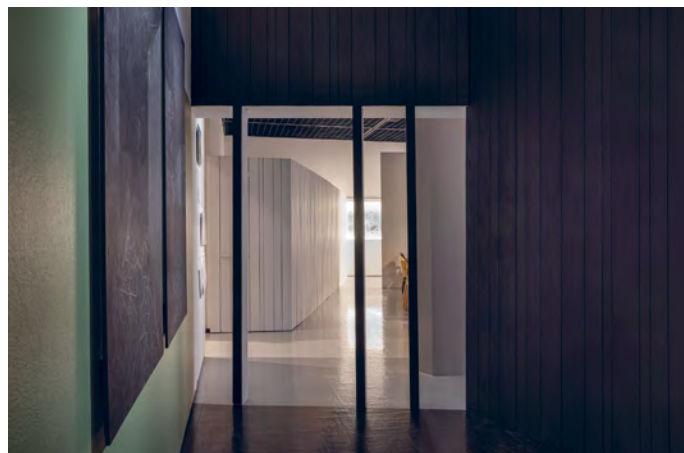
Ylh. oik. HdF-talon pohjakerroksen tilat kiertyvät suuren rustiikkisen ruokapöydän ympärille.

Oik. Näyttelysaliin on luotu illuusio Van Heen arkkitehtuurille tärkeästä valon ja varjon vaihtelusta.

”

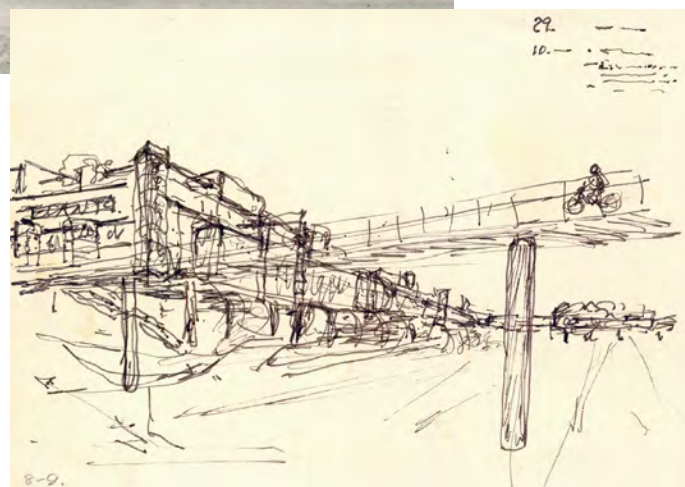
Esillä on vaihteeksi korkeatasoista ulkomaista nykyarkkitehtuuria – siitä ei todellakaan ole ollut Suomessa ylitarjontaa viime vuosina.

Marius Schulténin guassi Nylands Nationin rakennuksen korotuksesta vuodelta 1937 ei brilleerata tietokonemallinnuksista tutuilla efekteillä, vaan kertoo sangen totuudenmukaisesti siitä, miten (huonosti) esitetty ratkaisu olisi Kasarmitorin laidalle sopinut.

Erkki Kairamolla oli tapana hahmotella ideoitaa pienille korteille. Kauppakeskus Itäkeskusta esittävä luonnos on noin vuodelta 1980.

Vihjeitä uudesta museosta

Paperitöitä-näyttely esittelee arkkitehtiopiskelijoiden valitsemia piirustuksia Arkkitehtuurimuseon arkistosta. Lupaava näyttely antaa vihjeitä uuden arkkitehtuuri- ja designmuseon mahdollisuuksista.

Millaista mahtaa olla uuden Arkkitehtuuri- ja designmuseon toiminta? Eräänlaisen näytön antaa Designmuseon kellariin avattu, **Leena Svinhufvudin** ja **Petteri Kummalan** kuratoima D-Ark Labra, jossa on esillä kevyt otos siitä, millaista toimintaa uudessa museossa voitaisiin järjestää.

Kävijät kutsutaan näyttelytilaan ”tulkitsemaan museon kokoelmia ja kertomaan omat näkemykset niistä: tunnus-telemaan, kokeilemaan ja pohtimaan”. Pienimuotoiset ratkaisut ovat toki vain hipaisu siihen, miten uusi museo voisi toimia, mutta antavat vihjeitä sen mahdollisuuksista.

D-Ark Labran yhteyteen avattiin marraskuussa *Paperitöitä*-näyttely, joka on luvattu pitää avoinna ainakin kuluvan kevään ajan. Näyttely on opetusprojekti, jota on Helsingin yliopiston taidehistorian opiskelijoille vetänyt tohtori **Markus Lähteenmäki**.

Kurssin opiskelijat tutustuivat keväällä 2024 Arkkitehtuurimuseon arkiston tuhansiin piirustuksiin. Ideana oli opettaa, miten näyttelyitä ideoidaan ja rajataan, materiaalia tutkitaan ja kuinka näyttelyn arkkitehtuuria suunnitellaan – tärkeitä asioita kaikille arkkitehtuurista ja sen esittämisestä kiinnostuneille opiskelijoille.

Lopputulos on lupaava – onnittelut kurssin suunnittelijoille ja näyttelyn toteuttajille.

Paperitöitä-näyttely on viehättävällä tavalla kiinnostava: piirustusvalinnat ovat tuoreita ja poikkeavat ”ammattilaisten” valinnoista monesti mieltä avartavalla tavalla. En muista nähneeni aiemmin yhtään valituista piirroksista. Näyttely herättää toiveen laajemmasta näyttelystä, joka perustuisi esitelyihin teemoihin (julkinen tila, aika ja muutos).

Kaikki näyttelyn piirustukset ovat mainitsemisen arvoisia, mutta mieleen

jäivät erityisesti **Sigurd Frosteruksen** monumentaalirakennuksen tutkielma ja **Birger Brunilan** Helsingin kaupungintalokilpailun tekemä luonnos – molemmat kollaaseja postikortin ja valokuvan päälle piirrettynä. Ilahduttavia ovat myös **Erik Bryggmanin** ravintola Pinellan suunnittelun yhteydessä 1940-luvulla tekemät puututkielmat sekä **Erkki Kairamon** pikku korteille tekemät luonnokset.

Kaikki näyttelyyn valitut piirustukset teemoineen löytyvät myös museon verkkosivuilta, mutta kannatan silti alkupe-
räispiirustuksiin tutustumista paikan päällä. Kellaritilaan valitulta väriskaalalta kannattaa sulkea silmänsä.

ESA LAAKSONEN

D-Ark Labra on avoinna Designmuseon Galleriassa 31.12.2025 asti.

safa.fi/kilpailut

ARKKITEHTUURI- KILPAILUT

Yleiset kilpailut

31.1.–29.4.2025	Tampereen Härmälän asuin- ja leirintäalue
10.2.–6.6.2025	Uusi arkkitehtuuri- ja designmuseo, 2. vaihe
3.3.–29.6.2025	Europan 18 (aloitustilaisuus 6.3.2025)

Sisään jätetyt yleiset kilpailut

21.8.–22.11.2024	Tampereen Vuoreksen keskustakorttelit
-------------------------	---------------------------------------

Kutsukilpailut

3.12.2024–14.3.2025	Verkkosaaren kortteli Tegel 10660/1
12.2.–12.5.2025	Kukkulan aloituskortteli
2–5/2025	Melkinlaituri 20084/1 ja 2–7
3.3.–13.6.2025	Tampereen Sorin alue

Harkitsetko kilpailun järjestämistä?

Tutustu tilaajille suunnattuun verkkosivuun
osoitteessa *arkkitehtuurikilpailut.fi*

Autokaupungista puistojen kaupungiksi

Raisio muuttuu perusteellisesti, kun keskustaa halkova valtatie viedään tunneliin. Kaupunki järjesti kutsukilpailun uudistuvan keskustan suunnittelun tueksi.

Teksti PIPSA PENTTINEN

Joulukuun lopussa ratkenneessa Raision keskustan kutsukilpailussa voittajaksi valittiin Luo arkkitehtien ehdotus Puistojen kaupunki. Työryhmään kuuluivat myös VSU maisema-arkkitehdit ja WSP Finland. Kunniamaininnan sai Schauman & Nordgren Architects ja Cobe ehdotuksellaan Raisio – vehreiden liittymien kaupunki.

Kilpailun tarkoituksena oli suunnitella perusteellinen muutos Raision keskustaan asemakaavoituksen pohjaksi ja rakentamisen ohjaamiseksi. Uudistuksen taustalla on suunniteltu E18-tien muutos. Raision keskustan läpi kulkeva tieosuus siirretään noin puolen kilometrin matkalta tunneliin, mikä vapauttaa alueen muuhun käyttöön.

”Kaupungin keskusta menee täysin uusiksi. Todella herkkulinen tilanne suun-

nittelijalle”, sanoo **Virve Väisänen** Luo arkkitehteilta.

”En muista, että olisi ollut koskaan vastaavaa tyhjää kenttää, josta lähteä liikenteeseen”, vahvistaa yhtiökumppani **Miia Mäkinen**.

”Ja kun kyseessä on vielä suhteellisen pieni kaupunki, hankkeen merkitys on entistä suurempi”, lisää **Mikko Kämäräinen**, joka on myös Luo arkkitehtien osakas.

PYÖRÄLLÄ RAISIOON

Virve Väisänen kertoo, että Raisiota sanotaan leikkimielisesti risteykseksi, jolla on kaupunkioikeudet.

Kaupungin keskusta sijaitsee Rauman tien ja valtatie E18:n risteyksessä. Moot-

Raision keskustan suunnittelukilpailu

Voittaja

Puistojen kaupunki / Luo arkkitehdit, VSU maisema-arkkitehdit, WSP Finland

Kunniamaininta

Raisio – vehreiden liittymien kaupunki / Schauman & Nordgren Architects, Cobe

Muut kutsutut työryhmät

Tommila Arkkitehdit, Nomaji maisema-arkkitehdit, Seppo Karppinen, Inaro, Finnmap Infra

Safa-tuomari

Johanna Vuorinen

Vas. LUO arkkitehdit, VSU maisema-arkkitehdit ja WSP voittivat Raision keskustan kilpailun ehdotuksellaan ”Puistojen kaupunki”.

Oik. Voittajaehdotuksen keskeinen teema on kestävä liikunnan kehittäminen, sillä Raisiosta on pyöräilyetäisyys Turkuun, Naantaliin, Maskuun ja Kaarinaan.

Alh. Suunnittelijat pitivät tärkeänä, ettei Rasion keskusta ole liian suuri vaan luontevan kokoinen ja paikalle sopiva.

toritien siirtäminen tunneliin muuttaa koko keskustaa, mikä Väisäsen mukaan mahdollistaa muun muassa kestävä liikunnan kehittämisen. Se on myös Luo arkkitehtien kilpailuehdotuksen iso teema.

Raisio on itse kääntänyt lempinimen positiiviseksi sanomalla, että kaikki tiet vievät Raisioon, toimiston neljäs osakas Riikka Kuittinen kertoo.

”Meillä se kehittyi edelleen niin, että kaikki pyörätiet vievät Raisioon. Siitä oli tulla työmme nimimerkki.”

Raision asema kaupunkiverkostossa on poikkeuksellinen, Kuittinen sanoo.

”Sieltä on pyöräilyetäisyys Turkuun, Naantaliin, Maskuun ja Kaarinaan, eikä sellaista ole kovin monessa paikassa. Kestävien ja muuhun kuin autoiluun perustuvien liikumistapojen kehittämisen on realistista.”

Yksi työn keskeisistä ideoista oli eriluonteisten kaupunkitilojen yhdistäminen

E18-tietä kattavalla uudella kansirakenteella, jonka päälle Luo arkkitehdit suunnitteli lisäksi uuden puiston.

”Aukiot ja puistot yhdistävät kaupunginosat toisiinsa ja muodostavat urbaania kaupunkitilaa keskustaan”, Kuittinen kuvaa.

Vaikka keskustasta tuli tiivis, suunnittelijat pitivät tärkeänä, ettei se ole liian suuri vaan luontevan kokoinen ja paikalle sopiva.

VALTTIKORTTINA PUISTOT

Miia Mäkisen mukaan keskustan toiminnot eivät voi enää tukeutua pelkästään liiketiloihin, sillä Raision lähistöllä sijaitsee suuri liikekeskus Mylly.

”Mylly palvelee koko Turun seutua ja vetäisee helposti koko ostovoiman, joten oli keksittävä millainen olisi keskusta, jossa ei olisi tarvetta kaupallisille palveluille juuri lainkaan”, Riikka Kuittinen kuvaa.

Arkkitehtien vastauksena oli keskitetty julkisiin palveluihin, laadukkaaseen viherympäristöön ja uusien rakennusten arkkitehtoniseen laatuun, millä alueen kaupunkikuvaa ja houkuttelevuutta saadaan nostettua.

”Puistot ovat yksi Raision valttikorteista. Vihreää kaupunkiympäristöä ei saa kaupakeskukseen”, Virve Väisänen sanoo.

Kilpailualueen vieressä sijaitsee useampia puistoja, mutta Kuittisen mukaan niihin ei ole keskusta-alueelta kovin sujuvia kulkuyhteyksiä. Tätä Luo arkkitehdit halusivat ehdotuksessaan

parantaa. Kaupallisten palvelujen sijaan he toivat kansirakenteen päälle suunnitellun uuden puiston ympärille julkisia palveluita.

”Ajattelimme, että kaikille ikäryhmille olisi oma paikka siinä tärkeimmän puiston reunalla: päiväkodin monitoimirakennus perheille, nuorille oma tila, kaikkia palveleva sote-keskus ja lisäksi toimitilaa ja asumista. Halusimme, että erilaiset ihmisryhmät tulisivat saman aukiotilan reunoille”, Riikka Kuittinen selittää.

TÄRKEÄ UIMAHALLI

Keskustaan suunniteltiin myös muutama maamerkkirakennus, joiden tarkoitus oli ”luoda muistumia” asukkaille ja jäädä läpi- ja ohikulkijoiden mieleen, Mikko Kämäräinen kertoo.

Kilpailualueelle tuli sijoittaa myös uimahalli. Luo arkkitehdit soveltivat uimahallin osaksi hallintokortteleita, jolloin rakennus toimii samalla suojana valtatie melulta, kertoo Väisänen. Uimahalli on paikallisille tärkeä asia ja nostettiin vielä erikseen esille tulosten julkistustilaisuudessa.

Väisäsen mielestä Luo arkkitehtien kilpailutyön valtti oli joustavuus.

”Työ ei perustu yhteen isoon ideaan, vaan tarjoaa hyviä lähtökohtia jatkotyöstölle. Sitä voi varmasti muokata ja suunnitelma sallii sen.”

Tarkemmat tekijätiedot ja arvostelupöytäkirja löytyvät Safan verkkosivuilta safa.fi/kilpailut.

Markkinoiden muuttuminen on arkkitehtialalle myös mahdollisuus

Arkkitehtialan muutosta ei kannata vastustaa pelkästään vanhasta tottumuksesta, vaan sen edessä on oltava aktiivinen ja ratkaisukeskeinen, kirjoittaa ATL:n toiminnanjohtaja Kalle Euro.

Viime vuosina on keskusteltu paljon arkkitehtitoimistojen muuttumisesta sijoituskohteiksi ja osaksi suuria konserneja. Muutoksessa on haasteita, mutta samalla se on osa laajempia taloudellisia ja yhteiskunnallisia kehityskulkuja, jotka vaikuttavat arkkitehtisuunnitteluun niin Suomessa kuin kansainvälisesti.

Kehitys liittyy osin kilpailu- ja hankintalainsäädäntöön, osin EU:n sisämarkkinoiden kehittymiseen, asiantuntijapalveluiden kansainvälistymiseen ja osin nykyaikaiseen yritystoimintaan. On tärkeää analysoida muutosta realistisesti ja keskittyä aktiivisiin ratkaisuihin sen sijaan, että takerrutaan vanhoihin toimintamalleihin.

Kilpailu- ja hankintalainsäädäntö ovat asettaneet uusia vaatimuksia julkisille hankkeille ja asiantuntijapalveluille. Hankintamenettelyt painottavat usein teknistä ja taloudellista tehokkuutta, mikä jossain määrin suosii suuria ja monialaisia yrityksiä. Tämä ei ole pelkästään arkkitehtuurin haaste, vaan ilmiö näkyy monilla muillakin asiantuntija-aloilla. Samalla EU:n sisämarkkinoiden kehitys ja kansainvälinen kilpailu ovat vähentäneet pienten ja keskisuurten toimijoiden mahdollisuuksia pärjätä yksin markkinoilla. Tilausten keskikoko on kasvanut myös rakennusosalalla.

Tämän kehityksen myötä arkkitehti-toimistot joutuvat mukautumaan entistä monimutkaisempaan toimintaympäristöön, jossa toiminnan itsenäisyys ja laatuvaatimukset ovat kohdanneet uudenlaisia paineita. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että laadusta pitäisi tinkiä, vaan arkkitehtien on viestittävä suunnitteluratkaisujensa arvosta ja merkityksestä entistä vakuuttavammin. Paine yritystoiminnan ja viestinnän osaamisen kehittämiseen kasvaa.

Ei pienempien toimistojenkaan pidä kuitenkaan heittää hankkoja tiskiinkin: markkinoilla on jatkossakin tilaa erikokoisille

toimistoille. Arkkitehtitoimistojen liitto tekee jatkuvasti töitä sen eteen, ettei hankintojen kokoa kasvateta turhaan eikä referensseillä suosita suuria toimijoita.

Asiantuntijapalvelualueiden kansainvälistymistä on tapahtunut jo pitkään. Kansainvälisiä lakiasiainfirmoja, liiketoiminnan konsultteja ja viestintäyrityksiä on tullut Suomeen jo runsaasti. Myös insinööritoimistot ovat kasvaneet ja kansainvälistyneet, ja tämä näkyy myös Suomessa. Ne ovat myös ostaneet arkkitehtitoimistoja osakseen ja muodostaneet suunnittelu-tavarataloja. Tämä on myös osa Euroopan unionin vapaiden markkinoiden tavoitetta: direktiivi palveluiden vapaasta liikkuvuudesta astui voimaan jo 2006.

KANSAINVÄLISET markkinat eivät ole pelkkä uhka, vaan myös mahdollisuus. Suomalaisten arkkitehtitoimistojen kansainvälistyminen vähentää niiden riippuvuutta suhdanneherkistä kotimarkkinoista. Kansainvälistyminen voi myös lisätä toimistojen vapautta ja luovuutta, sillä se tarjoaa tilaisuuden osallistua projekteihin, joissa suunnittelun laadulle annetaan suurempi painoarvo kuin kotimaan tiukassa kustannuskilpailussa.

Esimerkiksi Keski- ja Itä-Eurooppa tarjoavat suomalaisten arkkitehtien osaamiselle hyviä mahdollisuuksia, sillä pohjoismainen arkkitehtuuri ja ekologiset innovaatiot ovat kansainvälisesti arvostettuja. Näillä markkinoilla kilpailu ei perustu pelkästään hintaan, vaan myös suunnittelun kestävytyteen, estetiikkaan ja käyttäjälähtöisyyteen. Uusia kohdealueita on syytä selvittää suunnittelualan ja vientiorganisaatioiden yhteistyönä.

Vaikka arkkitehtitoimistojen muuttuminen osaksi suurempia kokonaisuuksia mietityttää, kehityksessä on myös positiivisia mahdollisuuksia. Muutosta

ei kannata vastustaa pelkästään vanhasta tottumuksesta, vaan sen edessä on oltava aktiivinen ja ratkaisukeskeinen. Suomen arkkitehtikunnan vahvuus on aina ollut sen osaamisen ja luovuuden korkea taso. Toimintaympäristössämme tapahtuviin muutoksiin avoimesti suhtautumalla ja niiden tarjoamat mahdollisuudet näkemällä on tasoa tulevaisuudessakin mahdollista menestyksekkäästi vaalia.

On tärkeää, että suomalaiset arkkitehdit ja toimistot säilyttävät oman asiantuntijaprofilinsa ja eettiset arvonsa muuttuvassa toimintaympäristössä. Tämä ei tarkoita, että perinteistä omistajuutta tulisi pitää ainoana toimivana mallina. Sen sijaan olisi pyrittävä kehittämään omistusrakenteita ja toimintatapoja, jotka tukevat sekä liiketoiminnan elinvoimaisuutta että suunnittelun laatua. Tässä ollaan Suomessa ottamassa jo mielenkiintoisia ensimmäisiä askelia. Vanhaan ei tulla palaamaan, joten on ymmärrettävä, mikä uudessa markkinarakenteessa on arkkitehtuurin kannalta tärkeintä.

Arkkitehtuurin laatu syntyy intohimosta ja osaamisesta, eikä se ole sidottu omistajan identiteettiin, vaan koko suunnitteluprosessin arvostukseen. Muutoksessa tärkeintä on pitää kiinni korkeista tavoitteista ja etsiä aktiivisesti keinoja niiden saavuttamiseksi yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

KALLE EURO
Toiminnanjohtaja
Arkkitehtitoimistojen
liiton hallituksen puolesta

Tiskialtaidemme alta löytyy ongelma, jonka ratkaisemisessa tarvitaan suunnittelijoita

Kiinteistöyhtiöissä ja kaavoituksessa jätteenkeräys huomioidaan jo hyvin, mutta asuntojen sisäinen lajittelu on usein vielä puutteellista, jopa uudiskohteissa. Vastuu kuuluu osaltaan suunnittelijoille, tilaajille ja ammattimaisille kiinteistönomistajille.

Hukumme omaan jätteeseemme. Epämielittävään faktaan on onneksi alettu havahtua – myöhässä, mutta kuitenkin. Haasteena jätteen synnyssä on ongelman monisäikeisyys, jähmeä lainsäädäntömme sekä ihmisten korvien väli.

Lähes kaikki yhteiskuntamme toiminnot ja kulutus pohjaavat edelleen lineaariseen talouteen, toisin sanoen neitseellisten materiaalin ottoon, käyttöön ja lopulta dumpaamiseen tai polttamiseen hiilidioksidina ilmakehään. Materiaalit kulkevat siis lähes pelkästään yhteen suuntaan, ja jätteen kertyessä kertyvät myös ongelmat.

Arkkitehtina pyrimme luomaan kestävämpää rakennettua ympäristöä: säilyttämään vanhaa, suunnittelemaan vähäpäästöisesti ja ennen kaikkea mahdollistamaan yhteiskunnan kestävä toiminnan sekä kestävä elämäntavan sen jäsenille. Ilmastonmuutos ja lineaarinen talousjärjestelmä lieveilmiöineen ovat systeemiä eli kokonaista toiminta- tai ajatusjärjestelmää koskevia ongelmia. Systeemiin ongelmiin myös vaaditaan systeemiä, laajamittaisia ratkaisuja.

Vaikuttavat ratkaisut eivät kuitenkaan aina vaadi järjestelmän muutosta kertarysäyksellä – usein pieneltäkin tuntuva ohjausvirheen korjauksella voidaan saavuttaa systeemisen tason vaikuttavuus.

YKSI tällainen pieni, hieman epämielittävä eikä erityisen seksikäs virhe systeemistä löytyy tiskialtaidemme alta. Niinkin arkipäiväinen asia kuin asunnon sisäinen jätteenlajittelu ei nimittäin kiinteistökannassamme vielä tarvittavissa määrin toteudu. Teema on erityisen haastava julkisille jätehuoltoyhtiöille, joille sekajätteen määrän pienentäminen on tärkeää. Mitä paremmin jakeet erotellaan, sitä vähemmän jätettä päätyy polttoon.

Yleisesti kiinteistöjen jätehuolto on kehittynyt kaikkien seitsemän jätteen – sekajäte, biojäte, muovi, paperi, kartonki, lasi ja metalli – tultua keräysvelvoitteen piiriin. Kaavoituksessa, jätehuoltoyhtiöissä ja pihilla jätteenkeräys jo huomioidaan. Asuntojen sisäinen lajittelu on kuitenkin vielä usein puutteellista, jopa monissa uudiskohteissa.

Jos realistisia lajittelumahdollisuuksia ei asuintiloissa ole, ei lajittelu myöskään voi täysimääräisesti toteutua. Vastuuta täytyykin siirtää myös suunnittelijoille, tilaajille sekä ammattimaisille kiinteistönomistajille. Suunnittelija voi ohjata kohti tietynlaisia ratkaisuja, tilaaja voi näitä jopa vaatia.

Miksei jätejärjestelmiä sitten mitoiteta oikein? Asuntosuunnittelun yleisissä ohjeistuksissa asunnon sisäisen lajittelun käsittely on ollut varsin niukkaa. Itse asiassa kaikki seitsemän jätelajiketta huomioidaan ensimmäisen kerran vasta syksyllä 2023 julkaistussa Rakennustiedon ohjekortissa RT 103638 Asuinkiinteistöjen jätehuolto. Aiemmat ohjeet typistivät kahden tai kolmen eri jakeen lajittelun mahdollistavan jättekärryn mitoittamiseen.

Uusimmassa kortissa esitetään käytännön suunnitteluohjeita aina jätekaapistojen avattavuuteen asti, mikä on loistava edistysaskel. Suositellenkin tutustumaan uuteen ohjeeseen. Ohje on kuitenkin varsin tuore ja sen jalkautuminen vie aikaa. Lisäksi uusiinkin ohjeisiin toivoisi vielä tarkempia malliratkaisuja eri jätejärjestelmille.

Ohjeista myös välittyy vielä vanhahava ajatus kotitalouksien jätteen synnystä. Sekajäteastian koko on edelleen ohjeistuksessa suurin, vaikka todellisuudessa eniten tilaa vie muoviroska ja oikein lajiteltuna sekajätettä syntyy verrattain

vähän. Ohjemitoituksen jakeiden suhdeluvut ohjaavat niiden mukaiseen toimintaan.

ONGELMA ei tietenkään johdu ainoastaan osaamisen puutteesta tai välinpitämättömyydestä. Nykyasuntojen mitoitusasettavat tilavaatimukset vastakkain ja kompromisseja joudutaan tekemään. Haaste liittyy uusien asuntojen kokoon ja rakentamisen yleiseen laatuun, eli päästään taas systeemiselle tasolle. Kestävän elämäntavan mahdollistavan pohjaratkaisun tulisi kuitenkin 2020-luvun asunnoissa Suomessa olla jo normi.

Alan keskusteluissa jätejärjestelmien toimivuus tai riittävä mitoitus ei yleensä nouse esiin. Kuitenkin jo yhden oikein lajitellun omenankaran lisäys Suomen jokaisessa kolmessa miljoonassa asunnossa kertautuu merkittäväksi massamääräksi. Lajittelua voimme ammattikuntana edistää toteuttamalla systemaattisesti hyvin suunniteltuja ja toteutettuja ratkaisuja.

HEIKKI MOILANEN
Arkkitehti SAFA
Rakentamisen kiertotalousasiantuntija,
Kiertotalous Pirkanmaa

Alan keskusteluissa jätejärjestelmien toimivuus tai riittävä mitoitus ei yleensä nouse esiin.

Kuka Katri Luostarinen olikaan?

Maisema-arkkitehti Katri Luostarinen oli kiistanalainen henkilö, jonka elämä ja toiminta antavat aihetta vakavalle kritiikille, kirjoittaa emeritusprofessori Tom Simons.

Maisema-arkkitehti Katri Luostarinen (1915–1991) on kirjoitettu paljon vuosien varrella, viimeksi Arkkitehtiuutisten numerossa 3/2024. Kaikki artikkelit ja Luostarisen virallinen elämäkerta ovat kohdelleet häntä lempeästi. Luostarinen oli kuitenkin hyvin kiistanalainen henkilö, jonka elämä ja toiminta antavat aihetta vakavalle kritiikille.

Kirjoitettuaan ylioppilaaksi vuonna 1935 Luostarinen aloitti opinnot Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisessä tiedekunnassa. Hän halusi opiskella puutarha-arkkitehtuuria, mikä ei ollut mahdollista Suomessa, ja päätti jatkaa opintojaan Berliinin Friedrich-Wilhelms-yliopiston puutarhasuunnittelun instituutissa. Pääopettajana siellä oli H. F. Wiekking, vakaumuksellinen natsi, joka oli nimitetty professoriksi ilman akateemista tutkintoa. Ansioksi riitti aktiivinen työ kansallissosialismin hyväksi.

Wiekkingin opetus nojasi maaseudun suunnitteluprojekteihin, joissa maan ja kansan välinen yhteys oli keskeinen kansallissosialistinen teema. 1930-luvun lopulla Wiekking alkoi soveltaa opetuksessaan Heinrich Himmlerin kunnianhimoisia suunnitelmia Puolan valloitetujen alueiden saksalaistamiseksi *Blut und Boden* (veri ja maa) -ideologian mukaisesti. Valloitettu maa oli tarkoitus muuttaa vauraaksi saksalaiseksi maisemaksi, jossa pienet, hierarkkisesti rakentuneet kyläyhteisöt kukoistaisivat.

Luostarinen oppi vankat suunnittelutaitonsa tässä tehokkaasti järjestetyssä koulussa, ja hänen diplomityönsä aiheena oli eräs kartanoympäristö miehityssä Puolassa.

Talvisodan alettua syksyllä 1939 Luostarinen palasi Suomeen jatkaen opintojaan Helsingin yliopistossa. Hän valmistui maatalous- ja metsätieteen kandidaatiksi

vuonna 1942, minkä jälkeen hän palasi Berliiniin. Päätöstä on vaikea ymmärtää. Ei ole muuta selitystä kuin se, että Luostarinen oli edelleen innoissaan Hitlerin Saksan menestyksestä, uskoi sokeasti natsismin tulevaisuuteen ja halusi seurata sitä omalla alallaan.

Luostarinen ei hylännyt natsivaikutteista vakaumustaan edes palattuaan sodan jälkeen Suomeen, vaan se seurasi häntä elämänsä loppuun saakka.

Vuonna 1951 ilmestyi Luostarisen ainoaksi jäänyt kirja *Puutarha ja maisema*, jonka tavoitteena oli kuvata koko Suomen puutarha- ja maisemasuunnittelun alaa ja antaa suuntaviivat sen kehittämiseen. Lainaus kirjasta osoittaa, kuinka syvälle *Blut und Boden* -ideologia oli juurtunut Luostarisen ajatteluun: ”Samanaikaisesti kuin niiden maat menettävät hedelmällisyytensä ja kauneutensa, niiden kansan menettävät merkityksensä kulttuurin luojina ja historiallisina tekijöinä. Kansan luova henkinen voima ja maisemat ovat läheisemmässä yhteydessä toisiinsa kuin yleensä tulemme ajatelleeksi.”

Luostarinen päättää kirjan ensimmäisen luvun osioon ”Maiseman harmonia”. Viimeisenä kuvana hän näyttää esimerkiksi maisemasuunnitelman Pohjois-Saksasta. Tai näin hän väittää, sillä itse asiassa kuva on peräisin valloitetusta Puolasta, jossa alueen suunnittelusta olivat vastuussa Heinrich Himmlerin johtaman viraston maisemasuunnittelijat.

LUOSTARINEN toimi Teknillisessä korkeakoulussa opetustehtävissä vuosina 1969–1983, joista viimeiset kuusi vuotta maisema-arkkitehtuurin apulaisprofessorina, ja koulutti tänä aikana kymmenkunta maisemasuunnitteluun erikoistunutta arkkitehtia. Opetuksessaan hän seurasi oman professorinsa Wiekkingin näke-

mystä, jonka mukaan maisema-arkkitehtien tuli keskittyä ensisijaisesti maaseudun suunnitteluun. Kaupunkien viheralueiden kehittäminen ei ollut merkittävä osa Luostarisen opetusohjelmaa, vaikka tuolloin juuri kaupungeissa olisi tarvittu maisemasuunnittelijoita.

Luostarisen professuuri kylvi siemeniä suomalaisen maisema-arkkitehtikunnan jakautumiselle. Korkeakoulussa hän onnistui kokoamaan ympärilleen joukon assistentteja, opettajia ja opiskelijoita, jotka ihailivat professoriaan kritiikittömästi – Luostarisella oli kiistatta karismaa. Hänen ryhmänsä alkoi kiihkeästi juonitella asiansa puolesta myös työelämässä, mikä johti pienen suomalaisen maisema-arkkitehtikunnan jakautumiseen ja ammatilliseen heikentymiseen.

Tämä tapahtui 1980-luvulla, jolloin maisema-arkkitehtuuri siirtyi kansainvälisesti dynaamiseen vaiheeseen. Suomen maisema-arkkitehdit jäivät provinsiaaliseen kiistoihin tämän ulkopuolelle, ja vei lähes kymmenen vuotta ennen kuin ammattikunta löysi jälleen yhteisymmärryksen ja pystyi osallistumaan täyspainoisesti alan kehittämiseen.

Katri Luostarista on syytä tehdä perusteellinen tieteellinen tutkimus. Hän työskenteli Suomen historiassa hyvin tapahtumarikkaalla ja poliittisesti elintärkeällä ajanjaksolla. Hänen tarinansa opettaa meille paljon, ja se pitäisi sisällyttää kokonaisuutena suomalaisen maisema-arkkitehtuurin historiaan. Tähän asti on kirjoitettu vain hänen ammatillisesta toiminnastaan, mutta tarinassa tulisi tuoda esiin myös hänen inhimillinen ja poliittinen asenteensa.

TOM SIMONS
Maisema-arkkitehtuurin
emeritusprofessori

Finnlog toteuttaa uniikit arkkitehtoniset suunnitelmat

Ydinosaimistamme on yksilöllisten CLT- ja hirsitalojen rakentaminen avaimet käteen -toteutuksena.

Kun etsit osaavaa ja kokenutta rakentajaa, me autamme. Meille mikään kohde tai tontti ei ole liian haastava.

Marko Turunen

marko@finnlog.fi

+358 400 737 145

Aira Bauman

aira@finnlog.fi

+358 40 774 3074

Ota yhteyttä ja
jutellaan lisää:

Finnlog.fi

Olemme rakentaneet unelmia jo yli 20 vuotta.
Onko mielessäsi uniikki visio? Me toteutamme sen!

Kolmien vaalien kevät

Arkkitehtiliitto tarjoaa omalla vaalimanifestillaan tuleviin vaalikeskusteluihin ja -ohjelmiin rakennetun ympäristön laatuun vaikuttavia aiheita, kirjoittaa Safan puheenjohtaja Asko Takala.

Lähestyvä kevät 2025 on vaalien aikaa. Huhtikuun alussa järjestetään kunta-vaalit sekä aluevaalit kaikilla hyvinvointialueilla Helsinkiä ja Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Meillä Arkkitehtiliiton jäsenillä on vielä kolmaskin tärkeä vaikuttamisen paikka, liittovaltuustovaalit huhti-toukokuun taitteessa.

Kansallisuusvarannostamme yli kaksi kolmannesta on sitoutunut rakennuksiin ja infraan. Myös investoinneista lähes kaksi kolmannesta kohdistuu rakennettuun ympäristöön, joka vastaa lähes puolesta kasvihuonepäästöistä ja energian kulutuksesta.

Kunta- ja aluevaaleissa valitaan ne päättäjät, joilla on parhaat mahdollisuudet vaikuttaa sekä maankäyttöä että rakentamista ohjaaviin paikallisiin päätöksiin eli siihen, miten käytämme ja koemme ympäristöämme. Valtuustojen ja lautakuntien jäsenet voivat asettaa hyvinkin konkreettisia tavoitteita, kyseenalaistaa ja haastaa vallitsevia käytäntöjä – tai olla tyytyväisiä vallitsevaan tilanteeseen.

Vaalit koskevat jäseniämme myös toisella tavalla. Moni kuntien ja hyvinvointialueiden palveluksissa toimivien arkkitehtien työtä ohjaavista päättäjistä vaihtuu. Heidän perehdytykselle on taas tarvetta.

Safassa valmistellaan omaa vaalimanifestia, jolla tarjoamme vaalikeskusteluihin ja -ohjelmiin ammattikuntamme osaamisen ja tekemisen kannalta olennaisia, rakennetun ympäristön laatuun vaikuttavia aiheita. Safan vuoden teema, kestävä talous, on luontevasti mukana. Onhan talous, Sitran määritelmää lainaten, ”väline, jonka tarkoituksena on tuottaa hyvinvointia ihmisille, ympäristön kestävyys asettamissa rajoissa, tulevat sukupolvet huomioon ottaen”.

Asumisen ja elinympäristön laatu huolettaa yhä useampaa. Kotitalouksien kokojen pienenemisen varjolla monelle kasvavalle paikkakunnalle on syntynyt

aiempaa yksipuolisempaa ja vaatimattomampaa asuntotuotantoa.

Samaan aikaan väestökehitykseltään taantuvilla alueilla järkeville, veto- ja pito-voimaa ylläpitäville korjaus- ja kunnossapitohankkeille on vaikeuksia saada rahoitusta. Resurssiviisaita ratkaisuja tarvitaan niin kasvavilla kuin taantuvilla alueilla, ja esimerkiksi erilaiset arkkitehtuurikilpailut voivat kääntää ajattelua uuteen asentoon antamalla mahdollisuuksia vapaille ajatuskokeille.

Nopein, kestävin ja vaikuttavin tapa hillitää ilmastonmuutosta kunta- ja alueta-solla on huolehtia omasta rakennuskannasta ja hyödyntää sitä mahdollisimman viisaasti ja osaavasti, tarpeettomia purkuja välttämällä. Olevan korjaamisen hyödyt kunnille ovat kolminkertaiset: se tukee sekä taloutta, kestävyyttä että hyvinvointia. Erilaiset käyttötarkoitusten hallitut muutokset, niin tilapäiset kuin pysyvämmät, onnistuvat käyttäen suunnittelussa ja rakentamisessa oikealla tavalla toimivia ja tekemiseen asennoituvia toimijoita.

Laadukkaat suunnitteluhankinnat ovat ehdoton edellytys sekä onnistuneille maankäyttösuunnitelmille että korjaus- ja uudisrakentamishankkeille, kaikkien näiden kilpailutukselle ja toteutukselle. Hoksaa hankevalmistelu voi tuoda merkittäviä investointisäästöjä. Toivottavasti päättäjät perehtyvät suunnittelun hankintakriteereihin omissa yhteisöissään nykyistä laatu- ja tietoisemmin – suunnittelulalojen järjestöjen osaaminen ja koulutuskin ovat käytettävissä.

VASTUULLINEN toiminta päättävissä tehtävissä on vaativaa ja altistavaa. Toivotan onnea ja menestystä kaikille kunnallis- ja aluevaaleissa ehdolle oleville safalaisille ehdokkaille. Kokonaisuuksien hahmottamiseen valmistavaa koulutustamme ja osaamistamme tarvitaan ehdottomasti myös päättäjien joukkoon.

Samalla toivon mahdollisimman monen safalaisen asettuvan ehdolle omissa liittovaltuustovaaleissamme. Seuraavalla kaudella voidaan päättää merkittävistä asioista ja linjauksista.

ASKO TAKALA
Safan puheenjohtaja

”

Toivottavasti
päättäjät perehtyvät
suunnittelun
hankintakriteereihin
omissa yhteisöissään
nykyistä laatu-
tietoisemmin.

KATJA TÄHJÄ

Jokaiselle löytyy tehtävää

Arkkitehtiliiton liittovaltuutetut Laura Larikka ja Ville Hara kannustavat kiinnostuneita lähtemään ehdokkaiksi Safan liittovaltuustovaleissa, sillä pienessä liitossa kaikkien panostusta tarvitaan.

Safan liittovaltuustovaaalit järjestetään 28.4.–12.5. Kysymme kahdelta kauden 2022–2024 liittovaltuutetulta, millaista valtuuston toiminta oli.

Koko Suomi -ryhmän liittovaltuustosedustaja **Laura Larikka** työskentelee Kokkolan kaupungilla sekä osa-aikaisesti yrittäjänä Arkkitehdit Lång-Kivilinna & Larikka -toimistossa Vaasassa. Hän oli mukana valtuustossa ensimmäistä kertaa.

Miksi lähdit mukaan Safan liittovaltuustoon, Laura Larikka?

Kollegani **Gunilla Lång-Kivilinna** oli ollut liittovaltuutettuna ja hän kannusti minua-kin osallistumaan. Tehtävä vaikutti kiinnostavalta ja ajattelin, että sitä kautta saan uuden näkökulman Safan toimintaan.

Kokemus oli vielä myönteisempi kuin mitä odotin. Ensimmäisen kauden valtuutettuna tunsin oloni tervetulleeksi kokeneiden konkarien joukossa ja uskalsin ottaa kantaa sekä kysyä.

Mitä jäi päällimmäisenä mieleen ensimmäiseltä liittovaltuustokaudelta?

Safan muutoshanke on ollut todella mielenkiintoinen. Siinä käytiin läpi kaikki mitä Safassa tehdään ja millä tavalla. Liittovaltuustolla on halu aktivoida jäsenistöä ja saada liitosta houkutteleva. Myös tiedonvälitykseen pitää panostaa, jotta jäsenet kuulevat, mitä liitossa tehdään ja ymmärtävät liiton merkityksen.

Mitä terveisiä lähettäisit vaikuttamisesta kiinnostuneille jäsenille?

Kaikkia tarvitaan. Sekin on aktiivisuutta, että asettuu ehdolle liittovaltuustovaleissa. Vaikka ei pääsisi varsinaiseksi valtuutetuksi, varajäseniä tarvitaan aina. Valitsijayhdistykset muodostavat yhteisön, eikä valtuutettu jää liittovaltuustokaudella yksin.

Liittovaltuutettuna toimiminen on mahdollisuus tuoda omalle paikallisosastolle ja lähikollegoille esiin sen, että Safa ei ole pelkästään organisaatio, joka kerää jäsenmaksuja, vaan liitto todellakin ajaa arkkitehtien ja hyvän suunnittelun asiaa

henkilöstönsä ja monien vapaaehtoisten ponnistuksin.

HELSINKILÄISEN Avanto Arkkitehdit -toimiston osakas **Ville Hara** valittiin Safan valtuustoon jo opiskelijana. Nykyään hän on Eko-Safan ryhmän edustaja.

Miksi lähdit mukaan Safan liittovaltuustoon, Ville Hara?

Aloitin valtuuston opiskelijajäsenenä vuonna 2000 ja varsinaisena jäsenenä vuonna 2006. Lähdin mukaan, sillä minulla on halu vaikuttaa. Jos jokin on pielessä, tykkään pelkän valittamisen sijaan tarttua toimeen.

Mitä jäi päällimmäisenä mieleen tältä liittovaltuustokaudelta?

Koin muutoshankkeen hyvänä uudistuksena, sillä Safan organisaatio, jonka eri osat toimivat omissa ”siiloissaan”, on aavistuksen jähmeä eikä tieto aina kulje tarpeeksi hyvin. Muutoshankkeessa ehdotettiin esimerkiksi, että toimikuntien lisäksi tulee teemaverkostoja, joihin jäsenet voivat osallistua pienellä kynnyksellä. Ne tarjoavat mahdollisuuksia toimia silloin kun on toimimisen aika, eikä kiinnostuneiden tarvitse sitoutua kokonaiseksi toimikuntakaudeksi.

Mitä liittovaltuutettuna toimiminen käytännössä vaatii?

Liittovaltuusto ei ole kauhean työllistävä, sillä virallisia kokouksia on vain kaksi vuodessa, keväällä ja syksyllä. Muutoshankkeen takia viime kaudella järjestettiin lisäksi työpajoja, joissa pohjustettiin päätettäviä asioita.

Kaikkien kiinnostuneiden kannattaa ehdottomasti lähteä mukaan, koska meillä on hyvin pieni liitto, jolla ei ole mahdollisuutta palkata monia työntekijöitä. Vapaaehtoiset tekevät Safassa tärkeää työtä. Ei kannata pelätä asettua ehdolle, sillä kaikille löytyy varmasti oma paikka liiton toiminnassa.

ANNI VARIS

LAURA LARIKAN KOTIALBUMI

TIMO JUNTILA

Safan liittovaltuustovaaalit 28.4.–12.5.

Valeissa valitaan 28 jäsentä ja 3 opiskelijajäsentä Safan liittovaltuustoon. Liittovaltuustolla on Safassa ylin päätösvalta – se päättää muun muassa liiton budjetista, toiminnan painopisteistä ja säännöistä.

Valeissa ehdokkaita asettavat ryhmät, joista käytetään nimeä valitsijayhdistys. Useilla Safan ala- ja paikallisosastoilla on omat valitsijayhdistyksensä. Tutustu ryhmiin Safan verkkosivuilla, ja jos olet kiinnostunut kehittämään liiton toimintaa, lähde ehdokkaaksi!

Tärkeitä päivämääriä

- 10.3.2025 mennessä valitsijayhdistykset lähettävät ehdokaslisanssivaautilautakunnalle
- 14.4.2025 ehdokkaat julkaistaan Safan verkkosivuilla
- 28.4.–12.5.2025 äänestys
- 14.5.2025 vaalitulokset julkaistaan Safan verkkosivuilla

Huono työtilanne vaikuttaa arkkitehtiopiskelijoiden valmistumiseen

Safan opiskelijakyselyn mukaan yhä harvempi arkkitehtiopiskelija tekee oman alan töitä opintojen ohella.

A rkkitehtiliitto toteutti marras-joulukuussa 2024 alan opiskelijoille suunnatun kyselyn, jossa kartoitettiin muun muassa opiskelijoiden työllistymistä, toimeentuloa ja tyytyväisyyttä opintoihin.

Kyselyn vastaajista 65 prosenttia kertoi olevansa huolissaan työllistymisestä valmistumisen jälkeen. Määrä on kasvanut vuoden 2023 kyselystä, jolloin huolta ilmaisi 58 prosenttia vastaajista. Yleisimmät syyt olivat rakennusalan suhdanne (90 prosenttia vastaajista) ja työkokemuksen puute (70 prosenttia vastaajista). Joka viides vastaajista oli huolestunut muista syistä, kuten sukupuoleen tai ulkomaalaistaustaiseen nimeen liittyvästä syrjinnästä.

”Koin etten saanut oman alan töitä / harjoittelua vaikka hain kesätöitä / töitä vuodesta 2019 asti. Uskon, että se liittyy siihen ettei minulla ollut alan verkostoa opintojeni aikana ja kenties siitä, että koin syrjintää ulkomaalais-taustaisen nimeni takia.”

Kyselyn vastaaja

”Olen n. 30 v nainen, jonka haaveena on perhe. Tuntuu mahdottomalta yhdistää pieni työkokemus, huono suhdanne ja vanhempainvapaat.”

Kyselyn vastaaja

Joka neljäs vastaajista kertoo, että suhdanne on vaikuttanut opintosuuntauksen valintaan ja työnhakuun. Avovastauksista käy ilmi esimerkiksi, että kaupunkisuunnittelu ja korjausrakentaminen koetaan työllistymisen kannalta varmemmiksi kuin asunto- tai rakennussuunnittelu.

Huoli työllistymisestä on vaikuttanut myös opiskelijoiden valmistumiseen: joka viides vastaaja on lykännyt tai on aikeissa lykätä valmistumista suhdanteen takia. Yleisimmäksi lykkäämisajaksi nimetään 6–12 kuukautta.

”En saanut töitä Suomesta. Hain töitä ulkomailta ja keskeytin opin-

toni 1,5 vuodeksi työkokemuksen kerryttämikseksi.”

Kyselyn vastaaja

HUOLTA TOIMEENTULOSTA

Kyselyn mukaan oman alan töiden tekeminen opintojen ohella on vähentynyt viimeisen vuoden aikana huomattavasti. Nyt 22 prosenttia vastaajista ilmoitti tekevänsä oman alan töitä lukukauden aikana, kun vielä vuonna 2023 luku oli 39 prosenttia.

Oman alan kesätöitä oli tehnyt 37 prosenttia vastaajista. Määrä vaihteli eri koulujen välillä: Oulussa opiskelevista luku oli 50 prosenttia, Tampereella 35 ja Aallossa 20 prosenttia. Muita kuin oman alan kesätöitä oli tehnyt vastaajista 60 prosenttia.

Vielä vuonna 2019 jopa 67 prosenttia vastaajista oli työskennellyt oman alan kesätöissä, eikä paikkakuntien välillä ollut suurta eroa.

Opintotukea on viime vuosina muutettu entistä lainapainotteisemmaksi, niin että tämän vuoden syksystä eteenpäin yleisin opintotuki muodostuu keskimäärin 61 prosenttisesti opintolainasta. Safan kyselyyn vastanneista opiskelijoista 58 prosenttia kertoi nostaneensa opintolainaa elinkustannustensa kattamiseen. Yleisin lainamäärä oli 15 000–20 000 euroa. Maksimissaan opintolainaa voi nostaa yli 40 000 euroa.

”En ole tähän menneessä tarvinnut opintolainaa, mutta todennäköisesti tulen nostamaan vuoden sisällä asumistuen leikkauksien vuoksi.”

Kyselyn vastaaja

TYTYTVÄISYYS OPINTOIHIN KASVANUT

Vaikka taloudelliset haasteet ja työllistymiseen liittyvät huolet korostuivat kyselyssä, opiskelijoiden tyytyväisyys arkkitehtuurin opintojen laatuun on kasvanut edellisvuodesta. Vastaajista 58 prosenttia oli tyytyväinen arkkitehtuurin laitoksen

tarjoamaan opetukseen ja 86 prosenttia koki yleisen ilmapiirin kannustavaksi ja positiiviseksi.

Avoimissa vastauksissa näkyi kuitenkin tyytymättömyys koulutukseen liittyviin leikkauksiin, kuten kampusten kiristyneeseen tilapolitiikkaan ja opetushenkilökunnan rajallisiin resursseihin.

”Opetus on suurimmalta osin innostunut ja innostavaa. On valitettavaa, että ammattitaitoiset opettajat eivät saa tehdä työtään loppuun saakka.”

Kyselyn vastaaja

Kyselyyn osallistui 158 opiskelijaa, joista 55 prosenttia oli kandivaiheen ja 45 prosenttia maisterivaiheen opiskelijoita. Heistä 91 prosenttia opiskeli arkkitehtuuria, loput maisema- tai sisustusarkkitehtuuria. Vastaajia oli tasaisesti kaikista kolmesta yliopistosta.

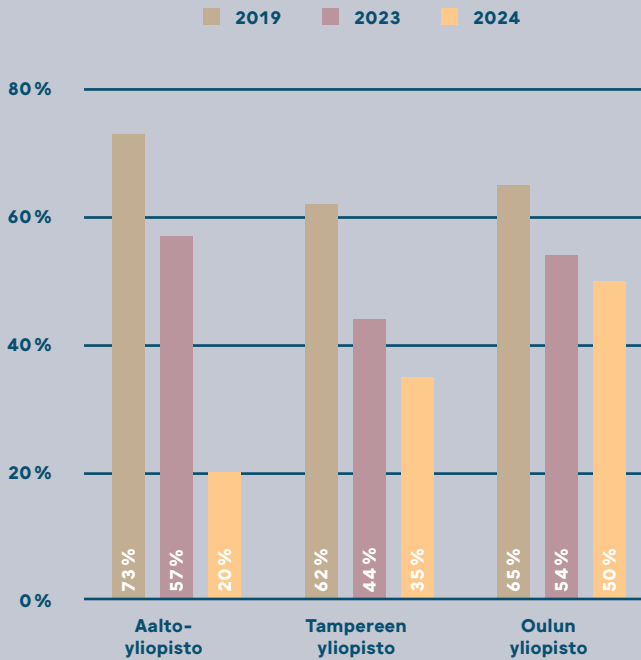
Kyselyn laatimisesta vastasi Safan koulutus- ja tutkimustoimikunta yhdessä Safan opiskelijavastaavan kanssa.

ANNIKA ANNALA
Kirjoittaja on Safan opiskelijavastaava.

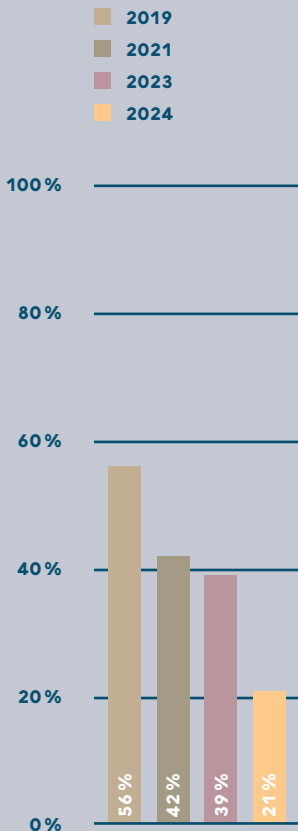
”

Joka viides vastaaja on lykännyt tai on aikeissa lykätä valmistumista suhdanteen takia.

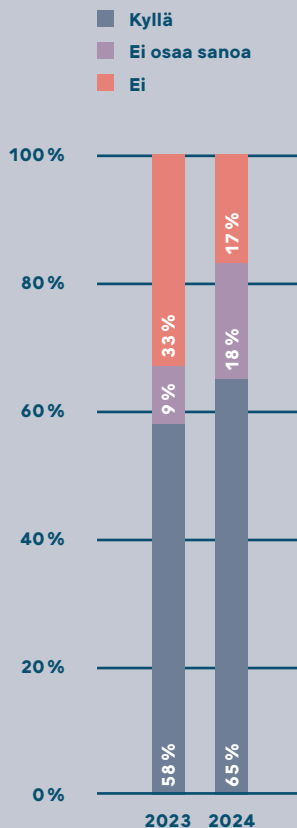
On tehnyt oman alan kesätöitä

Tekee opintojen ohella oman alan töitä

On huolissaan työllistymisestään valmistumisen jälkeen

NÄKÖKULMA

Kuka pärjää arkkitehtina?

Työelämän kynnyksellä olevat opiskelijat ja nuoret arkkitehdit kamppailevat tukien leikkausten ja epävarman suhdanteen kanssa.

Opintotuen muutokset kannustavat opiske-

lijoita tekemään yhä enemmän töitä opintojen ohella. Työkokemuksen kartuttaminen opintojen aikana onkin eittämättä tärkeää.

Jos töitä ei kuitenkaan pysty täysipäiväisen opiskelun lisäksi tekemään, opiskelijalle jää käytännössä kolme vaihtoehtoa: elää säästöillä, nostaa opintolainaa tai tukeutua ulkopuoliseen apuun. Safan tuoreessa opiskelijakyselyssä yhä useampi kertoi saavansa perheeltään tukea elinkustannusten kattamiseen. Vastaajista 48 prosentilla oli opintolainaa enemmän kuin 15000 euroa.

Opintotuen heikennykset tekevät opiskelusta epätasa-arvoisempaa. Kaikilla eivät välttämättä riitä tukiverkostot, terveys tai talous opiskella ollenkaan, erityisesti jos lainan nostaminen ei tunnu mahdolliselta.

Opintolainan korostaminen tukimuotona vähentää korkeakoulutuksen houkuttelevuutta yleisesti, mutta erityisesti aloilla, joilla työmahdollisuudet ovat ajoittain heikkoja. Tämä johtaa siihen, että alalle hakeutuu homogeeninen joukko nuoria, joilla on vahvat tukiverkostot, eikä kovasti kaivattu moninaisuus alan sisällä kasva.

Samaan aikaan arkkitehtiopiskelijoiden työllistymiseen ja toimeentuloon vaikuttaa rakennusalan heikko suhdanne. Se ei ole ensimmäinen laatuaan, mutta yhdistettynä opintotuen leikkauksiin se tuo työelämään poikkeuksellisen huonossa asemassa olevan joukon nuoria arkkitehteja. Monet opiskelijakyselyn vastaajat kokivat, ettei heillä ollut varaa valita työpaikkaansa arvojensa tai kiinnostustensa mukaan.

Mitä voisimme tässä tilanteessa tehdä? Toivottavasti toimitukset palkkaavat nuoria valmis-tuneita heidän vähäisestä työkokemuksestaan huolimatta ja kehittävät rekrytointiprosessejaan avoimemmiksi ja saavutettavammiksi.

Opiskelijoita kannustan rakentamaan verkkojaan työelämään jo opintojen aikana ja kysymään avoimesti tukea työnhakuun. Tähän voi löytyä apua niin koulun sisältä kuin esimerkiksi Safan aktiivitoimintaan lähtemällä.

ANNIKA ANNALA

Asko Takala jatkaa Safan puheenjohtajana

Safan liittovaltuuston kokouksessa joulukuussa valittiin liitolle uusi hallitus ja tehtiin periaatepäätöksiä muutos-hankkeesta. Vuoden teema on kestävä talous.

Safan liittovaltuuston 2022–2024 valtuustokauden viimeisessä kokouksessa joulukuussa puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti **Asko Takala**. Varapuheenjohtajan tehtävässä jatkaa **Raine Vihelmaa** ja toiseksi varapuheenjohtajaksi valittiin **Hille Kaukonen**.

Hallitukseen valittiin uusina jäseninä **Pia Kilpinen, Robin Landsdorff** ja **Riikka Kuittinen**. Hallituksen jäseninä jatkavat **Juha Hovinen, Henri Raitio, Eeva Korhonen, Panu Latvala, Santeri Nuotio** ja **Otto Haarala**.

Vaalivaliokunta tekee vuosittain ehdotuksen liittovaltuustolle muun muassa Safan hallituksen, eettisen valiokunnan ja pysyvien toimikuntien jäsenistä. Nykyinen vaalivaliokunta, puheenjohtajanaan **Eva Geitel**, jatkaa kauttaan vielä toukokuun loppuun saakka, kunnes uusi liittovaltuusto on valittu.

HYVINVOINTIA KESTÄVÄSTI

Huhti-toukokuussa käydään liittovaltuustovaalit, jossa valitaan uusi 31-jäseninen liittovaltuusto. Tulossa on myös kuntavaalit. Kokouksessa Safan pääsihteeri **Arja Lukin** kehotti jäseniä asettumaan laajasti ehdolle molemmissa vaaleissa.

”Edessä on tuplavaalikevät, joten nyt on todellinen mahdollisuus vaikuttaa. Vähintäänkin molemmissa vaaleissa kannattaa äänestää”, Lukin sanoi.

Safan vuoden 2025 teemaksi valittiin kuntavaalitavoitteisiin kytkeytyen kestävä talous. Termi nähdään arkkitehtuurin yhteydessä välineenä, jonka avulla hyvinvointia voidaan tuottaa kestävästi.

”Haastamme kiinteistö- ja rakentamisalaa ja nostamme esiin esimerkillisiä hankkeita ja tekoja”, Lukin sanoi.

JÄSENMAKSUSTA ÄÄNESTETTIIN

Viime vuosien poikkeuksellisen korkeasta inflaatiosta huolimatta liiton jäsenmaksua ei ole juurikaan nostettu. Tämä on osaltaan johtanut siihen, että liiton talous on viime vuodet ollut alijäämäinen. Jäsenmaksutot muodostavat noin puolet liiton tuloista.

Hallituksen esitys jäsenmaksun nostamisesta vain alimmassa maksuluokassa

herätti liittovaltuutetuissa keskustelua sekä puolesta että vastaan. Asiasta äänestettiin, ja päätöksenä oli jäsenmaksun indeksikorotus (1,8 prosenttia) ja lisäksi alimman jäsenmaksuluokan nostaminen 25 prosentista 30 prosenttiin täydestä jäsenmaksusta. Täysi jäsenmaksu on ensi vuonna 508 euroa.

Talouden tasapainottamiseksi liittovaltuusto päätti lisäksi leikata toimiston henkilöstökuluja 10 prosentilla eli noin 100 000 eurolla. Sen seurauksena Safan toimistolla käytiin tammi-helmikuussa muutosneuvottelut, jotka johtivat yhden henkilön irtisanomiseen, yhden siirtymiseen eläkkeelle ja toimiston vakituisten työntekijöiden lomauttamiseen kolmeksi viikoksi kesän aikana. Safan toimistolla työskentelee noin kymmenen henkilöä vakituksessa työsuhteessa sekä joitakin määrä- ja osa-aikaisia työntekijöitä.

SAFA UUDISTUU ASTEITTAIN

Liittovaltuusto käynnisti liiton muutos-hankkeen kautensa alussa vuonna 2022. Kauden päätteeksi liittovaltuusto teki syyskokouksessa periaatepäätöksiä liiton uudistuvista rakenteista, palveluista ja toimintatavoista.

Osa uudistuksista voidaan viedä käytäntöön jo vuoden 2025 aikana. Liittovaltuustolla on kuitenkin vielä liuta sääntöjä ja toimintaohjeita päätettävänä kahdessa peräkkäisessä kokouksessa, kunnes Safan uudet säännöt – ja uusi organisaatio – astuvat virallisesti voimaan vuoden 2026 alusta lähtien.

Päätösvaltaa Safassa siirretään alemmaksi, ja Safan hallituksen rooli päätäjänä ja toimeenpanijana vahvistuu. Jatkossa vaalit käydään neljän vuoden välein. Safan valtuuston – nykyisen liittovaltuuston – strateginen rooli vahvistuu.

Paikallisosastojen lukumäärä (13) pysyy jatkossakin ennallaan, mutta osastot jakautuvat kolmeen suurempaan alueeseen. Kolme aluekoordinaattoria virittää yhteistyötä ja -hankkeita oman alueensa osastojen kesken. Toimintamallia on tarkoitus testata jo ensi syksynä.

PÄIVI VIRTANEN

Safan hallituksen kokoonpano vuonna 2025 (vasemmalta ylhäältä): Otto Haarala, Henri Raitio, Jason Santeri Nuotio, Juha Hovinen, Eeva Korhonen, Riikka Kuittinen, Robin Landsdorff, Panu Latvala, Pia Kilpinen, Raine Vihelmaa, Asko Takala (pj) ja Hille Kaukonen.

KATJA TÄHJÄ

European 18 -kilpailun aloitustilaisuus

Tervetuloa nuorille arkkitehteille ja muille suunnittelijoille suunnatun European 18 -kilpailun aloitustilaisuuteen **torstaina 6.3.2025 klo 15** Helsingin Voimatalolle (Malminkatu 16 A, Rakennustieto). Tilaisuus on englanninkielinen.

Kilpailukauden teemana on **Re-sourcing**, eli erilaisten olemassa olevien resurssien hyödyntäminen ja uusiokäyttö.

Ohjelma alkaa kilpailun, sen teeman sekä Lahdessa ja Turussa sijaitsevien kilpailukohteiden esittelyllä klo 15.15, kahvitarjoilu klo 14.45. Lopuksi on mahdollisuus verkostoitua ja muodostaa kilpailutiimejä pienen tarjoilun merkeissä.

Tarjoilujen mitoittamiseksi ilmoittautuminen 3.3. mennessä sähköpostitse osoitteeseen info@europan.fi. Tilaisuus on maksuton.

**Tarkempi ohjelma
ja tietoja kilpailusta löytyy
osoitteesta europan.fi
sekä safa.fi/tapahtumat.**

KUVAT: EUROPAN

Pääsuunnittelijan pätevyystentti keväällä 2025

Rakennus-, LVI- ja kiinteistöalan henkilö-
pätevyudet Fise Oy:n pätevydentoteamis-
järjestelmään kuuluva pääsuunnittelijan valta-
kunnallinen tentti järjestetään

**Helsingissä, Oulussa ja Tampereella
tiistaina 15.4.2025 klo 13–16.**

Tentin järjestelyistä vastaa Suomen Arkkitehti-
liitto Safa pääsuunnittelijan pätevydentoteamis-
järjestelmän sihteerijärjestönä.

Tentti on tarkoitettu kaikille niille pääsuunnitte-
lijän pätevyyttä hakeville, jotka eivät voi korvata
sitä kokemuksella. Tentti koostuu kuudesta kysy-
myksestä. Tavanomaisen vaativuusluokan päte-
vyyteen tähtäävillä on omat tenttikysymykset.

Tarkemmat tiedot tentin suorittamisesta,
tenttikysymyspankki ja kirjallisuusluettelo suosi-
teltavasta kirjallisuudesta sekä pääsuunnittelijan
pätevyyden toteamisen edellytykset löytyvät
Safan verkkosivujen koulutusosiosta.

Tentin hinta on 220 euroa + alv. Hyväksytysti
suoritettu tentti on voimassa viisi vuotta.

Ilmoittaudu tenttiin **perjantaihin 4.4.2025**
mennessä osoitteessa safa.fi tai sähköpostitse
koulutus@safa.fi.

Muistathan ilmoittaa yhteystietosi, laskutus-
osoitteesi ja tenttipaikkakunnan. Tentin järjestä-
misen edellytyksenä ko. paikkakunnilla on, että
ilmoittautumisia tulee vähintään viisi.

Seuraava pääsuunnittelijan valtakunnallinen
pätevyystentti järjestetään **21.10.2025**.

LISÄTIETOJA

safa.fi/tapahtumat/
tai pätevyyslautakunnan sihteeri
Pia Selroos, pia.selroos@safa.fi,
p. 041 528 2952

SAFA

Suomen Arkkitehtiiliitto

Kristo Vesikansa jatkaa päätoimittajana

Arkkitehtiliiton hallitus valitsi marraskuussa Safan julkaisujen päätoimittajan **Kristo Vesikansan** uudelle kolmivuotiskaudelle. Vesikansa on toiminut Arkkitehti-lehden päätoimittajana vuodesta 2021 ja Arkkitehti-uutisten vuodesta 2022.

Syksyllä julkaisujen historiassa on käsillä suuri muutos, kun Arkkitehti-uutiset yhdistyy Arkkitehti-lehden kanssa. Tavoiteena on parantaa julkaisujen kannattavuutta sekä vapauttaa tilaa verkkosisäلتöjen kehittämiseen: jatkossa lehti on vahvemmin läsnä myös digitaalisesti ja pystyy tarttumaan arkkitehtuurin ajankohtaisiin ilmiöihin aiempaa nopeammin.

Arkkitehtiliiton liittovaltuusto päätti hankkeen etenemisestä joulukuun kokouksessaan. Uudet verkkosivut on tarkoitus julkaista syksyllä 2025, ja uudistettu printtilehti alkaa ilmestyä vuoden 2026 alusta.

Vesikansa on vakuuttunut, että uuteen mediakonseptiin on mahdollista sisällyttää molempien lehtien kiinnostavimmat puolet ja siten tehdä lukijoita kiinnostavaa ajankohtaista, analyttistä ja monipuolista arkkitehtuurijournalismia.

Villa Väinölään arkkitehtuurin ja tilan residenssi

Nelimarkka-museo lanseerasi vuoden alussa uuden arkkitehtuurin ja tilan residenssin, joka sijoittuu **Alvar Aallon** veljelleen vuonna 1926 suunnittelemaan Villa Väinölään Alajärven keskustassa. Yhdestä kolmeen kuukauden pituista residenssijaksoa voivat hakea uransa eri vaiheissa olevat arkkitehdit, maisema- ja sisustusarkkitehdit sekä esimerkiksi kaupunkisuunnittelun ja -tutkimuksen ammattilaiset ja opiskelijat. Tämän vuoden residenssihaku umpeutuu maaliskuun lopussa.

Lisätietoja ja hakuohjeet: nelimarkka-museo.fi

Oikaisuja

Arkkitehti-uutisten viime numerossa 5/2024 Meri-Rastilan monitoimitalon kilpailua koskevassa jutussa sivulla 37 Alia-ehdotuksen toinen tekijä Arkkitehdit Davidsson Tarkela oli jäänyt pois infolaatikosta.

Pyhät tilat -näyttelyä koskevasta arviosta sivulta 34 puuttui näyttelyn kuratoineen **Tammy Gaberin** nimi.

RIL, SAFA, ATL, RIA, RKL

Pääsuunnittelijakoulutus 28

ILMOITTAUTUMINEN & OHJELMA

www.ril.fi/paasuunnittelija
ilmottaudu 2.3. mennessä

HINTA

RIL, SAFA, RKL, RIA, SIO jäsenet: 3 990 eur + alv.
Muut: 4 290 eur + alv.

LISÄTIETOJA

Pia Selroos, pia.selroos@safa.fi
Ossi Liang, ossi.liang@ril.fi

FISEn pääsuunnittelijoiden pätevydentoteamismenettelyn mukaisesti täydennyskoulutukseksi hyväksytty pääsuunnittelijakoulutus.

Pääsuunnittelijakoulutuksen yhteydessä on mahdollista suorittaa myös Pätevyyskoulutus tavanomaisissa pääsuunnittelijatehtävissä toimiville.

KOULUTUSPÄIVÄT, Helsinki / webinaari

1. jakso 26.–27.3.2025
2. jakso 8.–9.4.2025
3. jakso 22.–23.4.2025
4. jakso 13.–14.5.2025
5. jakso 19.–20.8.2025

Safan lomamökkien haku käynnistyy

Safan jäsenet voivat vuokrata kesäkaudella lomamökkejä ja pää-rakennusta Vähä-Kiljavalta sekä Villa Oivalaa Villingin saarelta. Lisäksi vuokrattavaksi tulee Pirkko ja Arvi Ilosen suunnittelema mökki Ilonen kolmivuotiskaudeksi kunnostussopimuksella.

Vähä-Kiljava on kaikkien Safan jäsen-ten yhteinen kesänviettoalue Hyvin-käällä Sääksjärven rannalla, harjuluonnon keskellä. Vähä-Kiljava sijaitsee noin 50 kilometrin ajomatkan päässä Helsingistä ja paikalle pääsee helposti myös bussilla.

Kesäkaudella, toukokuusta elokuuhun, safalaisilla on mahdollisuus vuokrata mökki Aaltoa, mökki Auteretta ja Puu-taloa viikkoperiaatteella. Syyskuussa ja lokakuussa mökkejä voi varata päiväksi kerrallaan.

Arkkitehti **Hugo Harmian** suunnittelema päärakennus Kasino vuodelta 1939 soveltuu esimerkiksi häiden ja muiden juhlien järjestämiseen. Kasinon ja majoi-tusrakennuksen huoneita voi varata viikko-tai päiväperiaatteella touko–syyskuussa.

UUSI MÖKKI VUOKRATTAVANA

Lisäksi Vähä-Kiljavalta on nyt haettavissa **Pirkko** ja **Arvi Ilosen** suunnittelema, vuonna 1970 valmistunut mökki Ilonen kausivuokraukseen kolmen vuoden kun-nostussopimuksella. Sopimuksen sisältö sovitaan yhdessä vuokralaisen kanssa.

Hakemukset tulee jättää 24.3. men-nessä, vuokrakausi alkaa 1.5. Mökki Iloseen voi tutustua lauantaina 15.3. klo 12–14.

OIVALAN KESÄVIIKOT

Safan jäsenillä on kesällä mahdollisuus lomailla kauniissa merimaisemissa Hel-singin Villingin saarella sijaitsevassa Villa Oivalassa.

Arkkitehti **Oiva Kallion** omaan käyt-töönsä suunnittelema atriumhuvila on ollut safalaisten käytössä vuodesta 1964 lähtien. Vuonna 1924 valmistuneessa päärakennuksessa on oleskelutilojen lisäksi neljä erillistä makuuhuonetta sekä rannassa sauna ja saunakamari.

Tilat vuokrataan jäsenistön käyttöön viikoiksi 23–35. Kesän haku-aika on 5.3.–25.3.2025. Haku tapahtuu verkko-lomakkeella osoitteessa safa.fi. Syyskuun yksittäisiä päiviä voi varata varauskalente-rista kesän aikana.

Mikäli hakijoita on enemmän kuin vuokraviikkoja, valinnassa painotetaan uusia hakijoita, jotta mahdollisimman moni jäsen pääsisi nauttimaan ainutlaatuisesta kesähuvilasta. Varaukset vahvistetaan hakijoille huhtikuun ensimmäisellä viikolla.

Tarkemmat tiedot lomamökkien vuokrauksesta ja hinnoista löytyvät Safan verkkosivuilta.

SAFA

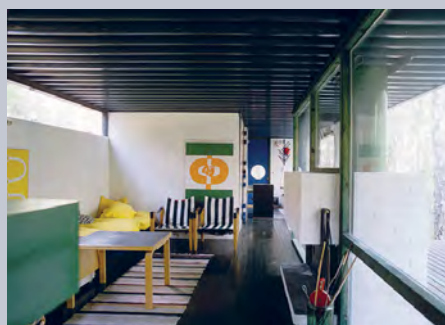
Ylh. Tänä vuonna on kulunut sata vuotta Villa Oivalan valmistumisesta Villingin saareen.

Vas. Vähä-Kiljavan virkistysalue sijaitsee Suomen suurimman lähdepohjaisen järven, Sääksjärven, rannalla Hyvinkäällä.

Oik. Mökki Ilonen on vuokrattavissa kunnostussopimuksella.

PETTERI KARI

JUHA ILO

Puhuttua

”Ryhtykää asuntorakennuttajiksi tai äänestäkää kuntavaaleissa henkilöä, jonka mieltymykset ja ympäristötavoitteet vastaavat omaanne.”

Safan puheenjohtaja Asko Takala kehottaa kaupunkilaisia vaikuttamaan kaupunkikuvaan 14.1. Ylen jutussa, joka käsittelee Helsingin Koirasaareen rakennet-tavia jugend-tyylinä kerrostaloja.

”Rakentamisen hiilijalanjäljen hillit-seminen on huolestuttavalla tolalla, kun korjaamista tukevia ohjaus-keinoja ei ole riittävästi. Uskomuk-sia on vaikea kumota järkipuheella. Viimeaikaiset lakiuudistukset eivät ole muuttamassa purkamista suosi-van rakennuskulttuurimme suuntaa.”

Arkkitehti ja tutkija Paula Julin Rakennuslehdessä 15.1.

”Finalistienkin suunnitelmat ovat vielä aika keskeneräisiä. Jury työs-tää nyt jatkokäsittelyohjeita.”

Uuden AD-museon suunnittelu-kilpailun arvostelulautakunnan puheenjohtaja Mikko Aho syntymä-päivähaastattelussaan Helsingin Sanomissa 4.1.

”Jos verrataan näitä kahta ammattikuntaa keskenään, diplomi-insinööreillä on valtava määrä erilaisia tehtävänkuvia, kun arkkitehteistä suurin osa työtekijän asemassa olevista on suunnitteli-joita tai kunnan palveluksessa. Diplomi-insinöörit työskentelevät usein vähintään keskijohdossa.”

Safan erityisasiantuntija Pia Selroos arkkitehtien ja diplomi-insinöörien palkkaeroista Talouselämässä 6.2.

VILHELM HELANDER (1941–2025)

Intohimoinen restaurointisuunnittelija ja opettaja jätti jäljen suomalaisen arkkitehtuurin historiaan

Taiteen akateemikko, arkkitehti Vilhelm Helander menestyi kotonaan Helsingissä 19. tammikuuta. Hän oli 83-vuotias, syntynyt Helsingissä 8. helmikuuta 1941.

Helander varttui Kulosaareissa, jossa hän kävi suomenkielistä koulua. Lapsuudessaan hän kulki raitiovaunulla keskikaupungille, jossa asui koko aikuisikänsä. Kotona vanhemmat puhuivat keskenään ruotsia. Isä, arkkitehti Arne Helander, puhui ainoalle pojalleen Villelle suomea ja muulle perheelle ruotsia. Ville oli uskollinen tälle monissa kulttuuriperheissä yleiselle perinteelle.

Aloitettuaan opinnot Teknillisessä korkeakoulussa arkkitehtuurin historian oppituolista tuli Helanderin työelämän keskipiste ja professori Nils Erik Wickbergistä hänen suuri esikuvansa. Ratkaisevaksi käännekohtaksi Helander on kuvannut Wickbergin johdolla vuonna 1962 tehtyä puolentoista kuukauden opintomatkaa Italiaan. Opiskeluaiканаan Helander työskenteli jonkin aikaa perheystävä Hilding Ekelundin toimistossa ja arvosti suuresti hänen pitkäjänteistä työtään paremman asuin ympäristön hyväksi.

Ammatillisessa toiminnassaan Helander piti opetusta ja kirjoittamista sekä käytännön suunnittelua yhtä tärkeinä osa-alueina. Heti Helanderin valmistuttua arkkitehdiksi Wickberg pyysi häntä toimimaan viransijaisenaan lukuvuoden 1968–1969 ajan. Arkkitehtiosastolla oli käynnissä opintouudistus, ja vasta 27-vuotias Helander sai vastata

arkkitehtuurin historian opetuksen uudistamisesta. Sen painopistettä siirrettiin tyyliopista rakennussuojelun ajankohtaisiin kysymyksiin, kuten puukaupunkien suojeluun ja teollisuusympäristöjen uudelleenkäyttöön.

Wickbergin jäätyä eläkkeelle vuonna 1972 Helander hoiti professuuria useampana otteeseen, ja vakinaiseksi professoriksi hänet nimitettiin vuonna 1985. Helander oli erittäin arvostettu, epätavallisen sitoutunut ja mukaansatempaava opettaja ja jumalallisen lahjakas puhuja. Ilmiömäisen muistinsa Helander säilytti viime päiviin asti.

Arkkitehtuurin historian oppituolin piirissä alkoi myös Helanderin sitoutuminen ympäristöpoliittiseen aktivismiin. Se näkyi pian vuonna 1971 ilmestyneessä pamfletissa *Kenen Helsinki*, jonka Helander kirjoitti yhdessä Mikael Sundmanin kanssa. Suurta huomiota herättänyt teos toi kirjoittajille tiedonjulkistamisen valtionpalkinnon ja Eino Leino -palkinnon, mutta Helander sanoi myös menettäneensä monia suunnittelu-tehtäviä sen myötä saamansa radikaalin maineen vuoksi.

Kenen Helsinkiä seurasi vuonna 1972 *Saneeraus suomalaisessa kaupungissa*, jossa Suomen puukaupunkien purkamista arvosteltiin voimakkaasti. Helanderin lisensiaatintyö samasta aiheesta valmistui myös 1972. Hänen johdollaan suomalainen keskustelu ja tutkimus liitettiin Pohjoismainen puukaupunki-hankkeeseen. Pohjoismainen yhteistyö olikin pysyvä piirre hänen yli neljäkym-

menen vuoden mittaisessa opetustyössään. Kriittisellä otteella rakennetun ympäristön tilaa tarkasteli myös Rakennustaiteen museolla vuonna 1982 järjestetty *Miltä näyttää maamme* -näyttely.

Keskeinen osa Helanderin opetusta olivat opintomatkat, jotka suuntautuivat erityisesti Italiaan ja Itämeren piiriin, esimerkiksi Pietariin. Innostus Italiaan jatkui vuosikymmeniä, ja Helander antoi jopa televisiohaastattelun paikallisuutisiin italiaksi. Historiallisten monumenttien lisäksi hän tutustutti opiskelijat kaupunkielämän moninaisiin puoliin. Hän saattoi myös yllättää matkaseurueen esimerkiksi pienellä huilukonsertilla antiikin raunioiden keskellä.

Helander arvosti suuresti mittauspiirtämisen yli satavuotista perinnettä ja järjesti assistenttiansa kanssa mittausleirejä niin Suomenlahden saaristossa, Virossa, Venäjän Karjalassa kuin Italian pikkukaupungeissa. Piirustuksista koottiin vuonna 1997 *Hokos, warna, voloi...* -kirja. 1900-luvun arkkitehtuurimme yleiskatsaus Suomalainen rakennustaide puolestaan ilmestyi vuonna 1987.

Helanderin suunnittelijanura alkoi toden teolla Katajanokan asemakaavakilpailun voitosta yhdessä työryhmän kanssa vuonna 1972. Entisen kasarmi- ja telakka-alueen muuttaminen asuinalueeksi tarjosi hedelmällisen pohjan vanhan arkkitehtuurin uudelleenkäytölle. Vuonna 1985 valmistunut tykkimaneesin, raskaan metalliteollisuushallin ja mastovaraston muutostyö ala-asteen kouluksi,

”

Helander oli erittäin arvostettu,
epätavallisen sitoutunut ja
mukaansatempaava opettaja sekä
jumalallisen lahjakas puhuja.

päiväkodiksi ja kerhotaloksi on edelleen loistava esimerkki teollisuusympäristön muokkaamisesta uuteen käyttöön.

Vuonna 1978 Helander perusti yhteisen arkkitehtitoimiston Juha Leiviskän kanssa Vanhan ylioppilastalon palokorjausta varten. Kaksi voimakasta ja eriluonteista persoonaa täydensivät toinen toisiaan, ja yhteistyö kesti yli neljä vuosikymmentä, Leiviskän keskittyessä pääosin uudisrakennuksiin ja Helanderin korjaussuunnitteluun.

Helanderin kansainvälisestikin tunnetut restaurointisuunnitelmat perustuivat rakennushistorian ja vanhojen rakennustapojen vankkaan tuntemukseen sekä kykyyn ratkaista tekniset ja toiminnalliset vaatimukset alkuperäistä arkkitehtuuria turmelematta. Uusien lisäysten tuli jäädä sivurooliin mutta samalla erottua historiallisista rakennusosista.

Helanderin suuri intohimo olivat värit ja pintakäsittelyt, ja hän vietti paljon aikaa työmailla keskustellen toteutustavoista tekijöiden kanssa, saavuttaen heidän luottamuksensa osaamisellaan ja ronskilla huumorillaan. Päätyönään Helander piti Säätytalon (1993) vaativaa restaurointia, ja muita keskeisiä töitä olivat Tieteiden talo (1997), Helsingin tuomiokirkko (1998), Kansallismuseo (2000) ja Porin kaupungintalo (2008).

Helander jätti merkittävän jäljen myös Suomenlinnaan, aina linnoitussuureiden maiseman kunnostussuunnitelmasta (1977–1987) kymmenien rakennusten ja ulkotilojen korjauksiin ja

käyttötarkoituksen muutoksiin. Merkittävimpänä niistä voi pitää Kruununlinna Ehrensvärdin siipirakennusten hienovaraista muutostyötä juhla-, kokous- ja toimistotiloiksi (1993/2014).

Työntekijät ja alaiset muistavat Helanderin helposti lähestyttävänä ja kannustavana esimiehenä. Hän jaksoi pyyteettömästi tarjota neuvojaan heidän siirryttyään myös uusiin tehtäviin.

Helander meni naimisiin Elisabeth Wahlforssin kanssa vuonna 1963, ja lapset Max ja Johannes syntyivät vuosina 1964 ja 1966. Ville oli pojilleen kiltti ja aina luotettava isä, jonka kanssa käytiin kalassa, sienestettiin, purjehdittiin, musisoitiin ja tutustuttiin lukuisiin keskiaikaisiin kirkkoihin, antiikin raunioihin ja muihin arkkitehtuurikohteisiin ympäri Eurooppaa. Ville rakasti vanhan hirsimökin kuistin rauhallista näkymää Porvoon saaristossa ja oli taitava kokki.

Musiikki oli myös lähellä suurta sydäntä. Konserteissa käynnin lisäksi Helander soitti huilua ja ehti viimeisinä vuosinaan esiintyä useita kertoja Rubato-yhtyeen ja Trio Farfallen jäsenenä.

Uransa aikana Helander sai lukuisia palkintoja ja tunnustuksia, kuten Rakenus- ja yhdyskuntasuunnittelun valtionpalkinnon vuonna 1983 sekä Rakenussuojelun Eurooppa-mitalin ja Pro Finlandia -mitalin vuonna 1998. Suomen Arkkitehtiliiton kunniajäseneksi hänet kutsuttiin vuonna 2017.

Helanderin ammatillinen ura huipentui nimitykseen taiteen akateemikoksi 8. marraskuuta 2024. Uudessa roolissaan

hän ehti muun muassa esittää huolensa kiinteistösijoittajien vahvasta asemasta kaupunkisuunnittelussa, mutta nopeasti edenneen sairauden takia toiminta akateemikkona jäi lopulta vain parin kuukauden mittaiseksi. Vilhelm Helanderia jäivät kaipaamaan sekä perhe että suuri joukko ystäviä, kollegoita ja entisiä opiskelijoita.

KRISTO VESIKANSA
MIKAEL SUNDMAN
JOHANNES HELANDER
Kirjoittajat ovat Vilhelm
Helanderin entinen opiskelija,
ystävä ja kollega sekä poika.

KATJA TÄHJÄ

Asuntosuunnittelun tiennäyttäjä

”Arkkitehtuurin maailmaa pyyhkivät uudet valtavirrat; ihailemamme arvot tuntuvat jäävän määrällisten tavoitteiden ja erikoisuudentavoittelun jalkoihin.”

Näin kirjoitti Timo Vormala vuonna 2012.

Vormala puhui pyyteettömästä arkkitehtuurista ja toteutti sitä työssään.

Huolella suunnitellut kohteet eivät hakeneet huomiota vaan tähtäsivät yhteiseen hyvään ympäristön ehdoilla. Timo noudatti korkeita ammattieettisiä periaatteita sekä rakennuksen käyttäjiä että kollegoitaan kohtaan. Ystävänä hän oli hauska ja hyväntuulinen, aina valmis keskustelemaan niin ajankohtaisista ammattiasioista kuin rakkaasta purjehdusharrastuksestaan.

Vormala kuoli nopeasti edenneeseen sairauteen Helsingissä 4. joulukuuta 2024. Hän syntyi Merikarvialla vuonna 1942, mutta asui ja kävi koulunsa Helsingin Töölössä. Kotoa peritty kiinnostus taiteisiin ja lahjakkuus piirtäjänä innoittivat häntä opiskelemaan arkkitehdiksi vanhemman veljen tapaan.

Vormala aloitti opiskelun Teknillisessä korkeakoulussa vuonna 1961 ja valmistui arkkitehdiksi vuonna 1970. Opiskeluaikanaan hän työskenteli useissa arkkitehtitoimistoissa ja työryhmissä ja osallistui myös moniin suunnittelukilpailuihin. Merkittäviä olivat voittoisat ehdotukset Tampereen Pispalan pohjoismaisessa asemakaavakilpailussa 1968, Casa Academica -opiskelijatalokilpailussa 1969 sekä Kouvolan kirkkokilpailussa 1971.

Vuonna 1973 käynnistyi kolmen taitavan arkkitehdin vuosikymmeniä kestänyt yhteistyö, kun toimisto Gullichsen Kairamo Vormala Arkkitehdit Ky perustettiin. Vormalan kyvyt suunnittelijana olivat poikkeukselliset, ja hänen erityisalueekseen toimistossa muodostui asuntosuunnittelu.

Piirtäjänä Vormala oli luonnonlahjakkuus. Hänen kilpailuihin ja toimeksiantoihin laatimansa perspektiivikuvat

vaikuttivat vahvasti siihen, millaisiksi vuosituhatien vaihteen suomalaisen asuinkerrostalo ja sen arkkitehtoniset keinovalikoimat elementtituotannon paineissa parhaimmillaan muotoutuivat.

Itse hän tunsu onnistuneensa erityisesti Helsingin Lauttasaaren As. Oy Meritähdessä (1997) ja Töölön Merikanonkaassa (1998–2001) sekä Köökarinkujalla Laajasalossa (1996). Vaikutteita asuntosuunnitteluun Vormala sai useilla opintomatkoilla, joilla hän ihaili ja tutki muun muassa 1910–1920-luvuilla vaikuttaneen Amsterdamin koulukunnan tiiliarkkitehtuuria. Maineikkaita ja esikuvallisia tiilialueita hän itse toteutti Revontulentielle Helsingin Suutarilassa (1979) ja Näkinpuiston alueella Kalliossa (1983–1989).

Asuinrakennusten ohella Vormala toteutti lukuisia toimisto- ja julkisia rakennuksia. Hän suunnitteli Lars Sonckin ja Selim A. Lindqvistin alunperin suunnitteleman suojellun Katajanojan satamamakasiinin muutos- ja korjaustyöt Grand Marina -hotelliksi (1992).

Ajanmukaisia toimistorakennuksia puolestaan olivat muun muassa valtion virastotalo Joensuussa (1990) ja Neste Oilin pääkonttori Espoon Keilaniemessä (2008). Arkkitehtuuriltaan huomattava oli myös Geodeettinen tutkimuslaitos Kirkkonummella (1995). Meilahden sairaala-alueella lääketieteellisen tutkimuskeskus Biomedicum (2001) hankailan tontin ja toiminnan poikkeuksellisen suuret installaatiotarpeet Vormala ratkaisi nerokkaan yksinkertaisella mutta ympäristön huomioon ottavalla tavalla.

Arkkitehdit Ky:n toimintaan kuului oleellisena osallistuminen kutsu- ja yleisiin kilpailuihin niin kotimaassa kuin ulkomaillakin; menestyksestä kertovat 32 ensimmäistä palkintoa. Timo Vormalan panos kilpailuehdotusten laadinnassa oli suuri.

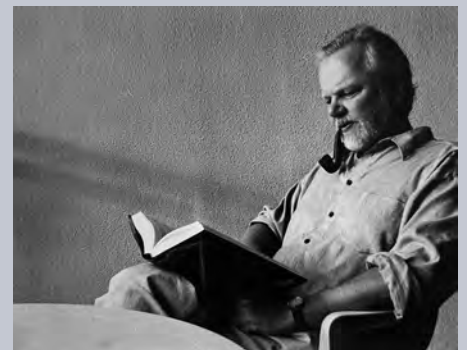
Toimisto kiinnitti vuosikymmenien varrella töihin osaavia nuoria arkkitehteja ja opiskelijoita, joista useille työsuhte muodostui pitkäaikaiseksi. Vor-

mala oli maineikkaan suunnittelijatrion välttämätön ja koossapitävä osa. Arkkitehtonisen panoksen ohella hän sosiaalisesti taitavana ja huumorintajuisena piti yllä myönteistä ilmapiiriä sekä työntekijöiden että toimeksiantajien suuntaan. Taitava arkkitehti viihtyi työssään ja poistui yleensä iltaisin viimeisenä piirustuspöytänsä äärestä.

Toimistossa vietetyn elämän ohella Timo osasi nauttia ja arvostaa yksityistäkin eloa. Lapset ja yhteiset hetket lastenlasten kanssa olivat hänelle erityisen tärkeitä. Kuvataide ja musiikki täyttivät muun vapaa-ajan, kesäisin nautintoihin kuului nuorempana purjehdus ja myöhemmin Oriveden kesäasunnon vehreys ja puutarhan hoito.

Timo Vormalalle myönnettiin useita palkintoja, kuten Valtion rakennustaidepalkinto vuonna 1978 yhdessä Gullichsenin ja Kairamon kanssa, Vuoden rakennushanke 1997, Asko Avonius-palkinto 2003, Tapiola-mitali 2003 ja Pro Finlandia-kunniamerkki 2013.

MATTI LUMMAA
TUOMO SIITONEN
Kirjoittajat ovat Timo Vormalan
ystäviä ja kollegoita.

Innokas yhdistysaktiivi opetti rakennusmestareita

Keiramo oli Itäisenkadun poikia, aloitti päiväkodin Päiväpirtissä ja jatkoi kouluaan Martin kansakoulussa. Ylioppilaaksi hän kirjoitti Turun suomalaisesta lyseosta vuonna 1947. Keiramo haaveili jo nuorena arkkitehdin urasta. Harjoiteltuaan pääsykokeisiin opiskele-malla matematiikkaa Turun yliopistossa sekä piirtämistä Turun piirustuskou-lussa Keiramo aloitti arkkitehtiopinnot vuonna 1950 Teknillisessä korkea-koulussa Helsingissä, josta hän valmistui 1957. Diplomityönään Keiramo suunnit-teli musiikkiopiston Turun Samppalin-nanmäelle, myöhemmälle Teknillisen oppilaitoksen paikalle. Diplomityön ohjasi professori J. S. Sirén.

Arkkitehtuuransa alussa Keiramo toimi harjoittelijana Turun kaupun-gin suunnittelutoimistossa, minkä jäl-keen – Turun kaupunginarkkitehti Totti Soran suosituksella ja isänsä, maalari-mestari Paavo Keiramon avustuksella – aukesi harjoittelijan paikka arkkitehti Erik Bryggmanin toimistossa.

Bryggmanin ja akateemikko Yrjö Kil-pisen suosituksilla Keiramo pääsi har-joittelemaan Alvar Aallon toimistoon Riihitielle. Työ Aallon toimistossa johti Wieniin professori Roland Rainerin ja sieltä edelleen Roomaan professori Anni-bale Viteloccin toimistoihin. Kokemuk-sia rikkaampana hän palasi Suomeen ystävänsä ja kollegansa Ilkka Salon kanssa ostamallaan skootterilla. Matkan jälkeen he osallistuivat muun muassa Kalevan kirkon suunnittelukilpailuun, josta heidät palkittiin lunastuksella.

Keiramo toimi professori Aarne Eho-joen toimistossa toimistopäällikkönä ja sai suunnitella useita kohteita Suo-men Pankeista Turun ensimmäisiin lähiöihin. Oman toimiston hän perusti vuonna 1963. Suunnittelutöiden listalta löytyvät Patterihaan sekä Iso-Heikki-län lähiösuunnitelmat, Pöytyän ja Nou-siaisten kunnantalot, useita Kansal-lis-Osake-Pankin sekä säästöpankkien konttoreita, Teboilin huoltoasemia sekä lukuisia omakoti-, rivi- ja kerrostaloja.

Arkkitehdin omasta mielestä mieluisin työ oli Alastaron kuntakeskus, johon hän suunnitteli muun muassa kunnantalon, koulukeskuksen ja liikuntahallin sekä useita muutostöitä 1960–1980-luvuilla.

Vaikuttavimman työuran Keiramo teki kuitenkin Turun teknillisen oppi-laitoksen rakennusmestarien opettajana vuosina 1965–1993. Turun alueen työ-mailla toimii edelleenkin paljon hänen kouluttamiaan rakennusmestareita ja -insinöörejä.

Keiramo oli innokas yhdistysaktiivi, nuorena meripartiossa ja purjehdus-seura Stormy Fellowsissa. Hän oli suun-nittelemassa Turun Palloseuran Ruis-salon leirikeskusta ja osallistui TPS:n tukitoimintaan ja oli myös seuran kun-niapuheenjohtaja. Keiramo oli perusta-massa Alvar Aalto Klubia ja toimi sen rahastonhoitajana ja hallituksen jäse-nenä. Hän oli myös Bryggman-seuran kunniajäsen numero yksi Keiramo osal-listui lisäksi Suomalaisen Pohjan biljardi-toimikuntaan, TPS:n ja Tekun keilaajiin sekä urheili vanhoilla päivillään Aarnen tallissa.

Taidemuseon Ystävien kanssa hän kävi retkillä, osallistui Dante Alighierin toimintaan, piti esityksiä niin työskente-lystään Alvar Aallon ja Erik Bryggmanin toimistoissa kuin säveltäjä Yrjö Kilpisen henkilökuvasta.

Merkittävän elämäntyönsä lisäksi Tani oli ensisijaisesti rakas aviomies; äitini Anna-Leenan kanssa he ehtivät viettää 60-vuotishääpäiväänsä. Meille sisaruksille Tani oli hienoja puheita pitä-nyt isä ja Tani-Pappa. Olen saanut lisäksi kunnian jakaa isäni ja kollegani kanssa kokemuksia sekä arkkitehtuurista että opettamisesta. Ihanimmat muistot meillä kaikilla on kuitenkin lämpimistä kesistä Turun saaristossa yhdessä koko perheen kanssa.

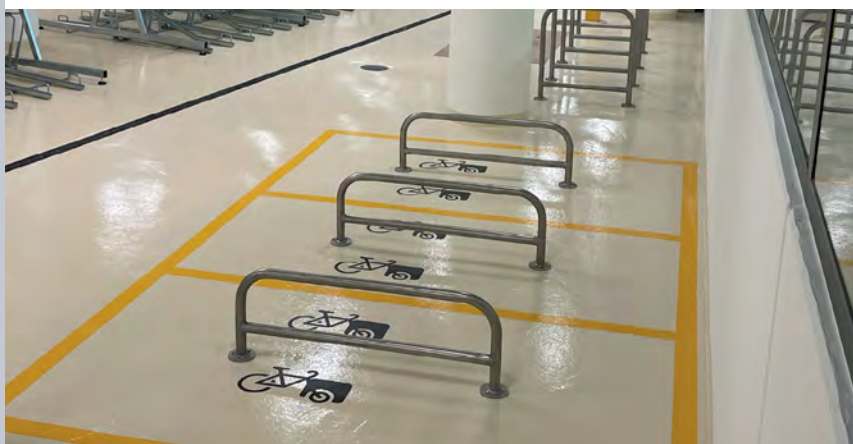
TAPIO KEIRAMO

Kirjoittaja on Tauno Keiramon poika. Kirjoittamiseen osallistuivat myös Tauno Keiramon vaimo Anna-Leena sekä poika Tuomo Keiramo ja tytär Jaana Puranen.

KAISANTUNNELIN PYÖRÄPARKKI, HELSINKI

Tilaa säästävät ja kestävät
Klaver pyörätelineet
- suureen tai pieneen tilaan.

Autamme teitä halutessanne
projektin kaikissa vaiheissa,
suunnittelusta toteutukseen.

Alkukartoituksen (käytettävä tila,
pyöräpaikkojen ja lataus-
pistokkeiden haluttu määrä,
1- tai 2-kerroksiset telineet jne.)
jälkeen saatte valmiin optimoi-
dun suunnitelman projektianne
varten.

Myynti : J-Trading Oy,
Kuriiritie 15, 01510 Vantaa
puh 020 7458 600
j-trading.fi

TILITOIMISTO A-PALVELU OY

www.apalvelu.fi
+358 10 336 6030
tilitoimisto@apalvelu.fi

PALVELUHAKEMISTO

Kaksikerroksiset pyörätelineet

Tilaa säästävät Falco
Level kaksikerroksiset
pyörätelineet.

TIEDOSTOT: bimobject.com

kalusteet.elpac.fi

010 219 0716 | myynti@elpac.fi

ELPAC
KALUSTEET

Betonituotteet

Täyttää äänieristysvaatimukset

Nopeuttaa rakentamista

Väliseinät asennettuna

Kosteuden kestävä

KAIKKI
RAKENNUKSET-
KAIKKI VÄLISEINÄT

www.rakennusbetoni.fi

Askon Säätiö myöntää kohdeapurahoja
muotoilun ja arkkitehtuurin taiteelliseen
toimintaan ja luovaan työhön,
tuotekehitykseen sekä alan ammattilaisten
kansainvälistymiseen.

Antti Nurmesniemi –jatkokoulutusapuraha haettavana 1.2.– 30.4.2025

Lisätietoja
askonsaatio.fi

KUMPPANISI VAATIVISSAKIN ERIKOISLASIRATKAISUISSA

KOHDE: KATAJANOKAN LAITURI | PUUKARMISET PALONSUOJA- SEKÄ LASISEINÄT
SUUNNITTELU: ANTTINEN OIVA ARKKITEHDIT OY | TOTEUTUS: VITREA OY

VITREA